Poštnina plačana v gotovini

Leto XXII., št. 19

Ljubljana, četrtek 23. januarja 1941

Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflјeva 5 — Telefon štev. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 3392.

Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7 — Telefon 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. Telefon št. 190.

Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 17 749.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno 30 din. Za inozemstvo 50 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knaflјeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg št. 7, telefon št. 2455, Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon št. 65

Rokopisi se ne vračajo

Vojni in mirovni cilji

Izid sedanje vojne in čas njenega konca nikomur nista znana, kljub temu pa vedno bolj narašča zanimanje za vojne in mirovne cilje obeh vojnih taborov. Navadno se ta dva pojma istovetita in zamenjujeta, vendar je med njima važna razlika. Vojni cilji so bolj neposredni od mirovnih, a tudi bolj omejeni od njih. Oni so tudi bolj znani od mirovnih.

V borbi, ki se označuje kot »borba na življenje in smrt«, ima vsak izmed vojnih taborov svoje konkretne vojne cilje: uničenje nasprotnika, in sicer predvsem njegovo vojaško uničenje. Na tej osnovi pa vsak izmed njih gradi tudi svoj novi svet. Tudi ti načrti spadajo za sedaj še med tako zvane vojne cilje, kajti razume se samo po sebi, da vojaško uničenje nasprotnika ne more biti samo sebi namen. Ono je le sredstvo za novo ureditev sveta v skladu z lastnimi nazori, interesi in potrebami. Toda medtem ko je borba omejena le na oba vojna tabora, ki si v zvezi ž njo postavljata tudi svoje bližnje in daljne vojne cilje, je misel na novo ureditev sveta nekaj, kar močno zanima tudi narode izven vojne. Tu torej že lahko govorimo o mirovnih ciljih, ker se ti ne nanašajo samo na želje in hotenje obeh vojnih taborov, temveč upoštevajo tudi stremljenja ostalega sveta. Zato pa morajo biti tudi njih osnove znatno širše od vojnih ciljev v ožjem smislu.

Po dosedanjem razvoju načrtov obeh vojnih taborov ne moremo še pri nobenem izmed njiju govoriti o pravih mirovnih ciljih. Oba tabora sta zaradi upoštevanja drugih držav, zlasti velesil izven vojne, dovolj obzirna, da ne vsiljujeta kake dokončne podobe novega sveta, ki naj bi nastal po sedanji vojni. Prav ta obzirnost je v veliki meri razlog, da se oba tudi izogibljeta preveč daljnosežnim načrtom za bodočnost. Velesili osi govorita na primer samo o novem redu v Evropi, ki ga povezujeta z novim redom v Afriki kot naravnim dopolnilom prvega. Odkar sta se z Japonsko znašli z berlinskim sporazumom na isti osnovi tudi v tem pogledu, dopolnjuje njihove načrte tudi novi red v vzhodni Aziji. Glede Amerike in Rusije pa nista še izrekli končne besede. Največ, kar smo doslej slišali o tem, je dopuščanje možnosti, da se ves svet uredi na temelju tako zvanih »velikih svetovnih prostorov«, tako da bi bilo izven italijanskega, nemškega in japonskega življenjskega prostora dovolj mesta tudi za ruski in ameriški prostor, medtem ko naj bi Velika Britanija izgubila svoje sedanje imperialne osnove in prenehala biti »imperij vseh kontinentov«.

Še bolj previdna je v pogledu mirovnih ciljev Anglija. Njene vojne cilje so angleški državniki sicer večkrat nakazali vsaj v grobih obrisih, ko so zatrjevali, da se bori Anglija proti svetovnim gospodovalnim naklepom, ki jih pripisuje nasprotniku. Glede na še neobjavljene mirovne cilje pa tudi v tem pogledu niso šli predaleč. Povezanost z zavezniki, ki jih je nasprotnik vojaško premagal, jim kot vojni cilj narekuje tudi borbo za svobodo teh narodov. Toda preko tega angleški državniki v svojih dosedanjih izjavah niso šli. Razlogov za to je več. Predvsem mora Anglija pri postavljanju svojih načrtov o preureditvi Evrope in sveta po vojni upoštevati stališča vseh delov svojega prostranega imperija ter vseh svojih vojnih zaveznikov, ki jih ni malo in ki imajo seveda tudi svoje poglede na povojni svet. Vedno večja je nadalje njena obzirnost do Zedinjenih držav Severne Amerike, ki so se že zelo daleč angažirale na njeni strani, pa je spričo tega jasno, da Anglija ne more mimo želja in stremljenj Amerike. Končno je znana tudi velika angleška obzirnost do Rusije, ki je sicer pogodbeno v več pogledih povezana z Nemčijo, ki pa je vendarle nevtralna država, od katere si tudi Angleži obetajo neke koristi, če ne neposredne, pa vsaj posredne. To je najbolj zgovorno pokazal predlog, ki ga je lani v novembru predložila angleška vlada Moskvi. V njem med drugim obljublja, da bo na mirovni konferenci priznala Rusiji enakopraven položaj, ako bodo sovjeti napram njej »blagohotno nevtralni«. Kakor vidimo, je mnogo tehtnih razlogov, ki govore proti temu, da bi Anglija že sedaj konkretno orisala svoje mirovne cilje, ki ne morejo biti odvisni samo od njenih stremljenj.

Ako pa o tem molče odgovorni krogi, ne molče na primer angleški listi, ki objavljajo najrazličnejša razmišljanja o tem, kako naj bi bil svet po tej vojni urejen. Veliko pozornost je pred nekaj dnevi vzbudil zlasti članek diplomatskega urednika londonskih »Times«, ki med drugim poudarja, da pot nazaj po tej vojni ne bo več mogoča. Vojna bo bistveno spremenila obličje sveta, ne le na zunaj, temveč tudi na znotraj. Angleže je na primer vojna prisilila, da so tudi na znotraj ubrali nova pota. Po mnenju lista bodo te vojne pridobitve ostale tudi po vojni. Kakor v vojni, bo moral tudi po njej posameznik staviti sebe in vse, kar ima, v službo narodni skupnosti, toda tudi vsak narod bo moral najti svoje mesto »v široko zasnovani skupnosti narodov«. Po mnenju lista se že sedaj načenja vprašanje tako zvane »medsebojne odvisnosti držav«, ki pa ne pomeni izgube njih neodvisnosti. Toda dosedanje meje se izgubljajo ne le na posameznih celinah, temveč tudi med kontinenti, kar velja še posebej za meje med Evropo in Ameriko. Zato morata obe anglosaški velesili misliti ne le na novo ureditev Evrope, temveč na novo ureditev sveta.

Tu so vsaj nekoliko nakazani tudi mirovni cilji, seveda v neuradni zamisli. Že iz načina, kako so nakazani, pa lahko sklepamo, da pripisujejo Angleži veliko važnost sodelovanju Amerike pri bodoči ureditvi sveta. Zato je razumljivo, ako so mirovna načela, ki jih je v svoji poslanici kongresu dne 6. t. m. nakazal ameriški prezident Roosevelt, vzbudila tolikšno pozornost. Roosevelt je tedaj postavil naslednje štiri temelje bodočega miru: svoboda govora in izraza za vsakogar na svetu, svobodo vere, gospodarski sporazum med narodi, ki naj odpravi bedo, ter omejitev oboroževanja, da bi izginil s sveta strah pred napadi.

Amerika je tako po Rooseveltu vsaj na splošno nakazala svoja mirovna načela in oba vojna tabora bosta odslej lahko računala z njimi v vseh svojih akcijah in stremljenjih. Rusija pa je v tem pogledu za oba vojna tabora še vedno neznanka. To jima bo narekovalo nadaljnjo previdnost v iznašanju končnih mirovnih ciljev.

Vdor v tobruške utrdbe

Angleške imperialne čete so prodrle že 14 km globoko v trdnjavski pas in je vsak čas pričakovati popolno zasedbo trdnjave in pristanišča Tobruka

Rim, 22. jan. n. (Stefani). Vrhovno poveljstvo italijanske vojske je objavilo davi naslednje 229. službeno vojno poročilo o borbah v Afriki:

V noči od 20. na 21. t. m. so bombniki nemškega letalskega zbora napadli letališča in pristaniške naprave na Malti.

Napad sovražnika na trdnjavo Tobruk, ki je bila že 20 dni popolnoma obkoljena in so jo dnevno obstreljevali sovražni topovi ter bombardirala sovražna letala, se je pričel včeraj, 21. januarja, zjutraj. Noč pred tem jo je obstreljevala sovražna vojna mornarica vse do zore, nakar so jo ves dan napadala sovražna bombna letala. Ugotovljeno je bilo, da sodelujejo pri napadu tri avstralske divizije, ojačene z dvema polkoma težkega topništva, dvema oklopnima divizijama in motorizirano formacijo Francozov, tako zvanih desidentov. Zvečer je sovražniku po hudih bojih uspelo prodreti v utrjeno črto trdnjave na njenem vzhodnem sektorju.

V vzhodni Afriki je sovražnik pognal v več smeri svoje motorizirane sile, ki so jih naši oddelki ustavili na določenih točkah, kakor je to odredilo poveljstvo. Sovražniku so bile prizadejane občutne izgube. Naše letalske sile so se intenzivno udeležile teh borb in so bombardirale sovražne motorizirane kolone.

Na Egejskem morju so naši bombniki napadli ladje v pristanišču nekega sovražnega oporišča. Neka petrolejska ladja je bila zadeta.

Piemontski princ med ranjenci

Firenze, 22. januarja. AA. (Stefani) Piemontski vojvoda je včeraj obiskal tukajšnje bolnišnice, v katerih so ranjenci z bojišč. Prebivalstvo je vojvodi priredilo prisrčne manifestacije.

Tudi Piemontska princesa stalno obiskuje vojaške bolnišnice in se živahno zanima za položaj ranjencev. Včeraj je v okolici Neaplja obiskala neko bolnišnico, v katero so pred dnevi pripeljali nekega ranjenca z grškega bojišča, ki je oslepel in se je princesa posebej zanimala za njegovo zdravljenje. Obisk pri tem vojaku je izzval veliko sočustvovanje in hvaležnost vsega prebivalstva.

Ameriški poslanik pri grofu Cianu

Rim, 22. jan. s. (Columbia BS). Ameriški veleposlanik Phillips je danes posetil italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana in je imel z njim polurni razgovor. V uradnih krogih zagotavljajo, da je šlo samo za vljudnostni sestanek. Po informacijah iz diplomatskih krogov pa je želel Phillips dobiti informacije o pomenu sestanka med kancelarjem Hitlerjem in ministrskim predsednikom Mussolinijem.

Angleško poveljstvo o navalu na Tobruk

Obrambni pas prebit v globočini 14 km — Operacije se zadovoljivo nadaljujejo — Italijanska križarka „San Giorgio“ v plamenih

London, 22. jan. s. (Reuter.) O včerajšnjem prodoru obeh italijanskih obrambnih črt pred Tobrukom je snoči vrhovno vojno povelistvo britanskih čet na Bližnjem vzhodu objavilo naslednje poročilo:

Malo po 12. uri opoldne so imperialne čete s podporo vojne mornarice in letalstva prebile zunanje in notranje obrambne črte pred Tobrukom na široki fronti in v globino več kot 8 kilometrov. Prodiranje se nadaljuje. Ujetih je bilo že mnogo sovražnikov, med njimi tudi en italijanski general. Italijanska križarka »San Giorgio« v tobruški luki je v plamenih. V plamenih je tudi vrsta živilskih skladišč in petrolejskih zalog.

Danes popoldne je objavilo povelistvo angleške vojske naslednje poročilo:

Libija: Snoči do mraka je imperialna vojska prodrla 8 milj (okrog 14 km) daleč v obrambni pas Tobruka. Naši prvi oddelki so dotlej zavzeli trdne postojanke, ki leže nad mestom in so samo 3 milje (okrog 5 km) oddaljene od mesta Tobruka samega. Danes se operacije zopet zadovoljivo razvijajo.

Sudan: Na sektorju pri Kasali se nadaljuje zasledovanje italijanske vojske, ki se je zdaj umaknila nad 40 milj (64 km) daleč na vzhod od meje. Vzhodno od Metenme, onstran abesinske meje, se sovražnik tudi stalno umika pod našim pritiskom.

Kenija: Sovražni oddelki, ki so bili od začetka vojne na naši strani meje, so bili z intenzivnim udejstvovanjem naših patrol povsod pognani nazaj.

Sidney, 22. jan. j. (Reuter.) Avstralski generalni štab je davi objavil poročilo **da so britanske čete zavzele italijansko luko in trdnjavo Tobruk. Vojni minister Spencer je nato razglasil, da so v naskoku na Tobruk odločilno sodelovale avstralske čete.**

Na merodajnem mestu v Londonu pripominjajo k tej brzojavki: Novica o padcu Tobruka, ki jo je objavil avstralski generalni štab, **do danes opoldne v pooblaščenih angleških krogih v Londonu sicer še ni bila potrjena, vendar kljub temu smatrajo, da ne more biti dvoma v točnosti te informacije.** Potek napada, kakor je bil objavljen v snočnjem poročilu angleškega vrhovnega povelistva v Kairu, je namreč moral nujno dovesti do takega rezultata. Zaradi tega se lahko že zdaj smatra **da je Tobruk resnično in dokončno že v popolni britanski posesti. Uradna objava se je zakasnila zgolj zaradi neznatnih tehničnih ovir.**

London, 22. jan. s. (Columiba BS.) Današnji angleški opoldanski listi objavljajo vsi pod velikimi naslovi vest o padcu Tobruka. Sklicujejo pa se pri tem vsi samo na poročilo avstralskega generalnega štaba iz Sidneva. Do poznega popoldneva ni bilo mogoče v Londonu dobiti nobenega uradnega potrdila, da je Tobruk res že padel.

Canberra, 22. jan. s. (Columbia B.S.) Minister Frasen, ki zastopa odsotnega predsednika avstralske vlade Menziesa, je izjavil nocoj, **da je bila vest o padcu Tobruka, ki jo je davi objavila avstralska vlada, preuranjena ter da je nastala po pomoti.**

Angleški oklopni oddelki 150 km zapadno od Tobruka

Kairo, 22. jan. s. (Reuter). Po poročilih z bojišča v Libiji operirajo angleški oklopni oddelki sedaj že 150 km zapadno od Tobruka. Čim bo Tobruk v celoti zavzet, bodo Angleži nedvomno brez vsakega odpora takoj zasedli vse to ozemlje 150 km dalje proti zapadu.

Službena poročila beležijo zadnje dni angleške ofenzivne akcije tudi na eritrejskem sektorju vzhodnoafriške fronte. Po padcu Kasale prodirajo Angleži preko Teseneja proti Agordatu

Naskok in vdor v trdnjavo

Koncentričen napad vojnih ladij, bombnikov in angleških imperialnih čet — Izredno nagle in okretne akcije

Kairo, 22. jan. s. (Reuter). O pričetku ofenzive na Tobruk včeraj zjutraj javljajo danes naslednje podrobnosti:

Nekako ob 3 zjutraj so prešli najprej v napad angleški bombniki in vojne ladje, angleška letala pa so bombardirala samo notranje tobruške utrdbe, ker so zunanje utrdbe napadali že oddelki angleške pehote. Italijanska križarka »San Giorgio« v tobruškem pristanišču je pričela goreti že kmalu po pričetku napada.

Vreme, ki je bilo zadnje čase v Libiji zelo slabo, je bilo včeraj še dokaj ugodno. Peščeni viharji so popustili in svetil je mesec v jasni noči. Angleške čete so bile v pripravljenosti vso noč, nato pa je tik pred solnčnim vzhodom prešla angleška pehota v napad. Že prav kmalu je padlo okoli 10 železobetonskih postojank zunanjega obrambnega sistema.

Ameriški poročevalci na bojišču pred Tobrukom javljajo, da so se boji tudi vso preteklo noč nadaljevali. Proti jutru je pričel italijanski odpor zelo popuščati.

V angleških krogih polagajo na zavzetje Tobruka posebno važnost zato, ker bodo sedaj dobili Angleži v oblast tudi vsa italijanska letališča zapadno od Tobruka, poleg tega pa je odslej vsak italijanski protinapad na angleške postojanke v Zapadni egiptski puščavi za delj časa tako rekoč izključen.

Posebni Reuterjev dopisnik pred Tobrukom poroča, da je uspešni prodor obeh glavnih obrambnih črt, ki so ga včeraj izvršile britanske čete, pripisovati v prvi vrsti izredno nagli in okretni akciji britanskih čet, ki so sovražnika povsem presenetile v njegovih sicer zelo močno utrjenih postojankah. Italijani s tako silovito naglim in prodornim naskokom očitno niso računali. Popolnoma pa je italijansko obrambo presenetila smer, iz katere je prišel ofenzivni sunek. Angleške motorizirane čete so skupaj s pehoto prodrle skozi italijanske obrambne črte vzdolž glavne ceste, ki teče od Bardie proti Tobruku. Glavnega napada v tej smeri Italijani prav gotovo niso pričakovali.

Vzporedno s to glavno smerjo pa so bile italijanske obrambne črte napadene tudi še v raznih drugih smereh. Vzdolž glavnega toka ofenzivo so se italijanske čete, čim so se tako iznenada znašle pred britanskimi bajoneti večinoma vdale brez odpora. Akcijo pehote je v veliki meri podpiralo motorizirano orožje. Zlasti za napad s tanki je bil teren pred Tobrukom zaradi ravninskega značaja mnogo ugodnejši, kakor pa teren okrog Bardie. Poglavitno oviro za prodiranje tankov je tvorila samo vrsta ozkih naravnih jarkov, ki teko od obale v smeri proti notranjosti dežele. Ti jarki so poprej služili Italijanom kot dobra naravna zaklonišča, ki jih je pa sila včerajšnjega angleškega naskoka gladko pregazila.

Akcije angleških letal

Kairo, 22. jan. s. (Reuter) Poveljstvo angleškega letalstva na Bližnjem vzhodu javlja v svojem današnjem komunikeju:

V ponedeljek zvečer so angleški bombniki ponovno napadli Tobruk. Dve sovražni topovski bateriji sta bili prisiljeni k molku. Letalsko vzletišče v El Gubiju je bilo prav tako napadeno. Povzročena je bila velika eksplozija. Naše lovske patrulje so bile zelo aktivne, vendar se niso nikjer spopadle s sovražnikom.

V ponedeljek ponoči so angleška letala v Vzhodni Afriki bombardirala Masauo. Glavni objekt napadov sta bili elektrarna in neka velika tovarna. Nadalje je bila včeraj napadena železniška postaja v Aiši v Abesiniji. Bombe so padle na železniško progo in na neko veliko zgradbo. Drugod v Abesiniji so angleška letala s strojnicami obstreljevala avtomobile z vojaštvom. Povzročeni so bili tudi požari pri napadih na vojaška taborišča. Te napade so izvedla rodezijska letala, ki so napadla sovražne motorizirane transporte. Južnoafriški bombniki so z uspehom bombardirali letališče v Miavellu v Abesiniji. Več sovražnih letal je bilo direktno zadetih.

Strateški pomen Tobruka

Egipt končno izven nevarnosti — Važna pridobitev za oskrbovanje angleške nilske vojske po morju

London, 22. jan. j. (Reuter) Padec Tobruka je spravil nilsko armado generala Wavella v posest novih močnih sredstev za okrepitev vojaškega položaja. Egiptska armada bo razpolagala zdaj z novim dobrim naravnim pristaniščem, ki je doslej služilo Italijanom kot pomorska baza. Čeprav je zmogljivost tobruške luke omejena, vendar bo predstavljala za britansko armado neprecenljivo pridobitev kot zvezna točka v pomorski oskrbovalni poti ter kot dopolnitev kopninske oskrbovalne poti, vodeče od Marse Matrucha preko Bardie do Tobruka. Toda posebnega pomena je posest Tobruka tudi zaradi tega, ker s tem odpade tudi poslednji odsek kopninske poti od Bardie do Tobruka, ki so se ga morali Angleži pred padcem Tobruka skoraj izključno posluževati. Nadalje se bo Tobruk izkazal kot zelo koristna luka za odvedbo zmerom bolj naraščajočega števila italijanskih vojnih ujetnikov, ki znatno ovirajo ter preobremenjujejo angleška prometna pota in naprave. Tobruk nadalje obvladuje glavno cesto, ki teče ob obali, kakor tudi cesto, ki teče vzporedno z glavno cesto v razdalji kakih 25 km globlje proti notranjosti Libije.

V merodajnih vojaških krogih priipominjajo k zavzetju Tobruka, da se nadaljnje angleške ofenzivne operacije ne bodo nadaljevale tako naglo, kakor so se nadaljevale po zavzetju Sidi Baranija, odnosno po nato sledečem zavzetju Bardie. Prva prihodnja točka, ki pride za ofenzivo v poštev, je Benghazi, ki pa je več kot 200 milj oddaljen od Tobruka. Napredovanje proti Benghaziju bo zahtevalo operacij mnogo večjega obsega, kakor pa so bile doslej izvršene.

Prodiranje generala Wavella v Libijo z izhodiščno točko v Marsa Matruchu se je pričelo 9. decembra. Od tedaj je nilska armada, ki jo tvorijo angleške, avstralske, indijske in novozelandske čete, zaporedoma osvojila Sidi el Barani. Sollum in trdnjave Capuzzo, Bardio in Tobruk. V teh operacijah je ujela nad 80.000 Italijanov in silno mnogo vojnega materiala. Vse to je Wavellovo nilsko armado veljalo le razmeroma majhne žrtve.

Churchill o položaju

„Angleški narod je že v svojem bojnem poletu“

London, 22. jan. s. (Reuter) Ob zaključku razprave o predlogu ministrstva za delo za uvedbo obvezne delovne službe, je govoril danes v navzočnosti Rooseveltovega odposlanca Hopkinsa v spodnji zbornici o položaju ministrski predsednik Churchill, ki je med drugim izjavil:

Prišel sem do zaključka, da vojni kabinet štirih ali petih članov, ki ne bi imeli nobenih resornih funkcij, ne bi ustrezal svoji nalogi. Praksa kaže, da mora sejam vlade potem prisostvovati vedno mnogo večje število ministrov nego jih šteje vojni kabinet. Zato mnogo bolje odgovarja nalogam vojnega kabineta, da ga sestavlja nekaj članov, ki imajo v vladi najvažnejše resore, tako zunanji minister, finančni minister, minister za delo in pa minister za letalsko produkcijo, kajti letalska produkcija je ključ našega bodočega obstoja. Prav minister za letalsko produkcijo mora biti posebno sposoben. Reprezentant vseh treh obrambnih ministrstev v vojnem kabinetu je minister za obrambo, ki mora vedno biti obenem tudi predsednik vlade. Ni pa mogoče, da bi ena sama oseba združila tudi vodstvo vseh civilnih ministrstev, kakor ministrstva za oboroževanje, delo, letalsko produkcijo, poljedelstvo, prehrano in trgovino. Vlada ima pod-

Nadaljevanje na 2. strani

odbore za vojno produkcijo, za letalsko produkcijo, administrativni odbor, odbor za prehrano in za trgovino, ki pa sami ne odločajo, koliko ladij ali letal bo zgrajenih ali stavljenih na razpolago za izvoz. To ostane vedno naloga vojnega kabineta, ki prevzema za odločitev glede tega vedno odgovornost.

Obseg angleške armade se ni mnogo spremenil v zadnjih mesecih, razen, da smo armadi dodali opremo za 10 novih divizij. Lahko povem, da je naša vojska zelo velika in močna sila, ki enako kakor mornarica, skrbi za obrambo našega otočja pred invazijo. Skupno s pomožno civilno gardo razpolagamo s 4 milijoni oboroženih mož za obrambo domačije. V pogum nam lahko služi, da imamo sedaj v vojni produkciji po 16 mescih vojne zaposlenih že več sto tisoč delavcev več, nego po 48 mescih v svetovni vojni, v prihodnjih 6 mesecih pa bo odprtih zopet mnogo novih tovarn.

Obvezna delovna služba v Angliji, ki bo organizirala vse može in žene, bo prvič sistematično organizirala vse delovne sile v državi. Zlasti mehanizirana armada rabi posebno mnogo dela v tovarnah. Da pa se poveča naša produkcija v tovarnah, zlasti v tovarnah municije in v ladjedelnicah, bo naša armada v prihodnjih pet ali šest mescih že lahko pogrešala nekaj moštva ter ga stavila na razpolago municijskim tovarnam in poljedelstvu.

Moje misli gredo nekaj tednov nazaj, ko so se pojavljali klici, da naj podvzamemo energično vojaško akcijo proti Italiji. Tedaj sem te klice tiho prenašal, med tem pa so bili v pokretu veliki in drzni ukrepi, ki so vodili do sijajnih zmag pri Sidi Baraniju in Bardii. Mogoče je, da je v trenutku, ko to govorim, tudi Tobruk že v naših rokah. Skrajno važne operacije so v teku tudi v Abesiniji in v Eritreji. Dale bodo koristne in usodepolne rezultate.

Nočem pa vam naslikati rožnate slike bodočnosti. Ves naš narod, ves imperij in ves anglosaksonski svet bo šel svojo pot še skozi temne doline. Toda moram vam povedati, da je naš veliki narod že v svojem bojnem poletu. Bodočnost ne opravičuje nobenega obupa. Vlada pozdravlja vsako pobudo in bo sprejela tako bodrila kakor tudi kritike, da pridobi na moči pri svojem delu.

Obsedno stanje v Rumuniji

Po vsej Rumuniji se bijejo boji med vladi zvestimi in disidentskimi legionarji ter vojaštvom — Položaj v državi je skrajno kritičen

Beograd, 22. jan. p. Vesti, ki prihajajo o položaju v Rumuniji iz sosednih prestolnic in deloma iz Bukarešte same, soglasno ugotavljajo, da je položaj v Rumuniji skrajno kritičen in da je bila vlada prisiljena, poslati na ulice vojaštvo in proglasiti obsedno stanje. V Bukarešti in vseh drugih večjih mestih in industrijskih središčih se bijejo ulične borbe med disidenti železne garde in rumunskim vojaštvom. Upor, ki ga vodi oče legionarskega ideologa, Kornelija Codreana, zavzema vedno večji obseg.

Železna garda, z izjemo skrajnega desničarskega krila pod vodstvom Horie Sime, ki se je pridružilo vladi, je že od vsega začetka nastopala proti sedanjemu režimu generala Antonesca ter se skušala polastiti oblasti. Ti poskusi pa so bili doslej vedno že v kali zatrti. Zadnji tak poskus je bil na obletnico Codreanove smrti, ko so v bukareških zaporih pobili okrog 80 političnih jetnikov, pristašev prejšnjega režima. Umor nemškega generalštabnega majorja Döringa, ki sicer ni v nobeni neposredni zvezi s sedanjimi dogodki, je dal tem nezadovoljnežem povod za obnovo svoje akcije. Uspelo jim je, da so spravili svoje zaupnike ne samo v policijske urade, marveč celo v notranje ministrstvo in trdi se celo, da je bil prejšnji notranji minister general Petrocescu njihov zaupnik ter da ga je general Antonescu baš zaradi tega odstavil. Ko je general Antonescu spoznal nevarnost, ki mu grozi s te strani, je dal takoj suspendirati vse znane legionarje, ki so bili v velikem številu nameščeni pri policijski in politični upravi in to tudi na vodilnih mestih.

Ti ukrepi pa so učinkovali kot prilivanje olja v ogenj. Legionarji v Bukarešti so takoj mobilizirali svoje pristaše v mestu in okolici. **Zasedli so policijsko ravnateljstvo, glavno pošto, telefonsko centralo in radijsko postajo ter se skušali polastiti tudi drugih važnih centralnih ustanov in uradov. Ko je prišla vojska, da bi zasedla javna poslopja in prevzela policijsko oblast, so se legionarji uprli in začeli na vojake streljati s strojnicami. Po povelju generala Antonesca je nato nastopila vsa vojska. V uličnih borbah, ki so se razvile v Bukarešti, je vojska uporabila tudi tanke. Do najhujšega spopada je prišlo pred policijskim ravnateljstvom, kjer so legionarji napadli vojaške oddelke od vseh strani in uničili tudi dva tanka. Na obeh straneh je bilo mnogo ubitih in ranjenih. Naposled je vendarle zmagala vojska, dočim so se legionarji umaknili v predmestja, odkoder skušajo vedno znova prodreti v središče mesta in se zopet polastiti javnih poslopij.**

Ogorčene borbe se bijejo že dva dni za radijsko postajo. V trenutku, ko so oddajali proglas generala Antonesca, ki poziva k redu in miru, so vdrli v radijski studij legionarji in se polastili radijske postaje. Takoj so začeli oddajati svoj proglas, v katerem pozivajo vojake, naj se ne bore proti legionarjem, ker se bore samo proti izkoriščevalcem rumunskega naroda in s tem verno izpolnjujejo nauke svojega učitelja Codreana. Ob enem so preko radia objavili, naj se legionarji pokore samo navodilom resničnega svojega voditelja Rosie Demetrua, ne pa navodilom Horie Sima. Prav tako so legionarji po radiu objavili poziv generalu Antonescu, naj se pridruži njihovemu pokretu.

Vlada je spričo takega položaja in glede na dejstvo, da se slični dogodki odigravajo tudi v vseh drugih mestih, proglasila obsedno stanje. Po 20. ne sme nihče več na ulico. Hišna vrata morajo biti zaklenjena in vsak hišni lastnik je osebno odgovoren za vse stanovalce in njihovo početje. Vojska nadaljuje z operacijami proti legionarjem in jih skuša razorožiti. Borbe se nadaljujejo.

Telefon in brzojav pod vojaško kontrolo

Bukarešta, 22. jan. p. Vrhovno vodstvo cenzure je bilo poverjeno majorju Nocili Manoliu. Telefon in brzojav sta pod vojaško kontrolo. Položaj glede radia je še docela nejasen. Od časa do časa objavlja rumunski radio še vedno proglase in pozive uporniških legionarjev, iz česar bi se dalo sklepati, da je radijska postaja še vedno v njihovi posesti.

Vojska zvesta generalu Antonescu

Sofija, 22. jan. p. Po poročilih, ki so danes popoldne prispela iz Bukarešte, je ostala vojska zvesta generalu Antonescu in na vsei črti odločno nastopa proti uporniškim legionarjem. V Bukarešti se še vedno vodijo ogorčene ulične borbe. Legionarji so zbrali tamkaj okrog 30.000 članov svojih vojaško organiziranih in oboroženih oddelkov.

Antonescov proglas

Sofija, 22. jan. p. Danes popoldne je izdal general Antonescu nov proglas na narod, v katerem poziva vse resnične patriote, naj vplivajo pomirjevalno in pomagajo pri vzpostavitvi reda in miru. V proglasu naglaša, da so te nerede izzvali tuji agenti, ki hočejo z lažnimi vestmi vznemiriti prebivalstvo ter izzvati nezadovoljstvo. Vlada je trdno odločena, uporabiti vsa sredstva, da se očuva mir in red. Vsi, ki se pregreše zoper interese države s tem, da izzivajo nemire in pri njih sodelujejo, pridejo pred vojno sodišče. Če v 24 urah ne bo vzpostavljen red in mir, bo dobila vojska povelje, da brezobzirno nastopi proti vsakomur, ki se ne bo pokoril naredbam oblasti.

Slovesen pogreb majorja Döringa

Bukarešta, 22. jan. AA. (DNB.) Na velikem trgu pred glavno postajo v Bukarešti je bila včeraj ob 2. popoldne pogrebna slovesnost za nemškim generalštabnim majorjem Döringom ki je bil ubit v Bukarešti. V velikem četverokotu je bila razvrščena nemška vojska, en bataljon pa je izkazal vojaške časti. Navzoči so bili vodja nemškega vojaškega odposlanstva general Hansen, poveljnik nemškega letalskega odposlanstva general Speidel s svojim štabom, poslanika dr. Fabritzius in Neubacher, zastopstvo narodne socialistične stranke v tujini, italijanski poslanik italijanski, japonski in madžarski vojaški odposlanci, upravitelja države generala Antonesca pa je zastopal general Ioniciu. Za generalom Hansenom je v Antonescovem imenu govoril general Ioniciu, ki je nemški vojski in nemškemu vojaškemu odposlanstvu izrekel sožalje rumunske vojske. Nato je bilo polaganje vencev in sicer so položili venec vodja nemškega vojaškega odposlanstva, upraviteli države, nemški poslanik in tuji vojaški odposlanci. Nato so krsto odnesli na vlak, ki je iz Bukarešte odpeljal na Dunaj.

Doživljaj ameriškega poslanika

Sofija, 22. jan p. Ameriški poslanik v Bukarešti je dobil danes po dališem prizadevanju telefonsko zvezo z ameriškim poslaništvom v Sofiji. Hotel je obvestiti ameriškega poslanika v Sofiji o položaju v Rumuniji s prošnjo, da sporoči to njegovo poročilo dalje v Washington. Čim pa je izgovoril prve stavke in navedel, da je položaj v Rumuniji zelo kritičen, je bila zveza prekinjena.

Italijanska protiofenziva na grški fronti?

Splošno pričakujejo, da bo v najkrajšem času prišlo do velikega spopada

Rim, 22. jan. n. (Stefani) O borbah na grški fronti je objavilo vrhovno poveljstvo italijanske vojske v svojem današnjem 229. službenem vojnem poročilu:

Na grški fronti akcije krajevnega značaja na odseku 11. armije. Številne skupine naših bombnikov in strmoglavcev so z največjo intenzivnostjo bombardirale vojaške naprave, ceste, mostove in postojanke protiletalskega topništva. Posebno uspešno so bili bombardirani vojaški pomembni objekti v Solunu, Volosu, Prevesi in na Krfu.

Atene, 22. jan. p. Po službenih poročilih so izvršili Italijani veliko pregrupacijo svojih čet na albanski fronti. S severnega bojišča, koder so se dosedaj koncentrirale glavne italijanske sile, pošiljajo čete v južnem pravcu. Grško topništvo in letalstvo neprestano bombardirata sovražne kolone. Splošno pričakujejo, da bo v najkrajšem času prišlo do spopada na severnem in srednjem odseku fronte.

Solun, 22. jan. p. Poročevalci tujih listov na grško-albanski fronti javljajo, da so začele italijanske čete danes s protiofenzivo. V borbah, ki so se pričele davi v zgodnjih urah na vseh odsekih, sodelujejo poleg pešadije tudi motorizirani oddelki. Prav tako letalstvo živahno posega v borbe.

Grška poročila

Atene, 22. jan. j. (AR.) Vojaške operacije večjega obsega na albanski fronti so bile včeraj samo na osrednjem sektorju severno od Klisure ter vzdolž kratkega odseka ceste, ki vodi v Berat. Italijani, ki so tu očitno v zadnjih dnevih dobili nova ojačenja, so poskušali z več protinapadi iztrgati Grkom važni višinski teren severno od Klisure, ki so ga Grki v zadnjih dneh dobesedno korak za korakom in z velikimi žrtvami osvojili. Vsi italijanski napadi so bili odbiti ter so imeli Italijani pri tem precejšnje izgube na ljudeh in vojnem materialu. Na nekaterih točkah tega sektorja so si grške čete celo nekoliko izboljšale položaj, dasi se potek bojnih črt bistveno ni izpremenil. Letalstvo je tu sodelovalo le v izvidniških poletih.

Na severnem frontnem sektorju se delovanje na nobeni strani ni razširilo preko krajevnih patruljnih operacij. V dolini reke Devoli in ob pričetku doline reke Skumbe je bilo nekaj manjših spopadov med patruljami, sicer pa je delovalo topništvo. Grške čete so na gorski planoti Ostrovici zavzele nekatere nove postojanke, tako da na tem višavju Grki zdaj popolnoma obvladajo položaj.

Na južnem frontnem odseku je prišlo prav tako le do nekaterih neznatnih krajevnih prask med izvidniškimi edinicami. Zelo aktivno je bilo na jugu letalstvo. Dočim so grška letala razen valonskega področja bombardirala ter s strojnicami obstreljevala italijanske zbiralne točke v neposrednem frontnem zaledju, pa je italijansko letalstvo izvršilo več večjih napadalnih poletov globoko na grško ozemlje. Med drugim so bili včeraj bombardirani Solun, Prevesa in nekateri objekti na otoku Krfu, kjer pa ni bila povzročena omembe vredna škoda.

Atene, 22. jan. s. (Columbia B. S.) Na bojišču v Albaniji se razvijajo zlasti na srednjem sektorju pri Klisuri najhujši boji v dosedanjem poteku vojne. Italijani so prešli v silovit protinapad, v katerem se poslužujejo pehote, večjega števila tankov in letal. Po zadnjih poročilih, ki so prispela z bojišča danes, so Grki doslej vse napade odbili in prizadeli Italijanom velike izgube. Atenski dnevnik »Proia« celo poroča, da so Grki izvedli protinapad in zasedli važne sovražne postojanke. Italijani so prešli v napad tudi na severnem sektorju bojišča pri Podgradcu.

Grško letalstvo je včeraj močno bombardiralo cesto Kukus—Lin.

Atene, 22. jan. s. (Reuter) Poveljstvo angleškega letalstva v Grčiji javlja: Včeraj so angleški bombniki napadli Elbasan. Vržene so bile eksplozivne in zažigalne bombe, ki so vse padle med odrejene cilje.

Mir nad Anglijo

London, 22. jan. s. (CBS.) Zaradi slabega vremena niso preteklo noč niti nemška letala napadla Anglije, niti angleška letala Nemčije ali zasedenih pokrajin. Davi so vrgla nemška letala nekaj bomb na neko mesto v južnovzhodni Angliji.

Letalsko in notranje ministrstvo javljata v svojem nocojšnjem komunikeju: Malo pred zoro so davi sovražna letala vrgla bombe na obalo Kenta. Povzročena je bila zelo majhna škoda. Človeških žrtev ni bilo. Pozneje je posamično nemško letalo vrglo nekaj bomb na neko točko v vzhodnem Yorkshireu. Tudi ta napad ni povzročil ne škode ne žrtev. Angleški lovci so v teku dneva sestrelili dva sovražna bombnika. Eden od njiju je bil sestreljen davi nad Dovrom.

Berlin, 22. jan. (DNB.) Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo naslednje službeno vojno poročilo:

Nad Angliio in Atlantskim oceanom so se včeraj nadaljevale izvidniške akcije nemškega letalstva. Pri tem so bojna letala uspešno bombardirala vojaško važne objekte v Londonu in južnovzhodni Angliji, med drugim neko letališče. Neka sovražna trgovinska ladja je bila zapadno od Irske tako hudo zadeta od bomb, da jo je morala posadka zapustiti. Na pomoč ji je prihitel večji vlačilec, ki pa je bil potopljen.

Eno nemško letalo se ni vrnilo na svoje oporišče.

Pri napadih na angleško trgovinsko ladjevje je eskadra bojnih letal pod poveljstvom kapetana Daserja potopila doslej 145.200 ton sovražnega ladijskega prostora. Kapetan Daser sam je potopil od tega 57.000 ton ladij. Poleg tega je ta eskadra poškodovala veliko število trgovinskih ladij.

Dve angleški pomožni vojni ladji potopljeni

London, 22. jan. AA. (Reuter.) Admiraliteta z obžalovanjem objavlja izgubo angleških pomožnih vojnih ladij »Menco Primo« in »Refundo«. Obe ladji je potopil sovražnik.

Hopkins pri Alexandru

London, 22. jan. s. (United Press.) Posebni Rooseveltov odposlanec Hopkins se je včeraj sestal z mornariškim ministrom Alexandrom. Verjetno sta razpravljala o vprašanju vojne mornarice.

Francoski protest v Londonu

Vichy, 22. jan. s. (CBS.) Francoska vlada je danes poslala angleški vladi protest, ker so angleške ladje v bližini brazilske obale zaplenile francoski trgovinski parnik »Mendoso«.

Ameriški vojni material za Sovjetsko Rusijo

Ameriška vlada je ukinila prepoved izvoza vojnega materiala v Sovjetsko zvezo

Washington, 22. jan. s (Columbia BS). Ameriško zunanje ministrstvo je snoči uradno objavilo, da prepoved izvoza letal in vojnega materiala iz Zedinjenih držav v one države, katerih letala bombardirajo civilno prebivalstvo, ne velja več za Rusijo. Obenem je ameriška vlada odobrila več pogodb o nakupu ameriških letal in sestavnih delov, ki jih je že pred dalj časa pri raznih ameriških industrijah sklenila Sovjetska unija. Dalje so bile Sovjetski uniji odstopljene tudi licence za proizvodnjo specialnega visokovrednega letalskega bencina.

Kakor je znano, je ameriška vlada prepovedala izvoz vojnega materiala iz Amerike v Rusijo o priliki rusko-finske vojne.

V ameriških političnih krogih pripisujejo ukinitvi prepovedi izvoza vojnega materiala v Rusijo velik pomen in pripominjajo, da bo imel ta akt ameriške vlade najbrž še zelo dalekosežne mednarodne politične posledice.

Senator Papper je izjavil, da je ta sklep eden najbolj pametnih, kar jih je storila ameriška vlada. Če bi bila slično odločitev sprejela vlada pred izbruhom vojne v Evropi, potem bi bil položaj po mnenju Papperja povsem drugačen in bi morda do vojne sploh ne prišlo. Papper pravi, da je vse, kar Rusija rabi, da jo Amerika podpre v njenem neodvisnem položaju. V ameriških krogih ne pričakujejo, da bo za sklep ameriške vlade storila ruska vlada ameriški vladi kakršnekoli protiusluge in vedo, da bo Rusija še dalje vodila svojo lastno neodvisno politiko.

Nasprotno s Papperjevim mnenjem pa izolacionisti, ki so stalno v opoziciji proti Rooseveltu, kritizirajo tudi to odločitev zunanjega ministrstva. Senator Taft je izjavil, da je »skeptičen glede modrosti« sklepa o ukinitvi prepovedi izvoza vojnega materiala v Rusijo. Poslanec Fish pa je dejal, da ne vidi, zakaj dela ameriška vlada razliko med Nemčijo in Rusijo in zakaj podpira komunistično Rusijo.

Columbijin poročevalec iz Londona javlja, da objavljajo današnji angleški listi vest o ukinitvi prepovedi izvoza vojnega materiala iz Zedinjenih držav v Rusijo brez vsakega komentarja.

Washington, 22. januarja. AA. (DNB). Ameriška vlada je ukinila takoimenovani moralni embargo izvoza letal in letalskih delov v Sovjetsko zvezo. Državni podtajnik Sumner Welles je poslal v zvezi s tem sovjetskemu veleposlaniku v Washingtonu Umanskemu pismo, v katerem sporoča, da ameriška vlada zdaj misli, da ni treba da bi se sklep, ki je bil objavljen v Rooseveltovi izjavi 2. decembra 1939, še nanašal na Sovjetsko zvezo. Ta sklep ameriške vlade je bil sporočen v poštev prihajajočim ameriškim tovarnam in izvoznikom. Kakor je znano, je bil sklep o moralnem embargu izvoza v Sovjetsko zvezo sprejet za časa sovjetsko-finske vojne.

Willkie odpotoval v Anglijo

Washington, 22. jan. j. (Ass. Press.) Bivši republikanski kandidat za predsedniško mesto Zedinjenih držav, Wendell Willkie, je danes odpotoval v London. Pred odhodom je dovolil predstavnikom tiska razgovor, v katerem je ponovno naglasil, da je njegovo potovanje v London povsem zasebnega značaja. Izdal je da je pravkar prejel brzojavko angleškega ministrskega predsednika Churchilla, v kateri mu že v naprej izjavlja dobrodošlico ter ga vabi, naj ga obišče takoj po prihodu v London. Nato je Willkie izjavil, da v Angliji ne bo odprl ust, pač pa bo imel odprta ušesa.

London, 22. jan. s. (CBS.) Angleški listi objavljajo izjavo, ki jo je pred odhodom iz New Yorka v Anglijo podal Wendell Willkie nekemu angleškemu novinarju. V tej izjavi pravi Willkie, da ga predvsem zanima izvedeti, kakšna bo izšla Anglija iz sedanje vojne.

Moskva ni odgovorila na angleške predloge

New York, 22 jan. j. (Ass. Press). V včerajšnji zunanjepolitični debati v angleški spodnji zbornici je državni podtajnik v zunanjem ministrstvu Buttler na vprašanja o trenutnem stanju odnošajev med Veliko Britanijo in Sovjetsko unijo odgovoril, da je v angleških prizadevanjih, da bi se odnošaji z Rusijo izboljšali, po 22. oktobru nastopil zastoj. 22. oktobra je, kakor znano, Anglija stavila Kremlju neke predloge, na katere pa Rusija še vedno ni odgovorila. Od tedaj naprej Anglija v Moskvi ni napravila nikakih novih korakov.

Gospodarska obramba Zedinjenih držav

Washington, 22. jan. j. (Ass. Press.) Kakor zatrjujejo v krogih, ki so blizu predsedniku Rooseveltu, namerava Roosevelt ustanoviti posebno federalno komisijo, ki ji bo poverjena organizacija gospodarske obrambe Zedinjenih držav. Poglavitna naloga te nove ustanove bo, s primernimi ukrepi doseči, da bo prišlo čim več dolarskih deviz, ki so v posesti držav osi, nazaj v Zedinjene države. Isto velja tudi za posamezne za voino proizvodnjo posebno važne surovine. Nova ustanova bo skrbela, da se državi osi po možnosti nikjer ne bosta mogli oskrbovati s temi surovinami. Novo ustanovljena ustanova naj bi delovala v najtesnejši vzajemnosti s komisijo za obrambno proizvodnjo, ki ji načelujeta Knudsen in Hillman. Komisiji bo poverjeno tudi nadzorstvo nad inozemskimi fondi v Zedinjenih državah. Končno bo komisiji poverjena tudi nabava vsega strategično važnega materiala ter vseh drugih strategično važnih objektov.

Roosevelt ima zagotovljeno večino

Washington, 22 januarja AA. (DNB). Roosevelt je izrečno zanikal govorico, da bi ameriški parniki v spremljavah odhajali v Evropo. Izjavil je, da bi bile ladje gotovo bombardirane, kar bi povzročilo vojno, ki pa si je on ne želi.

Washington, 22. jan. s. (CBS). Po zasebnih cenitvah je v kongresu vsekakor zasigurana večina Rooseveltovemu zakonskemu osnutku za posoditev vojnega materiala Angliji. Cenijo, da je za Rooseveltov predlog 74% demokratskih zastopnikov v kongresu in 32% republikanskih zastopnikov. Proti predlogu je 20% demokratov in 62% republikancev. Ostali se še niso odločili.

Opozicijski poslanec Fish je predložil zunanjepolitičnemu odboru reprezentančne zbornice svoj posebni predlog za pomoč Angliji, ki se popolnoma razlikuje od Rooseveltovega predloga. Fish predlaga, da naj bi Zedinjene države dovolile Angliji denarno posojilo dveh milijard dolarjev, za katero bi lahko nakupila vojni material v Zedinjenih državah.

Zaslišanje Kennedyja

Washington, 22. jan. AA. (DNB.) Pred zunanjepolitičnim odborom poslanske zbornice je bivši ameriški veleposlanik v Londonu Kennedy izjavil, da so upravitelji Anglije razdeljeni glede tega, ali naj Amerika poseže v vojno. Nekateri člani angleške vlade menijo, da bi se Anglija lahko rešila, če bi Amerika šla v vojno, drugi spet menijo, da bi bil vstop Amerike v vojno lahko usoden za Anglijo, ker bi se zmanjšal dovoz vojnih potrebščin iz Amerike. Stališče novih angleških državnikov o ameriški pomoči še vedno ni tako, kakor bi se pod normalnimi pogoji lahko pričakovalo. Če bodo angleške pomorske izgube ostale enake, kakor so bile v preišnjih mesecih, tedaj se lahko reče, da je položaj Anglije resen in kritičen.

Republikanski poslanec Fish je vprašal Kennedyja, ali so mu znani angleški vojni cilji. Kennedy je odgovoril zanikalno. Nato so vprašali Kennedyja, ali so resnične govorice, da je Anglija socialistično razpoložena. Kennedy je izjavil, da postajajo delavske in socialistične stranke v Angliji vedno bolj pomembne. Dodal je: Nihče nima pravice predpostavljati, da bodo poroji šli tako daleč in v tolikšni meri, kakor je to bilo nekoč.

Polkovnik Donovan v Beogradu

Sofija, 22. jan. j. (DNB). Bolgarski kralj Boris je danes dopoldne sprejel v avdienci Rooseveltovega posebnega vojaškega odposlanca Donovana. Po avdienci pri kralju Borisu je Donovan odpotoval na obisk v Beograd, odtam pa bo potoval še v Turčijo. V Ankari bo njegovo potovanje najbrže zaključeno ter se bo od tamkaj Donovan vrnil direktno v Zedinjene države.

Sofija, 22. jan. s. (Reuter) Ameriški polkovnik Donovan, ki prispe danes iz Sofije v Beograd, nosi s seboj baje posebno osebno Rooseveltovo poslanico knezu Pavlu. Iz Beograda bo odpotoval Donovan v Turčijo.

Beograd, 22. jan. p. Posebni odposlanec Roosevelta polkovnik Donovan je po razgovorih z bolgarskimi državniki in po avdienci pri kralju Borisu danes ob 14 odpotoval iz Sofije v Beograd. Ker njegov obisk ni službenega značaja, ne bo oficielnega sprejema.

Dogovor med Benešem in Sikorskim

London, 22. jan s. (Reuter). Med predsednikom češkega narodnega odbora dr. Benešem in predsednikom poljske vlade v emigraciji generalom Sikorskim je bil dosežen sporazum glede eventualnega bodočega ožjega sodelovanja med Češkoslovaško in Poljsko. V to svrho bodo ustanovljeni mešani česko-poljski odbori, ki bodo izdelali načrte za sodelovanje na političnem, gospodarskem in kulturnem polju.

Nove prometne omejitve na Madžarskem

Budimpešta, 22. januarja. AA. (DNB). Nocoj o polnoči so stopile v veljavo nove delne omejitve v železniškem prometu, ki obsegajo v glavnem osebne vlake. Njihovo število se bo zmanjšalo za 12%. To se je zgodilo zaradi nezadostnega števila lokomotiv, ker se je železniško omrežje s priključitvijo novega ozemlja zelo povečalo in pa zaradi ledu na Dunavu.

Madžarski vojni minister v Nemčiji

Budimpešta, 22. januarja. AA. Na povabilo nemške vlade in vrhovnega poveljstva bo madžarski minister za narodno obrambo, general Barta, odpotoval danes s spremstvom v Nemčijo, kjer bo obiskal maršala Keitela in bojišča na zapadni fronti.

Organ angleških komunistov ustavljen

London, 22. jan. s. (Columbia B. S.) V spodnji zbornici je danes komunistični poslanec Gallacher interpeliral notranjega ministra Morrisona zaradi ustavitve komunističnega dnevnika »Daily Worker«. Med interpelacijo je bil v diplomatski loži navzoč tudi sovjetski poslanik Majski. Notranji minister Morrison je odgovoril na interpelacijo, da je »Daily Worker« od leta 1939 dalje spremenil svoj način pisanja ter je odtlej zastopal stališče, da angleški narod ne more ničesar pridobiti z žrtvami v vojni in da je samo angleška vlada naložila narodu to breme. Prav tako, je dejal Morrison, je skušal list prikazati, da Zedinjene države pomagajo Angliji samo iz želje po dobičku ter je iz tega sklepal na propast demokratskega in ustavnega na čina vladavine.

Vremenska napoved

Zemunska vremenska napoved: Po večini oblačno, ponekod dež ali med dežjem sneg. Na severni polovici države se bo nekoliko ohladilo, na jugu pa se temperatura ne bo dosti spremenila.

Naši kraji in ljudje

Kulturne prireditve na Jesenicah

Zanimiv pregled plodnega lanskega dela

Jesenice, 22. jan.

Ker je skoraj nemogoče posamezne kulturne, pevske in glasbene prireditve objavljati v dnevnem časopisju, se nam zdi najbolj primerno, da podamo v enem sestavku pregled kulturnega dela, ki je bilo v minulem letu izvršeno na Jesenicah. Tu so trije gledališki odri in sicer: v Sokolskem, Krekovem in v Delavskem domu, na katerih naši vrli gledališki diletantje prirejajo v jesenskih in zimskih mescih operete, drame in veseloigre. V minulem letu je bil najbolj delaven sokolski gledališki odsek; dal je na deske več dobro pripravljenih predstav, ki so bile izredno dobro podane in obiskane, tako da so morali nekatere celo večkrat ponoviti. Delo gledaliških odsekov pa je v jeseniških razmerah izredno težko. Pri vseh odrih se udejstvujejo skoraj izključno nameščenci, učitelji in delavci. Slednji v tovarni delajo na tri izmene, tako da morejo prihajati k skušnjam le vsak tretji teden, kar seveda ovira delo ostalih igralcev, pevcev in godbenikov. Z gledališkimi odri tekmujeta dva kina, ki jih najrajši obiskuje mladina. Gledališki odseki morajo uprizarjati res le dobra in privlačna dela z dobro zasedbo, če hočejo imeti polno dvorano.

Višek kulturnih prireditev minulega leta je bil »Kulturni festival« na stadionu v okviru KID. Delavci in nameščenci so uprizorili na prostem igrokaz »Plavž«, delo domačega pisatelja g. Franceta Klinarja, zajeto iz davne železarske preteklosti. Sodelovalo je okoli 150 igralcev, pevcev in godbenikov. Predstavo je posetilo okoli 5.000 gledalcev. Na pevskem in glasbenem koncertu je nastopilo okoli 320 pevcev in godbenikov, koncert pa je posetilo okoli 3.500 ljudi.

Tudi pevci so imeli srečne dni. »Savani« so v zgodnji pomladi priredili koncert v Sokolskem domu pred nabito polno dvorano. Nekaj tednov pozneje so v Sokolskem domu priredili koncert združeni pevski zbori z Jesenic in Slov. Javornika. Nastopilo je okoli 160 pevcev. Koncert je sijajno uspel. Vsi prostori so bili nabito polni, mnogo ljudi se je moralo vrniti, ker niso dobili prostora. V pozni jeseni je nastopil v Sokolskem domu ljubljanski kvartet »Fantje na vasi«. Čeprav je tisti večer lilo kakor iz škafa, je koncert posetilo okoli 200 oseb.

Manj sreče so imeli teden kasneje mladi ljubljanski književniki, ki so čitali svoja dela na sokolskem odru ob slabo zasedeni dvorani. Za literarne večer jeseniška javnost še ni dovzetna in jo bo šele treba pridobiti in vzgajiti. Prvega literarnega večera so se po večini udeležili učitelji, nameščenci in delavci, dočim so se ga pridobitniki in izobraženci skoraj docela izognili.

Predavanj je bilo lani mnogo manj ko prejšnja leta. V zgodnji pomladi je predaval v Sokolskem domu g. inž. Srečko Petrovčič o temi »Zaščita pred letalskimi napadi«. Nekaj tednov kasneje pa je v isti dvorani predaval g. upravitelj Karol Luckmann o temi »Vloga letalstva v sedanji vojni«. Obeh predavanj se je udeležilo okoli 600 oseb. Pred božičem pa je znani alpinist in foto-amater g. Slavko Smolej imel predavanje pod naslovom »Cvetje in obrazi naših gora«. Prikazal nam je okoli 200 krasnih barvnih skioptičnih slik. Predavanje je posetilo okoli 250 planincev in prijateljev narave.

Iz teh navedb je razvidno, da je bilo v minulem letu na Jesenicah cela vrsta pomembnih prosvetnih prireditev, ki so bile razen ene vse zelo dobro obiskane. K temu je treba pripomniti, da se pri prosvetnem delu udejstvuje le razmeroma majhno število idealnih in požrtvovalnih ljudi, ki jih vidimo povsod, kjer je trdo delo, katero prinaša le denarne žrtve in veliko zamudo časa ter prav nobenih priznanj in osebnih koristi. Tudi med posetniki kulturnih prireditev pogrešamo izobražence in pridobitnike, ki bi s svojo navzočnostjo dali idealnim kulturnim delavcem nove pobude in vsaj skromno priznanje za njihov trud. Z malimi, toda častnimi izjemami posečajo prosvetne prireditve le nameščenci, delavci in mali obrtniki, ki žrtvujejo zadnje dinarje za dvig ljudske prosvete. Vsi oni, ki pa brezskrbno in v dobrih razmerah žive, pa se zabavajo na domovih, v kavarnah, ali zunaj na izletih, v prepričanju, da je tako zanje najbolje, ker ne bo nikjer nobenih zamer.

Vode naraščajo, plazovi se rušijo

Občutne posledice odjuge v naših krajih

Ljubljana, 22. januarja

Ker še nadalje naglo kopni sneg in je pričelo tudi deževati, so začele reke in potoka bolj in bolj naraščati Ljubljanica hiti kalna skozi Ljubljano. Sava je prav tako že precej narasla.

O ponovni povodnji nam poročajo iz Poljčan: Nepričakovano nagli nastop južnega vremena je povzročil ponovno povodenj v Dravinjski dolini ,ki je snoči preplavila njive in travnike daleč naokrog. Zjutraj je že udarila na plan Brežnica, popoldne pa je prestopila strugo širom doline še Dravinja in pokrajina spet nalikuje prostranemu jezeru. V vodi plavajo kosi ledu, ki ogrožajo mline in žage ob Dravinji. V objem silnega vodnega pritiska je stisnjena tukajšnja elektrarna, ki zaradi močnega navala snoči ni mogla delovati in oddajati toka Tako smo bili spet v temi, kar je posebno v času pomanjkanja petroleja in svečave neprijetno. Voda je zasegla tudi že nekatere cestne prehode, tako na Spodnje Poljčane, Studenice, Lušečko vas in drugod. Če bo nastopilo deževno vreme, je pričakovati še večjih poplav.

Iz Murske Sobote pa so nam sporočili: Nenaden južni veter je dahnil čez Prekmurje in v pičlih dveh dneh raztopil ves sneg. Voda ni mogla nikamor odteči in je poplavila soboške ulice, ki so bile še pokrite z debelo skorjo ledu. Bilo je dosti padcev, nekaj tudi s posledicami. V dveh dneh je Prekmurje postalo spet zeleno, kakor da smo na pragu pomladi, ne pa šele sredi zime.

Iz Železnikov smo prejeli: V noči od 20. na 21. januarja je nastopila tako močna odjuga, da so se pota in ceste spremenile v potoke. Sneg drvi s hribov v doline v ogromnih količinah. V trgu Železnikih pod tako imenovano Zijavko je zgrmelo na cesto za nekaj vagonov snega. Poškodovana je šele lani postavljena cementna ograja, katero je pretrgalo in vrglo v reko Soro. K sreči je plaz zdrvel na cesto v nočnih urah sicer bi bile lahko smrtne nesreče.

Tudi promet za vprežno živino in motorna vozila je na cesti proti Sorici že tretji dan prekinjen. Tudi je prekinjen vsak promet po cesti proti državni meji in dalje proti Podbrdu v Italiji. Na to cesto so zdrseli ogromni snežni plazovi in bo trajalo precej dolgo, da bo cesta prehodna. Od včeraj dalje je prekinjen tudi avtobusni promet med Železniki in Škofjo Loko. Pošta se začasno prevaža s sanmi.

Narodno gledališče iz Maribora bo gostovalo danes v Ljubljani z Gorkega dramo »Na dnu«, ki je po mnenju vse kritike eden izmed največjih umetniških uspehov marljivega mariborskega ansambla. Opozarjamo ljubljansko občinstvo na to gostovanje, ki ni zgolj umetniškega, temveč prav tako kulturnega in narodnega pomena, saj gostuje gledališka družina z naše severne meje, ki uspešno in požrtvovalno izvršuje tam tudi svojo nacionalno misijo. Slike prikazujejo Pavla Kovača kot Luko, Nakrsta kot barona, Starčevo kot Vasiliso in Kraljevo kot Nastjo v drami »Na dnu« v režiji I. Kovača.

Lojze Novak pri Abrahamu

Sladko je — ujeziti zdaj tega zdaj onega. Posebno v današnjih časih, ko je človek prepoln razburljivih misli in tegob, mu odleže kakor če se grom sprosti s strelo, ako uperi svojo puščico na prijatelja. Takšno priliko izkoriščamo danes v uredništvu in v upravi »Jutra«, ko složno uperjamo ost v Lojzeta Novaka, šefa inseratne uprave »Jutra«.

Niti krtv niti dolžen namreč praznuje danes svojo abrahamovino. To pa je tudi edina skrivnost, ki jo lahko izdamo, saj drugače je življenje in delo Lojzeta Novaka močno znano. Da je Lojze doma s Kočevskega in da je njegova vnanjost popolnoma v skladu z osebnim opisom, kakršen je n. pr. zabeležen v potnem listu, dalje da ima za seboj kopico žalostnih in veselih življenskih izkušenj, potem, da mora že imeti dober pojem o trgovini, če mu direkcija »Jutra« že leta in leta zaupa promet v inseratnem oddelku, — vse to je pač kakor na dlani. Razkrinkamo pa ga lahko pred širšo javnostjo kot najboljšega tovariša, vnetega za prijateljsko družbo prav tako kakor za glasbo, umetnine in izbrane knjige. Plemeniti darovi človeškega življenja imajo gorečega uživalca Lojzeta. En sam dokaz več, da se nasprotja lepo izpopoljnjujejo: na eni strani trdi poklic številčarja in zgovornega vabilca v trgovskih krogih — na drugi strani nikoli utešeni pohlep po lepi umetnosti in po dragi prijateljski družbi v uredniškem in umetniškem krogu. Prekrasna sinovska ljubezen do sivolase matere, s katero domuje na idilični domačiji v Polju, pa pristna slovenska zaverovanost v vinsko gorico nekje na Dolenjskem sta samo še dve lepi potezi njegovega značaja.

Kar smo povedali, je za abrahamovino dovolj in Lojzetu gotovo že odveč. Prav posebno pa smo upravičeni, da mu želimo kar največ sreče in zdravja„ saj je z njegovim delom in z uspehi inseratnega oddelka v dobršni meri odtehtan tudi napredek »Jutra«. Pozdravljen!

FRANZ JOSEF
GRENČICA
REG S. BR. 22365. od 18-IX 1940 g

Dajte mi kokoš s sivimi pegami!

Kdo bi tako kupoval, namesto da bi vprašal po kakovosti!
Pri nakupu žarnic zahtevajte izrecno le kvalitetno TUNGSRAM-KRYPTON žarnico:
Ista da več sončnim žarkom podobne svetlobe in porabi pri tem mnogo manj toka!
BOLJŠA LUČ, MANJŠI STROŠKI!

TUNGSRAM
Krypton

Napadalci na grofico Bathyanyjevo prijeti

Orožniki so polovili razbojnike, ki imajo na vesti 13 vlomov in so odnesli za 100.000 din plena

Murska Sobota, 21. januarja.

Veliko ogorčenje je vzbudil v vsej cankovski okolici drzni razbojniški napad na 75 letno grofico Ernestino Bathyanyjevo, ki ima veliko posestvo v Skakovcih ob meji. Štirje mladi, boljše oblečeni moški so vdrli skozi kuhinjo. Eden je zgrabil za vrat grofico in zahteval od nje denarja, drugi pa se je lotil služkinje Katarine Horvatove. Ker grofica ni takoj ugodila razbojniku, jo je ta pričel tolči z omelom po glavi in jo je večkrat vrgel ob tla ter zahteval denar. Napadena je zaklicala služkinji, naj pokliče graničarje, katerih hiša je nedaleč od gradu. Napadalec ji je zato zamašil usta z žepnim robcem, nakar se je stara gospa končno toliko vdala, da izroči napadalcu denar, ki ga je bila prejela dopoldne za mleko. Oba napadalca sta nato odvedla grofico čez verando v zaklenjeno spalnico, kjer jima je izročila 300 din. Odpeljala sta jo nazaj v kuhinjo in jo skupno s služkinjo zaklenila, nato pa sta šla pregledovat spalnico. Tja sta prišla tudi druga dva razbojnika, ki sta medtem pregledovala sobe in stikala za denarjem.

Obe ženski, ki sta bili zaprti v kuhinji, sta pričeli klicati na pomoč graničarje. Eden je res priletel in ju rešil iz zaklenjene kuhinje, nato pa so skupaj pregledali spalnico in ugotovili, da so razbojniki odnesli okrog 30.000 din in zlatnine v vrednosti do 10.000 din. Stara gospa grofica je imela denar kar po knjigah, ki so bile na pisalni mizi, v žepu v suknji pa 17.000 din. Zlatnina je bila v predalu pisalne mize in razbojnikom pač ni bilo treba dolgo iskati, da so prišli do zaželjenega plena.

Orožniki iz Cankove so bili o razbojništvu takoj obveščeni in so takoj našli sled za storilci. Ugotovili so, da so štirje, po opisu z razbojniki identični moški prihiteli v smeri proti petanjskemu mostu in prešli na drugo stran. Neki kolesar je srečal isto četvorico, ko so šli od Rankovcev proti Skakovcem. Eden med njimi je bil oblečen v rjav suknjič s kožuhovinastim ovratnikom. Nekdo je v tem razbojniškem kvartetu spoznal Ivana **Sereca** iz Vratje vasi, ki pa je doma iz okolice Štrigove in star 22 let.

Ta ugotovitev je bila za preiskavo nad vse važna. Orožniki so sklepali, da je Serec gotovo tudi v zvezi z razbojniškim napadom na posestnico Terezijo Čučkovo v vasi Obradu pri Sv. Benediktu v Slovenskih goricah. Ker je nedavno aretirani Ivan **Klobasa** tudi sodeloval pri tem napadu, so ga orožniki zaslišali v mariborskih zaporih. Ta je povedal, da sta se še v zaporu s Serecom domenila za napad na neko bogato starko, in sicer skupaj z Ivanom **Bratkom** z Vinskega vrha. Ker so za Bathyanyjevo hišo našli robec z monogramom I. S., so bili orožniki prepričani, da je pri napadu res sodeloval Ivan Serec.

Po nekaterih drugih podatkih, ki so jih zbrali spretni cankovski orožniki pod vodstvom komandirja g. Ludvika Bukovca in narednika g. Valentina Raušla, so bili končno izsledeni in prijeti štirje razbojniki. To so Ivan **Bratko** z Vinskega vrha v ptujskem srezu in bratje Pavel, Franc in Stanko **Dvoršak** iz Ciglenc v mariborskem srezu. Izkazalo se je, da je prišla orožnikom v roke premetena razbojniška tolpa, ki ima na vesti celo vrsto vlomov in razbojništev. Aretiranci so pri konfrontaciji z Bathyanyjevo zločin priznali in tudi ona jih je spoznala. Doslej so priznali **13 vlomov in eno razbojništvo**, njihov plen pa je znašal pri tem **nad 100.000 dinarjev.**

Pri zločinih sta še sodelovala dva druga razbojnika, verjetno pa je, da Serec ni bil udeležen pri napadu na grofico Bathyanyjevo. Ivana Bratka in triperesno bratovsko trojico Dvoršakovo so cankovski orožniki danes dopoldne oddali v zapore okrožnega sodišča v Murski Soboti. Pri zasliševanju bo najbrž pojasnjen marsikateri vlom, ki je bil izvršen zadnje čase v Slovenskih goricah.

Veliko pozornost je vzbudil tudi vlom, ki je bil v današnji noči izvršen v neko veliko soboško trgovino. Vlomilci so odnesli za 20.000 din blaga. Zanimivo pa je bilo, da je bil eden izmed vlomilcev aretiran takoj po vlomu in je lastnik trgovine šele po orožniku zvedel, da je bil okraden. V interesu preiskave zaenkrat ne moremo dati točnega poročila.

Danes praznuje ga. Flora Vedernjakova roj. Hohlova, vdova po dvornem svetniku in bivšem predsedniku Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani, g. Francu Vedernjaku, v popolni duševni čilosti 80-letnico svojega življenja. Jubilantka je tašča dr. Henrika Steske, profesorja na univerzi kralja Aleksandra. in višjega zdravnika dr. Štefana Kissa. Ob svojem življenjskem jubileju se ga. Vedernjakova raduje svojih otrok, vnukov in pravnukov. K njenemu slavju — tudi naše čestitke!

Kulturni pregled

„Lepa Vida“ v Mariboru

Motiv »Lepe Vide«, ki se je prelival iz oblike v obliko, ki ga srečamo pri Jurčiču v obdelavi romana, pri Cankarju, dr. J. Vošnjaku in dr. D. Šandi v dramski, pri Ristu Savinu pa v operni priredbi, je v F. Kozakovi »Lepi Vidi« obdelan in zajet povsem sodobno. O tej pomenljivi domači odrski novosti je bilo govora že ob ljubljanski krstni predstavi. Mariborski krst te značilne realistične družbene drame pa je razodel v režiji in odrskem podajanju nekatere posebnosti, ki po svoje dopolnjujejo sliko o pomenu in vrednosti F. Kozakovega odrskega dela.

Režijo je prevzel režiser, naš odlični odrski tvorec g. Vladimir Skrbinšek, ki nam je tik pred odhodom v Skoplje izoblikoval močno, vsestransko izgrajeno odrsko umetnino. V stvareh zunanje režije je V. Skrbinšek priznan oblikovatelj in mojster. Zaradi tega je nepomembno podčrtavati vrline s tega področja. Važnejše nego učinki zunanjščine pa je odrsko dopolnjevanje in prepajanje s tistimi prvinami, ki niso zajete v drobec črke ali zvok besede, marveč se imaginarno prepletajo z vsem onim, kar vidimo in čutimo na odru. Zgnetel je v celoten okvir ne samo nastopajoče odrske pojave, ampak tudi celotno občutje ki povezuje prikazni in dogodke na odru in ki prehaja z odra tudi na občinstvo. Nedvomno pa ne bi ta dramska novost dosegla tistega sijajnega uspeha, ko ne bi Skrbinšek umel pretehtati stvariteljskih moči sodelavcev, ki jim je odmeril naloge in vloge, v katerih so, kakor že dolgo ne, lahko razvili svoj najvišji kreacijski potencial. In tako se nam je ob mariborskem krstu F. Kozakove »Lepe Vide« zdelo, ko da bi bili igralci že dolgo prežali na kreacije, ob katerih so se sedaj lahko razmahnili in razživeli z vso žarko ljubeznijo, toplim občutjem in prizadevno poglobitvijo. V. Skrbinšek je vse tako pripravil, da je bil uspeh popoln in da je občinstvo, ki je bilo že pri prvem dejanju pod vtisom elementarnih odrskih trenj, iz srca vzklikalo navzočnemu avtorju.

Odrske tvorbe, umetnine, ki so nam jih predstavili Branka Rasbergerjeva, Elvira Kraljeva, Pavle Kovič, Vlado Skrbinšek in Rado Nakrst, so v skladnem odnosu odrske kvalitetnosti ter umetniške dognanosti. Njihovo dragoceno, vneto sodelovanje, ki so mu prilivali iskren žarek svoje umetniške duše, je vtisnilo predstavi pečat uprizoritve, kakršne nismo že dolgo videli na mariborskem odru. Zbrano smo prisluhnili klenemu prazničnemu jeziku, ki je zvenel z odra v polnem blagoglasju besede, v sozvočju misli in prijetne odmevnosti. Pozorno smo sledili močnim prizorom z viškom ob koncu drugega in tretjega dejanja. Tam, kjer bi utegnila žametna glembajevska dialektika krčiti polet odrske dinamike, je bilo čutiti smotrno urejujočo režiserjevo roko.

Vidina podoba terja zrelosti, formata in dognanosti. Rasbergerjeva je sijajno prestala trdo preizkušnjo in si je s to smiselno, globoko zajeto kreacijo priborila legitimacijo vstopa na kakršen koli oder. Njena Vida je bila v vsej resničnosti pred nami, z umetniško doraslostjo prehajajoč iz občutja naveličanosti, otrplosti, notranje razklanosti k pojavom odpora, preloma in vrnitve. Klasično dojeta gospa Borinova E. Kraljeve je tista uravnavajoča sila, ki je vsem v napotje in ki vendarle želi vsem dobro. P. Kovičev Mihael Grant je do tretjega dejanja pravi betajnovski silak, lik iz pradavnine, ki ga pa spoznanje preusmeri od betajnovskih tirov k pravičnejši, modrejši presoji sebe in drugih. V. Skrbinškov Tomo, drugi markantni predstavnik svojevrstne grantovske krvi, je galanten, mondenski teoretik, toda donjuanski praktik, ki kljuje po Vidini duši in ki hoče z iskrim razvijanjem eksotičnih teorij vsrkavati vase le sočne strani življenja. Nakrstov študent Andrej, tretji Grant, je usodna žrtev življenjskih spodrsljajev, razbičanega živčevja, ki ga v kaotičnem vzdušju požene v tragičen konec. V njihovi sijajni, kvalitetni igri se je sodobna drama o Lepi Vidi prelila v pretresljivo, znamenito rodbinsko dramo Grantov.

Iz prereza epizodnejših stvaritev sta izstopali predvsem bivša strojepiska v nežnem prikazu nadarjene Tine Leonove ter izborno podana gospodinja E. Zakrajškove. Pa tudi ostali sodelujoči (Gorinškova, Križajeva, Savinova, Gorinšek, Verdonik, Blaž, Košuta, Ledinek in Turk) so po svojem deležu prispevali k celotnemu močnemu uspehu. —ee

Slikar Klemenčič o svojem delu

V nedeljo bo v Jakopičevem paviljonu otvorjena kolektivna razstava akad. slikarja Franja Klemenčiča. Slikar pripada drugi generaciji slovenskih impresionistov in se že dolga leta uveljavlja zlasti v našem krajinarstvu. Razstava, ki jo sedaj pripravlja, bo nudila večji vpogled v njegovo slikarsko delo in ga še bolj približal občinstvu, ki sicer že dobro pozna in ceni Klemenčičeve slike.

Pred otvoritvijo svoje razstave nam je dal g. akad. slikar Fran Klemenčič nekatere izjave o sebi in svojem delu.

— Razstavil bom okrog 60 slik — je dejal g. Klemenčič. Nekaj teh del sem slikal s čopičem, a več najnovejših z lopatico. Če me vprašujete, katera tehnika mi je ljuba, tedaj moram reči, da mi tehnika ni nikdar problem, temveč samo sredstvo, s katerim izražam to, kar je v umetnosti primarno. Nekomu se prilega široka tehnika, drugemu zopet ne. Slavni Böcklin se je nekoč pošalil, da se tehnike lahko nauči vsaka ovčja glava. Bistvo slikarske umetnosti je pač njena duhovna vsebina, saj je vsaka umetnina duhovno spočeta in ima z znanjem skupno samo to, kar se tiče forme, torej kar je materialno in zato priučljivo in priučeno. Seveda je tudi to važen del umetnine. Toda če je slikar uporabil vse tehnične spretnosti, ni pa občutil nobene notranje poglobitve, tedaj njegovo delo ne more biti umetnina. Kar se tiče izvirnosti, mislim, da je izvirno sleherno delo, ki je res umetnina. Pri tem kajpak ne gre za zunanjo izvirnost, se pravi za izvirno tehnično oblikovanje, saj je to dandanes skoraj nemogoče: zdi se, da je na svetu vse že bilo. Vsi vemo, da lahko umetnik poljubno spreminja tehniko, vendar pa staja v bistvu isti. Prav to je tisto, kar daje njegovemu delu pečat originalnosti in kar je umetnikova svetinja, njegova duhovna vrednota.

O svojem razvoju v umetnosti krajinskega slikarstva in portretiranja je dejal g. Klemenčič med drugim:

— Še kot deček sem porisal vse zidove očetove hiše v Boštanju. Moj dobri oče mi je potem kar sam sešil papirnate zvezke za risanje. Poleg tega sem rezljal iz lesa svetnike, kakor sem pač vedel in znal. Ni čuda, da sem spričo te vneme zanemaril razne druge dolžnosti in mi je večkrat zapela šiba svojo svarilno pesem. Takrat pač še nisem mogel slutiti, da me bo umetniška pot vodila na dunajsko in monakovsko akademijo. Prav prijetno sem bil presenečen, ko sem zvedel, da še vedno obstoji tisti zvezek, ki mi ga je bil nekoč sešil oče, da sem se v njem uril v risanju. Zvezek ima v svoji zbirki g. ravnatelj Božo Račič. Takrat, ko sem delal te prve risbe, mi je bila še daleč misel, da bo slikarstvo postalo vsebina mojega življenja.

O najnovejšem slikarskem delu g. Klemenčiča bo najbolj zgovorno govorila razstava, zato ne maramo v naprej presojati uspehov slikarjevega dela. Prepričani smo,

Domače vesti

+ **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list kr. banske uprave dravske banovine« št. 7, z dne 22. t. m. objavlja oprostitev semenja sladkorne pese od carine, naredbo o razdeljevanju jedilnega olja, podaljšavo roka glede skladov za pokojninsko zavarovanje, pravilnik o odstranjevanju in uničevanju živalskih trupel in odpadkov, odločbe o plačilnem prometu z Grčijo, prodajno ceno špirita, naredbo o uvedbi uradnih nakaznic za kruh in moko in o ureditvi prometa z žitom in mlevskimi izdelki v dravski banovini, odredbo o najvišjih cenah za koruzo in koruzne mlevske izdelke, spremembo v staležu državnih in banovinskih uslužbencev na območju dravske banovine in spremembo pravilnika o gradbenih taksah mestne občine ljubljanske.

+ **Iz Legije koroških borcev.** Člane Legije koroških borcev iz krajevnih organizacij v Kočevju in Šoštanju vabimo, da se udeleže rednega občnega zbora svoje postojanke in sicer: v Kočevju dne 26. januarja ob 10. dopoldne v restavracijskih prostorih Beljan v Kočevju; člani iz Šoštanja pa naj bodo točno ob 14. uri v hotelu Jugoslavija v Šoštanju. Dne 9. februarja se vrši redni občni zbor krajevne organizacije v Celju in sicer ob 9. dopoldne v vrtnem salonu hotela Evrope; članstvo krajevne organizacije Gornji grad pa zboruje isti dan ob 14. v gostilni tovariša Majcenoviča v Radmirju. Vabimo vse člane, da se točno in zanesljivo udeleže svojih občnih zborov, kjer bodo slišali poročila svojih društvenih uprav. Odlikovanja še niso prispela. Čim se bo to zgodilo, bo vse članstvo obveščeno s posebno okrožnico in v dnevnem časopisju. Doslej so izšli štirje ukazi in je bilo odlikovanih okrog 8000 borcev. — Glavni odbor LKB.

PREPROGE
ZAVESE
TAPETNO
BLAGO
LINOLEJ

MANUFAKTURA
F. KS.
SOUVAN
MESTNI TRG 24

* **Inž. Julij Šimeček na zadnji poti.** Iz Krškega nam pišejo: V petek popoldne je poromal k večnemu počitku rudarski inšpektor g. inž. Julij Šimeček. Poleg lepega števila gasilcev in deputacije rudarjev se je udeležilo pogreba mnogo prijateljev in znancev. Pogrebne molitve je opravil pastor iz Celja. Pokojnik je bil doma blizu Dunaja. Po študijah v Gradcu in na Dunaju je prišel v naše kraje ter je služboval pri TPD v Trbovljah, Hrastniku, Vrdniku, Zagorju in Kočevju. Povsod si je pridobil lepo število prijateljev, posebno kot skrben varuh pravic podrejenih delavcev. V zasebnem življenju se je bavil posebno z raziskovanjem jam. Pred svetovno vojno je ustanovil na Vidmu tovarno kmetijskih strojev, ki pa je po vojni prenehala. Kot dolgoletni občinski odbornik se je zlasti zavzemal, da dobita Krško in Videm vodovod, kar mu pa žal ni uspelo. S svojim znanjem je rad pomagal okolišnemu prebivalstvu, posebno v sadjarstvu in vinogradništvu. K vsemu temu se je pridružilo veliko zanimanje za naše kraje, ki jih je z veliko vnemo raziskoval, zato ni čudno, da je bil med prvimi člani Muzejskega društva v Krškem. Dasi po rodu Avstrijec, je vzgojil otroke v strogo naprednem nacionalnem jugoslovenskem duhu. Za družico si je bil izbral Slovenko iz ugledne Zupančičeve družine. Najstarejši sin je inženjer kemije, drugi vodi gospodarstvo, hčerka pa se je poročila z bivšim narodnim poslancem inž. Zupančičem. Naj bo uglednemu pokojniku naša zemljica lahka, žalujoči rodbini izrekamo iskreno sožalje!

* **Smrt zgledne narodne žene.** Pri Devici Mariji v Polju je umrla v sredo v starosti 61 let ga. Ivanka Staničeva, rojena Zafredova, soproga upokojenega železniškega nadziratelja g. Ivana Staniča. Pokojna je bila doma iz Obrova pri Trstu. Pred in med vojno je živela na Krasu, kjer je njen soprog služboval, po vojni pa nekaj časa v Litiji. Leta 1919 je bil njen soprog premeščen v Celje in se je tu naselil s svojo rodbino. Pred nekaj leti je stopil v pokoj. Po več ko 20letnem bivanju v Celju sta se g. Stanič in njegova soproga lani preselila v Devico Marijo v Polju k svoji hčerki. Ga. Ivana je bila odločno nacionalna in napredna žena, vzorna soproga in skrbna mati. S soprogom je vzgojila hčerko in pet sinov v strogo narodnem duhu. Bila je zvesta prijatljica »Jutra«, že od njegove ustanovitve dalje. Rada je pomagala, kjer je mogla. Tako si je tudi v Celju in okolici pridobila splošen ugled. Na njeni zadnji poti so jo poleg velike množice domačinov spremili tudi številni prijatelji in znanci iz Celja. Nepozabni gospe bodi ohranjen častno spomin, težko prizadetim svojcem naše iskreno sožalje!

* **Razstava dubrovniškega pomorstva** bo v Dubrovniku od 2. februarja do 1. marca t. l. Prvi dan bo slovnostna otvoritev in slavnostna akademija v gledališču. Naslednji dan je praznik dubrovniškega patrona sv. Vlaha. Zvečer bo velika maškerada. Odobrena je polovična voznina z legitimacijo K-13. Za vsa pojasnila se je obrniti na Tujskoprometno zvezo, v Ljubljani.

+ **Če še nimate** v vaši knjižnici knjige našega domačega pisatelja Seliškarja Toneta »Nasedli brod«, roman v treh delih, si jo morate takoj nabaviti. Seliškarjev roman je najpomembnejši umotvor izza vojne. To je tragedija o malomeščanski družini, ki se odigrava v treh polpreteklih dobah: pred vojno, v vojnem času in v prvih povojnih letih. Ozadje romana tvori nešteto slik iz omenjenih treh dob, ki so ne le mojstrsko napisane, temveč tudi povsem resnične in žive. Knjiga stane broširana 90 din, vezana v platno 120 din in se naroča v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3. (—)

* **Sarajevo ima 100.000 prebivalcev.** Odkar so v Sarajevu uvedene karte za pet najvažnejših življenjskih potrebščin, so ugotovili, da se je prijavilo za karte 22.000 oseb več, kakor jih ima mesto po uradnem popisu. Sedaj vodijo preiskavo, da ugotove, ali se je prebivalstvo v resnici tako pomnožilo, ali pa imajo opravka z lažnimi prijavami.

* **Svojevrstna reklama.** Vukovarski trgovec z vinom in žganjem g. Peter Vučenović je dal nalepiti na stene svoje trgovine pri nas še neobičajne napise. Na eni strani trgovine je napis: »To je kr'čan ka trgovina«, na drugi strani svoje trgovine pa ima napis: »Na odjemalce Žide ta trgovina ne reflektira«.

+ **Petelin je oslepil svojega dreserja.** Kmet Milan Nosović je učil svojega petelina raznih umetnosti. Zadnja vaja, ki jo je moral petelin delati, je bila, da je skočil svojemu učitelju na glavo. Ko je nedavno svojim sosedom kazal izvežbanost petelina, se je zgodila nesreča. Petelin je nespretno vzletel in s kljunom izlil Nosoviću levo oko.

* **Pet litrov žganja je posrkal.** Kmet Ivo Špoljarić iz Velike Barne je bil na sejmu v Daruvaru s svojo 45-letno priležnico Stanko Filipčičevo. Ko sta opravila kupčijo, sta šla v gostilno pit. Do večera je Špoljarić posrkal kakih 5 litrov kuhanega žganja. Tudi njegova družica je bila temeljito omotena. Slednjič sta se odpravila domov. Spotoma je začela Stanka zmerjati svojega spremljevalca, ker je preveč zapil. Špoljarić je tedaj s svojo debelo palico nekajkrat zamahnil po Stankini glavi. Stanka je obležala na mestu mrtva. Po uboju je Špoljarić izginil in so ga šele drugi dan našli orožniki.

* **Večne nesreče z orožjem.** V vasi Pjavićih v vrbaski banovini je Gjulaga Aličajić čistil samokres vpričo svoje žene Mine, ki je v naročju držala dete. Naenkrat se je samokres sprožil in je krogla zadela Mino naravnost v čelo. Smrt je nastopila po nekaj minutah. Otrok je ostal živ. Gjulaga, ki je na glasu velikega poštenjaka, se je sam prijavil orožnikom.

Iz Ljubljane

u— **Fotografski umetniki, včlanjeni v Fotoklubu v Ljubljani,** so izročili ljubljanskemu županu v lepi kaseti zbirko svojih mojstrskih fotografij iz mesta Ljubljane. Klubovi člani Franc Bazel, Ciril Böhm, Karlo Bolaffio, Janko Branc, dr. Ivo Frelih, Maks Gliha, Ivo Gogala, Srečko Grom, Karlo Kocjančič, Oskar Kocjančič, Peter Kocjančič, Ante Kornič, Rado Merhar, inž. Lujo Michieli, Janko Skerlep in Ivan Vidmajer so za zbirko prispevali 44 posnetkov. Mapo bo klub še izpopolnjeval, upoštevajoč želje in potrebe mesta Ljubljane. Z novim fotografskim natečajem, ki je bil nedavno razpisan, naj bi bilo izkazano, da je Ljubljana staro kulturno mesto s 100.000 prebivalci in da se ponaša s popolnoma svojo moderno arhitekturo in s svojimi nasadi. Kaseta, v kateri so zbrane fotografske umetnine Fotokluba, je bila izdelana po načrtu klubovega člana cand. inž. Ruparja. Je iz belega usnja ter okrašena z zlatim grbom mesta Ljubljane. Županu jo je izročil predsednik Fotokluba Gojko Pipenbacher na čelu posebnega odposlanstva.

u— **Nov grob.** Umrla je soproga mestnega uslužbenca ga. Frančiška Svetkova. Pogreb bo danes ob pol 14. izpred mrliške veže splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu. — Pokojnici blag spomin, svojcem pa naše iskreno sožalje!

PO BILANCI . . .
. . All-right-knjigovodstvo!
Idealno — pregledno — hitro in pregledno.
Oton Stiglic, organizator, Ljubljana, Aleksandrova 4/II. tel. 39-09.

u— **Ob obletnici smrti dr. Pavla Grošlja** posveti VII.a razred mestne ženske realne gimnazije dne 25. januarja ob 17 v licejski telovadnici svojemu nepozabnemu profesorju spominsko uro z naslednjim sporedom: 1. uvodna beseda (Zlata Škafarjeva) 2. P. Grošelj: Refleksi; Crescendo (Vida Permetova), 3. Čajkovski: Chanson triste (Mija Webrova), 4. P. Grošelj: Konec sveta (Rada Medičeva), 5. J. Pavčič: Pomladi vse se veseli (Mara Jančarjeva), 6. P. Grošelj: Iz zapiskov prirodoslovca (Marija Hribarjeva), 7. P. Grošelj: Jugoslovanska budnica (Alenka Virantova), 8. Fibich: Elegija (Joža Deržajeva in Mima Šenkova). — Zavod k tej pietetni počastitvi iskreno vabi pokojnikove prijatelje, znance, bivše učenke in spoštovalce njegovega dela.

Tovarna v Srbiji sprejme
ELEKTROVARILCE in KLJUČAVNIČARJE
Prednost imajo oni, ki so delali pri vagonih. Ponudbe pod »1398« na Propagando a. d., Beograd, poštni pretinac 409.

u— **»Gospa ministrica«,** duhovita Nušičeva veseloigra zabava obiskovalce Šentjakobskega gledališča prav tako ko lani »Uježe«. Skrbno pripravljena igra in izvrstne kreacije sodelujočih so imele tak uspeh, da so bile vse dosedanje predstave razprodane. Igro bodo ponovili v soboto 25. in deljo 26. t. m. ob 20.15. Preskrbite si vstopnice že v predprodaji od jutri dalje v Mestnem domu. Kot naslednjo novost pripravljajo Šentjakobčani izvirno domače delo, Ilke Vaštetove dramo iz Prešernovega življenja »Visoka pesem«, katere premiera bo na obletnico pesnikove smrti 8. februarja.

u— **JNAD Jugoslavija.** Drevi ob 20. bo v čitalnici predavanje g. ravnatelja inž. Ferlinca o kmetijstvu.

u— **JNAK Edinstvo.** Drevi ob 20. bo redni članski sestanek. Predava g. dr. Tavzes o framasonstvu za časa Ilirije. Udeležba obvezna.

u— **Sadjarsko in vrtnarsko društvo** na Viču bo imelo drevi ob pol 20. v ljudski šoli redno predavanje. Predaval bo g. inž. Premrl: Vrednost nekaterih rastlin v naši prehrani.

u— **Združenje čevljarjev** v Ljubljani poziva gg. člane, da do 31. t. m. vlože prošnje za pavšalni davek in prijave za obrambni sklad. Eventuelno naj se zglasi vsak v združenju. Uprava. (—)

u— **Nesreče.** Triletna delavčeva hčerka Rezika Peterlinova iz Komende je zlila nase lonec vrele vode in se močno opekla po vsem telesu. Šestletni posestnikov sinček Ivan Mušič iz Brezij se je igral okrog slamoreznice. Vtaknil je roko v stroj, da mu je odtrgal prste. Delavec Jože Markelj iz Škofje Loke se je poškodoval v kamnolomu. Na glavo mu je priletela skala in ga hudo poškodovala. Jože Magister iz Zagradišča se je včeraj dopoldne, nič hudega sluteč, peljal s kolesom po Hradeckega cesti. Ko je hotel čez most, mu je prišel nasproti voznik, čigar konji so se splašili. Magister se je skušal izogniti, a ni utegnil. Dobil je hudo poškodbo na glavi. Vsi ponesrečenci se zdravijo v ljubljanski bolnišnici.

u— **Žrtve poledice.** Posestnikova žena Kati Lukan iz Podgorice pri Sv. Jakobu na Savi je tako nesrečno padla na poledeneli cesti, da si je nalomila več reber na desni strani. Železničarjeva vdova Ana Žurkova iz Ljubljane je padla na neposuten zamrzlem hodniku na Tyrševi cesti in se hudo poškodovala po glavi. Na poledici je spodrsnilo tudi delavčevi ženi Alojziji Pavčičevi. Pri padcu si je zlomila desno nogo. Vsi trije ponesrečenci so se zatekli v ljubljansko bolnišnico.

u— **Tatvine in vlomi.** Mariji Januškovi v Cigaletovi ulici je neznan tat odnesel sivo zimsko suknjo, rjave rokavice, rdeč plet in rjavo aktovko z raznimi zvezki in knjigami. Iz drvarnice Josipa Kartina v Cerkveni ulici 9 je bila ukradena starinska bakrena vaza z reliefom, vredna 800 din. Uradnica Olga Petrovčičeva je položila na glavni pošti na pult 1700 din in se za trenutek odstranila za par korakov. Priliko je takoj izkoristil neznanec in neopaženo izginil. Iz garaže avtoprevoznika Josipa Kraljiča na Gosposvetski cesti je odnesel neznan vlomilec dve novi avtomobilski gumi znamke »Michelin« obsega 6.5 x 20, vredni 12 tisoč din. Neznan tat je oplenil shrambo gostilničarja in mesarja Antona Podborška v Lingartovi ulici. Odnesel je 39 belih mesarskih predpasnikov z monogramom A. P., 24 manjših predpasnikov, dve beli rjuhi, 24 robcev, s čipkami obrobljenih, dve progasti konjski odeji in nekaj drugega perila. Skupna vrednost ukradenih predmetov znaša 2000 din. Za vsemi zlikovci ni sledu.

Objave

Popravljamo. V včerajšnjem poročilu pred sodišča je bilo pomotoma navedeno, da je oškodovana železničarska nabavljalna zadruga. V resnici pa je bil obtoženec uslužben pri železničarski kreditni zadrugi.

Namesto venca na krsto blagopok. Franca Dolenca daruje ga. Josipina Milavčeva za Dom slepih 100 din.

Mladinskemu skladu za Podmladek Jadranske straže v dravski banovini je podaril g. Ivan Bole iz pravde proti g. Emeriku Z. 200 din, za kar se mu Oblastni odbor Jadranske straže najlepše zahvaljuje.

RADIO

Četrtek, 23. januarja.

Ljubljana. 7: Jutrnji pozdrav, napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Operne uverture (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.02: Za zabavo in oddih (plošče). — 14: Poročila, objave. — 17.30: Pester spored Radijskega orkestra. — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. R. Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Fantje na vasi. — 20.45: Večer slovenskih skladateljev (Radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila.

Beograd. 19.40: Narodne pesmi. — 20: Humor. — 21.10: Jugoslovanska glasba. — 22: Lahka in plesna muzika. — **Zagreb.** 17.15: Istrske pesmi. — 20: Tamburaški zbor. — 20.30: Zvočna igra. — 21: Narodne pesmi. — 22.15: Ples. — **Praga.** 19.20: Simf. glasba. — 21.15: Mali orkester. — 22.10: Dvořakova glasba. — **Sofija.** 19.50: Mali orkester. — 20: Simf. koncert. — **21:** Petje in ples. — **Berlin.** 19.15 Koncert orkestra in solistov. — 21.15: Drobne melodije. — 23.15: Nočna oddaja. — **Rim.** 19.30: Respighi: »Plamen« (prenos iz Trsta).

Spoštovanim naročnikom »Jutra«

Uprava »Jutra« še ni od vseh naročnikov prejela naročnine za tekoči mesec. Zato prosi prizadete, naj jo blagovolijo poravnati zanesljivo vsaj zdaj, ko je potekla že polovica meseca, zunanji naročniki s položnicami, ki so jih prejeli, ljubljanski pa v upravi sami odnosno pri podružnicah.

Naročniki, ki dolgujejo še kak zaostanek, ga naj blagovolijo plačati s tekočo naročnino od 1. novembra p. l. dalje s povišico. Točno plačevanje naročnine vsaj za mesec vnaprej daje pravico do nezgodnostnega zavarovanja pri Zedinjeni zavarovalnici d. d., podružnica Ljubljana, s katero je konzorcij »Jutra« tudi za novo leto po istih pogojih za svoje naročnike sklenil zavarovalno pogodbo, po kateri se svojcem ponesrečenega naročnika izplača posmrtnina v znesku 10.000 din. Lastništvo lista nosi stroške zavarovanja samo, le da bi nudilo svojcem svojih zvestih naročnikov prvo pomoč v nesreči.

Vljudno opozarjamo, da je bila zaradi splošne draginje naročnina od 1. novembra leta 1940 dalje za malenkost zvišana in znaša v Jugoslaviji za redno izdajo »Jutra« vseletno 360 din, polletno 180 din, četrtletno 90 din, mesečno pa 30 din.

Za ponedeljsko izdajo »Jutra« vseletno po pošti 50 din, po raznašalcih 72 din, polletno po pošti 30 din, po raznašalcu 36 din, četrtletno po pošti 15 din, po raznašalcih 18 din, mesečno po pošti 5 din, po raznašalcih 6 din. *Uprava »Jutra«*

Parfumerija Venus POSLUJE SEDAJ v palači Bata

* **O nakaznicah za kruh in moko** v dravski banovini poročajo seveda tudi zagrebški in beograjski listi. Slovenskemu čitatelju se bo pač marsikaj čudno videlo, zakaj je beseda nakaznica dana v hrvatskih listih v narekovaj. Da, to je spet nekaj za slovenoborce: en dokaz več, da nismo enoten narod. Nakaziti se namreč pravi po hrvatsko koga skaziti, pohabiti. Nakaznice torej v srbohrvaščini pomenijo pohabljenke. Zato je bilo res treba dati to čudno besedo v narekovaj.

* **Stranke ne prosijo miloščine.** V posebnem uvodniku razpravljajo zagrebške »Novosti« o naslednjem: Stara beseda pravi, da je zgodovina učiteljica. Žal je med njenimi učenci mnogo slabih. Kdorkoli se živo spominja pretekle svetovne vojne in povojnih razmer, se bo gotovo spomnil tudi zagrebških trgovcev in njihovega obnašanja nasproti strankam. Trgovci, seveda ne vsi, so se počutili kakor pravi gazde. Stranke so moledovale za blago, rotile so in jokale. Pozneje, ko so se razmere pričele spet urejati, so vsi oni posmehljivi možje postali krotka jagnjeta, ki so se kar kopali v klanjanju: »Poljubljam roke« in so ponujali kar vse svoje skladišče ter iznašali pred stranke ves inventar. Toda občinstvo ni bilo tako kratkega spomina in marsikateri izmed prejšnjih oholežev je moral likvidirati. Potrebno bi bilo, pravijo »Novosti«, da tega ne pozabijo mnogi današnji trgovci, podjetniki in obrtniki. Kajti danes je občinstvo pogostokrat v enakem stanju, da mora za lastni denar moledovati, celo tudi tam, kjer to ne bi bilo treba. Vsi oholeži naj bi se pravočasno osvestili, da ne bodo trpeli hudih posledic pozneje, ko bo prepozno, ko niti sto poklonov s »poljubljanjem rok« in najljubeznjivejši nasmeški ne bodo več dovajali strank v podjetje.

* **Šole za bolničarje.** Pri Zakladni bolnici v Zagrebu, pri Zakladni bolnici v Osijeku in v banovinski bolnici v Šibeniku bodo ustanovljene posebne šole, v katerih bodo poučevali bolniško osebje o negi in zdravljenju bolnikov v javnih bolnicah in drugih zdravstvenih ustanovah.

* **O duševnih boleznih na Hrvatskem** prinaša »Jutarnji list« daljši članek, v katerem pravi, da je izven hrvatskih bolnišnic večje število duševno bolnih kakor v bolnišnicah samih. Na 4 in pol milijona prebivalcev ima banovina Hrvatska komaj 2.200 prostorov v bolnišnicah za duševne bolezni. V Vrapču, kjer je znana največja bolnišnica za duševne bolezni, morajo spati po dva do trije bolniki na eni postelji.

* **Bivši bogataš zmrznil v snegu.** Na poti iz Požarevca v Veliko Gradište so našli mrtvega Dimitrija Lazarevića, nazvanega tudi Mita Komita. Kot mladenič je Komita dobil od očeta veliko posestvo v vasi Malešev. Fant pa je vse svoje imetje zapravil. Zapustil je rojstno vas in nekaj let ni bilo o njem nič slišati. Malo pred svetovno vojno pa se je spet pojavil v domači vasi in prinesel s seboj dokaj prihrankov. Sprva je imel v najemu majhne vaške kavarnice in bil nazadnje ugleden hotelir v mestu. Toda spet je prišel ob vse premoženje in te dni ga je na cesti zalotila smrt.

Zapeka, neredno presnavljanje v debelem črevesu slaba prebava, glavobol zaradi zaprtja izginejo z uporabo **Franz-Josefove grenčice** — ena polna čaša na prazen želodec. Franz-Josefova grenčica učinkuje milo. Reg. S. br. 15485/35

da bodo poznavalci slik g. Klemenčiča z veseljem pozdravili pripravljajočo se razstavo.

ZAPISKI

GOSTJE V OPERI

V poslednji vprizoritvi »Carmen« sta gostovala člana zagrebškega gledališča Ančica Jelačić in Jože Gostič. Zlasti je zanimala Jelačićeva v vlogi Carmen. Pevski razpolaga gostja s svojevrstno interpretacijo, kateri na ljubo često podreja glasovno linijo. Njena glasovno-vsebinska interpretacija je izredno učinkovita in ustrezajoča potrebam vloge; iz nje se zrcali doživetost, ki dosega s privlačnim tembrom, smiselnim fraziranjem, ponekod v recitacijo prehajajočim petjem, impulzivnim spreminjanjem dinamike in jasne artikulacije močan vtis. Jelačićeve glas je sam na sebi lepo zveneč in obsežen ter dobiva na mestih, ki jih smatra pevka za primerne razvoju linije, potrebni blesk in širino. Ponekod, predvsem v dramatično izrazitejših pasusih, je sicer vzbujal videz neizravnanosti leg. Mislim pa, da je bistveni razlog temu v pevkinem pojmovanju interpretacije in da ne gre za kakšne značilnejše tehnične pomanjkljivosti, kar je pevka v drugih partijah najboljše dokazala. Učinkovitost in široko zasnovane interpretativne možnosti ji je še prav posebno omogočila njena glasovna sproščenost, ki je tudi zvečala njeno predanost vsebinskim globinam. Posebna odlika Jelačićeve pa je njena igra. Že njena vnanjost, ki vzbuja verno podobo Carmen, njena elegantna in hkratu Carmen lastna prostaškost, — vse to ji je dalo pogoje, da je razvila temperamentno, zapeljivo in poželjivo ciganko, ki je odlično režirana našla v Jelačićevi kar najbolj razgibano in pristno kreacijo. Mnenja sem, da je glavni naglas njenega podajanja omenjene vloge na igralskem momentu, ki mu organski priključuje vsebinsko-glasovnega ter si pravilno prilagaja in podreja estetsko linijo samo. Takšna zamisel je v polnem soglasju z igralski pretežno poudarjeno vlogo Carmen. Jelačićeva je dosegla v ljubljanski operi v navedeni vlogi izredno navdušeno priznanje in se nadejam, da jo bomo imeli odslej večkrat priliko videti in slišati.

Prav tako je vzbudil mnogo zanimanja Gostič v vlogi Don Joséja. Glasovno zelo razpoložen je pel z velikim elanom, bleskom in prožnostjo ter je razvil vse kvalitete, ki jih poznamo iz njegovih najboljših vlog. Posebno v poslednjih treh dejanjih je bil glasovno zahtevam primerno dramatično močan in vsebinski povsem vživet, hkratu pa kultiviran in tehnično do potankosti izdelan. Tudi v igralskem oziru je nudil stilno odgovarjajoč, doživljajski izrazit lik, ki se je s pevskim delom družil v zelo lepi sintezi. Kakor Jelačićeva je tudi Gostič dosegel v »Carmen« prodorni uspeh.

Čeprav predstava ni bila premierska, moram posebej naglasiti, da je bil orkester pod vodstvom dr. Švare odličen podobno pa tudi vsi ostali sodelujoči in je »Carmen« dosegla prav lepo estetsko izvajalno višino. Enotni zaključenosti izvedbe pa bo (v tej ali kateri koli drugi predstavi!) koristilo, če se v bodoče zasedejo glavnim vlogam skladno stranske kolikor mogoče kvalitativno enakovredno. —cd.

Popravi! V včerajšnjem članku »Mariborčani gostujejo« je tiskarski škrat, ki mu je res marsikaj neumljivo, spremenil ob koncu članka neumiljivo skupnost naše domovine v neumljivo skupnost . . .

Predavanje prof. dr. Antona Breznika. V torek zvečer je priredilo Slavistično društvo v prostorih Trgovske akademije predavanje znanega slovenskega slovničarja, gimnazijskega ravnatelja dr. Antona Breznika o zanimivem jezikovnem vprašanju »V katero smer se razvija slovenski jezik?« Predavanje je privabilo lepo število prijateljev slovenskega jezika, ki so z nenavadnim zanimanjem poslušali poučna izvajanja priznanega jezikoslovca. G. dr. Breznik se je bavil predvsem s slovenskim besednim zakladom in skušal na tej podlagi odgovoriti na postavljeno vprašanje. Pokazal je na dolgi vrsti primerov, kako je slovenski jezik sprejemal razne besede iz tujih in iz sorodnih slovanskih jezikov. Posebno zanimivo je bilo obravnavanje besed, ki smo jih sprejeli iz hrvatskega ali srbskega jezika, dasi smo v vseh primerih imeli domače besede. Predavatelj je že pred leti dokazal, da smo Slovenci dali Hrvatom okrog 50 besed, ki jih sami niso imeli in da potemtakem ne velja trditev, ki jo je pred leti zapisal hrvatski jezikoslovec prof. Maretić, da Slovenci nismo mogli dati hrvaščini kaj prida besed, ker sami nimamo preobilnega besednega zaklada. Predavatelj je zlasti opozoril na izrazito domač besedni zaklad, ki ga imamo še v nekaterih narečjih, posebno v vzhodnoštajerskih. V svojih izvajanjih je med drugim odklonil pretiranosti, ki so jih začeli uvajati nekateri naši listi, n. pr. preračun in pod. Glede neslovenskega besedišča se je predavatelj postavil na stališče, da moramo iz klasičnih, romanskih in germanskih jezikov posnete tujke če le mogoče nadomestiti z domačimi izrazi, v kolikor jih imamo ali jih lahko ustvarimo v duhu našega jezika. Glede srbskohrvatskih in drugih slovenskih besed, ki so pri nas že udomačene, je izjavil, da jih ne kaže zatirati in nadomeščati s slovenskimi izrazi, če so le-ti že zdavnaj mrtvi. Nikakor pa ni dobro, da uvajamo besede iz drugih slovanskih jezikov v primerih, ko imamo svoje domače, splošno znane in za nas bolj predstavotvorne besede.

Eno leto življenja v Ljubljani

Nekaj značilnih številk iz letnega poročila policijske uprave

Ljubljana, 21. januarja

Kakor vsako leto, zaključujejo te dni na ljubljanski policijski upravi statistiko iz policijskih analov za preteklo leto, ki postane tako nekakšen nazoren letopis vsega, kar se je v Ljubljani omembe vrednega zgodilo na vseh poljih človeškega udejstvovanja, poleg preglednih zapiskov o gibanju prebivalstva, o tujskem prometu, o vozilih, o društvenih bilancah itd.

Ne more se reči, da je bilo v Ljubljani lani mnogo težkega kriminala. Zabeleženi so trije umori, po katerih je bil en morilec (Slopšak) izsleden, dva pa sta bila ovadena. Detomor je bil zabeležen samo eden, pač pa je bilo zaradi splavljanja plodu vloženih 19 prijav. Deliktov zoper javni red in mir je bilo 415 (224 moških in 191 ženskih krivcev) in je bilo zaradi tega aretiranih 378 ter 28 oseb ovadenih. Požiga sta bila dva. Zaradi napravljanja lažnih listin in menic je bilo 10 prijav, zaradi ponarejanja in razpečavanja kriveza denarja pa 33. Zoper osebno prostost in varnost se je pregrešilo 11 oseb. Posilstev je bilo 12, nečistih dejanj pa 11. Zoper rodbino in zakon se je pregrešil 1, zaradi klevete tudi 1, zaradi žaljenja in klevetanja v službi pa 5.

Raznih tatvin je bilo izvršenih 1869, od katerih je bilo izsledenih 869. Izsledenih je bilo skupno 626 tatov in 136 tatic. Seveda so tu vštete večkratne aretacije starih nepoboljšljivih grešnikov. Razbojništev je bilo izvršenih 6, izsiljevanj 12, utaj 81 in prevar 156. Goljufij po neznanih storilcih je bilo izvršenih 7. Javno pohujšanje je bilo zabeleženo v treh primerih. Izgnana iz države je bila samo ena oseba. Iz policijskega okoliša je bilo izgnanih 55 oseb, odgonov pa je bilo vsega 1071. Ti poslednji so bili največkrat izvršeni po policijskih racijah, ki so bile skoraj vsak teden. Mestni občini je bilo zaradi odgona izročenih 1033 oseb. Sodišču pa je bilo v nadaljnje kazensko postopanje oddanih 1130 oseb.

Posebno poglavje je vprašanje prostitucije, ki se od leta do leta bolj širi. Zaradi taine prostitucije je bilo predlanskim prijetih 281 žensk, lani pa 297. Prvikrat je bilo zalotenih pri prepovedanem poslu 52 žensk. V bolnico je bilo oddanih 50 žensk, sodišču izročenih 112 prostitutk, policijsko kaznovanih pa 84 prostitutk. Kljub času in razmeram pa je nekoliko padlo število samomorov. Dočim je bilo predlanskim 58, jih je bilo lani 30. In sicer se je prostovolno poslovilo od sveta 24 moških in 6 žensk. Poskusov samomora je bilo 40 (19 moških, 21 žensk).

Nenadnih smrti in nesreč s smrtnim izidom je bilo preteklo leto 41, nezgod z nesmrtnim izidom pa 192. Večjih požarov in drugih nezgod pa je bilo zabeleženih 14.

Zanimivo je, da je število prebivalstva Ljubljane naraslo le za okrog 180. Leta 1939 je bivalo v ljubljanskem policijskem okolišu 87.600, lani pa 87.780 ljudi. Tujski promet je zaradi vojnih razmer v svetu močno padel. Dočim je leta 1939 prenočevalo v 18 ljubljanskih prenočiščih 50.835 tujcev, jih je lani 44.443. Inozemcev je bilo predlanskim 15.835, lani pa samo še 6.241. Zgovoren znak časa.

Iz Celja

e— **Kaj je z moko?** Prebivalstvo Celja in okolice se pritožuje, da mele jejo v Celju slabšo moko nego drugod. Enotna moka je res slaba in imajo gospodinje in peki z njo mnogo sitnosti, ker kruh ne mara kipneti in tudi nima posebno dobrega okusa. V interesu 20.000 prebivalcev Celja prosimo pristojne, da posvetijo zadevi vso pozornost in nastopijo z vso strogostjo. Trgovci in peki se tudi pritožujejo, da morajo dolgo čakati, da dobijo v mlinu dodeljeno moko, ker dobijo vsi prilično ob istem času nakaznice in potem vsi navalijo na mlin, kjer pa često ni moke za vse hkrati na razpolago. Zato morajo nekateri z vozovi dvakrat po razmeroma male količine moke. Tudi to je treba takoj urediti.

e— **Celjski mestni svet** bo imel redno sejo v sredo 29. t. m. ob 18.30.

e— **Za posipanje ceste Sp. Hudinja—Dobrova** mimo Celjske opekarne je mestna občina razpisala oddajo navoza nesortiranega savinjskega prodca in drobcev opeke iz Celjske opekarne za posipanje. Ponudbe je treba vložiti do vštetega 14. februarja v vložišču mestnega poglavarstva.

e— **Dve uprizoritvi »Habakuka« v Celju.** Mariborsko gledališče uprizori 7. februarja v celjskem gledališču novo burko s petjem v 3 dejanjih »Habakuk«, ki jo je spisal Celjan dr. Rudolf Dobovišek, uglasbil pa Radovan Gobec, šolski upravitelj v Jurkloštru. Ker je gledališče že razprodano in je zanimanje občinstva izredno veliko, se je gledališka uprava odločila še za drugo predstavo, ki bo najbrž 12. februarja. Vsi, ki so si rezervirali vstopnice za prvo predstavo, naj jih takoj dvignejo v Slomškovi knjigarni. Predstavi sta izven abonmaja.

e— **Pisatelj Miško Kranjec** bo predaval drevi ob 20. na ljudskem vseučilišču v Celju o temi »Književnost in njene naloge do sodobnosti«.

e— **Dijaški kuhinji v Celju** je daroval knjigovežki mojster in gostilničar g. Karol Perc 100 din namesto venca na grob gostilničarja g. Franca Pušnika na Teharju, prof v p. g. Vinko Levičnik pa je daroval 100 din v počastitev spomina ge. Amalije Burnikove, vdove po šolskem upravitelju v Štorah.

e— **Iz Galicije pri Celju.** V okviru zimske pomoči je bilo na ljudski šoli dne 20. januarja obdarovanih 52 revnih otrok. Vsem plemenitim darovalcem, trgovcem in tvrdkam iz Celja, v imenu revnih šolarjev iskrena hvala. Šol. upravitelj: Toni Hvala.

e— **Srečke** drž. razredne loterije za 5. razred so prispele. Dvignite jih čim prej v podružnici »Jutra« v Celju.

e— **Celjani so žejni.** Na področju mestne občine celjske so lani popili 7017 hl vina (predlanskim 6360 hl), 4.493 hl piva (predlanskim 2640 hl), 410 hl žganja, konjaka in likerja (predlanskim 630 hl), 108 hl finega špirita, 38 hl finega vina in 2 hl šampanjca. Zlasti močno je lani narasel konzum piva. Tudi vina so lani kljub krizi popili več nego predlanskim, potrošnja žganja, konjaka in likerja pa je znatno padla.

e— **Po trgovinah sta kradli.** Pred malim senatom okrožnega sodišča v Celju sta se zagovarjali v torek 27letna tovarniška delavka Marija Kojčeva in 25letna delavka Erna Bevčeva iz Celja, ker sta izvršila več tatvin v trgovinah, ko sta izbirali blago. Lani 24. oktobra sta ukradli v trgovinah modistinj Anice Karbove in Karoline Koširjeve v Gosposki ulici dva damska klobuka, dne 6. novembra pa sta pokradli v desetih trgovinah v Mariboru več klobukov, perila in drugih stvari. Pri razpravi sta vali krivdo druga na drugo, glede tatvin v Mariboru pa sta se delali nevedni in sta trdili, da se ničesar se spominjata, ker sta bili vinjeni. Kojčeva je obsojena na 2 leti, Bevčeva pa na 1 leto in 6 mesecev strogega zapora. Obe sta tudi obsojeni na izgubo častnih pravic za dobo 3 let.

Iz Maribora

a— *Sresko načelstvo v Mariboru* razglaša, da poteče rok za prijavo motornih vozil, biciklov in fijakerskih voz za leto 1941 dne 31. t. m. Lastniki motornih vozil prejmejo ob prijavi za leto 1941 tudi bencinske karte.

a— **Hišni posestniki,** ki prejemajo plačilne naloge o cerkveno konkurenčnem prispevku za popravilo mestne in stolne župne cerkve, naj se v lastnem interesu zglasijo v pisarni Društva hišnih posestnikov v Mariboru Gregorčičeva ulica štev. 8, in sicer dopoldne od 8. do 11.

a— **Človek in vojna.** O tej aktualni temi bo predaval jutri 24. t. m. v Ljudski univerzi v Mariboru univ. docent dr. Anton Trstenjak iz Ljubljane.

a— *Matična vest.* Orkestralna vaja vsega ansambla bo izjemoma drevi ob 20. uri v običajnih prostorih.

a— *Mestni avtobus v jarku.* Pri Oseku v Slovenskih goricah je zdrsel mestni avtobus čez poledenelo cesto v obcestni jarek. Potniki so doživeli precej strahu. Iz Maribora je prispel drug avtobus, ki je potnike prepeljal v Maribor.

a— **Zaradi »poslovenjenih« hrvatskih buš kaznovana.** Pred sodiščem sta se morala zagovarjati prekupčevalec z živino Cvetko Majcen in neki Franc Megla. Majcen je kupčeval v ptujskem okolišu, kjer so dovoljene kupčije le z živino domače reje, s hrvatskimi bušami, za katere pa je dobil legitimacijo, da so domače reje. Legitimacijo mu je preskrbel dotični Franc Megla. Zaradi tega je bil Majcen obsojen na mesec in 15 dni zapora, pogojno na tri leta, Megla pa na mesec dni zapora, pogojno na dve leti.

a— **Iskal divjačino, dobil šibre.** 20letni A. K. je šel v gozd da bi ustrelil kaj divjačine. Ko je divji lovec prežal na divjačino, so nenadno počili streli. A. K. je začutil, da je ranjen. Imel je še toliko moči, da se je privlekel do doma, od koder so ga domači spravili v bolnišnico. Skrivnostna zadeva se razčiščuje. A. K. ima v telesu več šiber.

a— **Divjo mačko** je vlovil s pastjo oskrbnik graščine Strnišče g. Černivec. Divja mačka je odnašala kokoši v vsej tamošnji okolici. Divja mačka je za tiste kraje precejšnja neprilika. Zanimancem je na ogled pri nagačevalcu Walnerju v Slovenski ulici.

a— *Sodni odmevi tragičnega dogodka v Ježkovi tvornici.* Svojčas smo poročali o tragični smrti strugarskega vajenca Ivana Pezdirca 8. maja 1940 med opoldanskim odmorom v Ježkovi tvornici. Včeraj dopoldne se je moral zagovarjati pred sodiščem 39-letni obratovodja tvornice zaradi prestopka zoper javno varnost ljudi. Obsojen je na tri mesece zapora, pogojno za dve leti.

Gospodarstvo

Banova naredba o nakaznicah za kruh in moko

S 1. februarjem se uvede v dravski banovini prodaja kruha in moke na nakaznice

Že v torkovi številki smo podali kratko vsebino banove naredbe, s katero se uvajajo nakaznice za kruh in moko v vsej dravski banovini. Ta naredba je sedaj objavljena v »Službenem listu« dravske banovine od 22. t. m. in je s tem dnem stopila v veljavo.

Gornjo naredbo, s katero se uvajajo uradne nakaznice za kruh in za moko in se ureja promet z žitnimi in mlevskimi izdelki v dravski banovini, je ban izdal na podlagi člena 2. uredbe o ureditvi blagovne prodaje. Ta člen 2. določa, da sme trgovinski minister zaradi pravilne razdelitve živil in drugega blaga določiti za posamezne vrste blaga iz člena 1. uredbe o pobijanju draginje obseg prodaje ali količine, preko katerih proizvajalci, trgovci in ostali prodajalci dotičnega blaga ne smejo prodajati; prav tako sme predpisati način uporabe teh omejitev. Trgovinski minister pa sme glede na izjemne razmere posameznih krajev pooblastiti bana, da predpiše take naredbe za svoje območje. Gotovo je ban prejel od trgovinskega ministra tako pooblastilo, čeprav se v naredbi na to ne sklicuje.

Kaj določa naredba

Od 1. februarja 1941 se smejo v dravski banovini prodajati kruh, testenine, moka in drugi mlevski izdelki (zdrob), ki se izdelujejo iz pšenice ali rži, odnosno vsebujejo pšenično ali rženo moko, prodajati samo na uradne nakaznice, ki jih izda kr. banska uprava.

Osebne nakaznice se izdajajo v 5 različnih obrazcih, in sicer:

1) zmanjšane za otroke do izpolnjenega 6. leta,

2) delno zmanjšane za mlajše osebe do izpolnjenega 14. leta,

3) cele nakaznice za odrasle osebe,

4) dodatne nakaznice za težke delavce,

5) za tujce iz krajev, kjer ni nakaznic.

Nakaznice se izdajajo za dobo 1 meseca, nakaznice za tujce pa se izdajajo za dneve. Nakaznice se glase na količino kruha, moke in mlevskih izdelkov ter testenin. Namesto kruha se smejo oddajati moka ali mlevski izdelki odnosno testenine v razmerju, da ustreza **3.33 kg ljudskega kruha enemu kilogramu pšenične ali ržene moke ali enemu kilogramu testenin. Količino moke ali mlevskih izdelkov, ki se bo oddajala na nakaznice, bo od časa do časa določil Banovinski prehranjevalni zavod.**

Kakor smo že v torkovi številki poročali, se bo v februarju na celo karto za odraslo osebo dobilo 4 kg pšenične moke odn. mlevskih izdelkov in testenin ali 13.33 kruha.

Po zmanjšanih nakaznicah za otroke do 6 let bo znašala v februarju oddajna količina 2 kg moke ali 6.66 kg kruha, po delno zmanjšanih izkaznicah za otroke do 14 let pa 3 kg moke ali 10 kg kruha. **Težaki** pa bodo dobili še posebno dodatno nakaznico za nakup enega kilograma moke ali 3.33 kg kruha.

Kako se izdajajo nakaznice za kruh in moko

Osebne nakaznice za kruh in moko izročajo občinski preskrbovalni uradi družinskem upoglavarju zanj in za vse člane gospodarstva (gospodinjstva), kamor se prištevajo tudi podnajemniki. Družinski poglavar mora izročiti osebne nakaznice članom gospodinjstva, ki jih ne prehranjuje. Vsako spremembo v številu članov gospodarstva (gospodinjstva) mora naznaniti družinski poglavar ali njegov namestnik občinskemu preskrbovalnemu uradu v teku 48 ur.

Za dobavo nakaznic mora družinski poglavar **vložiti prijavo** na predpisanem uradnem obrazcu. V prijavi mora navesti vse osebe, ki jih preživlja ali jih ima nastanjene v svojem gospodarstvu, njih starost in njih poklic. Podati mora **tudi izjavo, ali in koliko žita odnosno mlevskih izdelkov ima sam v lasti ali posesti ali imajo člani gospodinjstva, za katere je vložil prijavo,** odnosno kakšne količine žita ali mlevskih izdelkov mu kdorkoli na kakršnikoli podlagi dolguje.

Nepravilna prijava se kaznuje, kolikor niso upoštevana določila splošnega kazenskega zakona, po odredbah čl. 8 uredbe za preskrbo prebivalstva in vojske s kruhom. (Čl. 8 te uredbe določa, da se kaznuje z zaporom do 6 mesecev in denarno do din 100.000, kdor v nasprotju s točko 2., čl. 1. te uredbe na oblastveno zahtevo ne prijavi vseh količin pšenice in pšenične moke, ki jih ima, ali če poda oblastvu neresnično prijavo o tem ali o številu članov svojega gospodarstva, pri čemer se v smislu čl. 1., točke 2. smatrajo kot presežki vse količine pšenice in pšenične moke, ki presegajo lastne potrebe gospodarstva, to je po 300 kg pšenice ali 240 kg moke na vsakega člana gospodarstva poleg količine, potrebne za setev).

Z naredbo bana še ni določeno, katera količina zalog ne bo ovirala izdaje nakaznic. To bo odredil Banovinski prehranjevalni zavod.

Potniki (turisti), ki v njihovem bivališču niso uvedene nakaznice kr. banske uprave, smejo dobiti za čas bivanja v območju dravske banovine s posredovanjem stanodajalca dnevne nakaznice.

Osebe, ki se navadno ne prehranjujejo v gospodinjstvu družinskega poglavarja ali v lastnem gospodinjstvu, temveč v tujem gospodarstvu (n. pr. v gostinskih obratih, kuhinjah in drugod), morajo oddati, če jih ta gospodarstva oskrbujejo povsem tudi s kruhom, svoje nakaznice v celoti, drugače pa ustrezajoče odrezke za moko in testenine temu gospodarstvu.

Določbe o nakaznicah

Nakaznice imajo glavo z označbo serije in številke, z označbo obdobja, za katero veljajo, in prostor za vpis osebe, za katero so bile izdane. Nadalje imajo odrezke z navedbo količine po teži, in sicer za kruh ali moko.

Prenos nakaznice ali njenih odrezkov na druge osebe, nadalje poraba nakaznic, ki jih je oblastvo določilo za druge osebe, ali katerih veljavnost je potekla, sta prepovedana in kazniva; izvzeta je samo dopustna medsebojna izmenjava med člani istega gospodinjstva. Prav tako je prepovedano prodajalcem kruha in moke prilastiti si nakaznico ali njene odrezke, ne da bi hkrati oddali ustrezajočo količino kruha, moke ali mlevskih izdelkov.

Določbe za zavode

Osebe, ki se popolnoma oskrbujejo v človekoljubnih in dobrodelnih zavodih, učiliščih in odgojevališčih, v jetnišnicah, zavetiščih itd., ne dobe osebnih nakaznic. Taki zavodi dobe moko in mlevske izdelke, kruh in testenine na posebne nakaznice za zavod, ki jih izdaja pristojni občinski preskrbovalni urad na prijavo.

Nakaznica mora vsebovati navedbo, za kolikšno število oseb in za katero množino moke in mlevskih izdelkov, kruha in testenin je izdana in za katero dobo velja. Tudi take nakaznice se izdajajo za dobo enega meseca.

Vse nakaznice so javne listine in se ponarejanje kaznuje po kazenskem zakonu.

Oskrba gostinskih obratov

Gostinskim obratom izdaja obratne nakaznice za kruh in moko za potrebe nerednih gostov sreski preskrbovalni odbor po navodilih banovinskega prehranjevalnega zavoda. Sreski preskrbovalni odbor izdaja obratne nakaznice za potrebo moke tudi slaščičarnam. Obratne nakaznice za moko za izdelovalce testenin izdaja banovinski prehranjevalni zavod.

Oddaja kruha in moke na karte

Kruh, moka in mlevski izdelki ter testenine se smejo oddajati potrošnikom le, **če se predloži veljavna osebna nakaznica in kadar prodajalec odreže število odrezkov, ki ustreza zahtevani količini kruha ali moke,** odnosno kadar se predloži nakaznica za obrat ali zavod, katero obdrži prodajalec. Ta predpis velja tudi v gostinskih obratih za stalne goste. Gostinski obrtniki pa so dolžni dopustiti, da njihovi gosti použijejo s seboj prinešeni kruh.

Obrtniki, ki oddajajo moko, kruh in mlevske izdelke (peki, trgovci, imetniki gostinskih obratov), morajo v svojih prodajalnicah odnosno obratnih prostorih napraviti vidne in čitljive napise, da se smeta moka in kruh pod kaznijo oddajati samo proti uradnim nakaznicam.

Vsi prodajalci moke, kruha in mlevskih izdelkov morajo zbirati odrezke osebnih nakaznic in nakaznice zavodov ter jih ob koncu meseca izročiti občinskemu preskrbovalnemu uradu z obračunom.

Vsi prodajalci in predelovalci moke ter prodajalci kruha in testenin morajo **voditi zabeležnico.** Knjiga mora imeti označene strani in mora biti opremljena z občinskim pečatom. Biti mora na razpolago oblastvenim organom ali njih pooblaščencem zaradi kontrole. Iz knjige mora biti razvidno stanje zaloge v začetku meseca, prirastek med mesecem, vir dobave, uporaba v obratu in prodaja ter stanje ob koncu meseca. Te podatke iz zabeležnice morajo vsi oddajalci kruha in mlevskih izdelkov ter testenin predložiti ob koncu meseca občinskemu preskrbovalnemu uradu.

Pregled obrtnih in stanovanjskih prostorov

Vsak obrtnik, ki prodaja moko, kruh in mlevske izdelke ali predeluje moko, kakor tudi vsakdo, ki je vložil prijavo za dobavo osebne nakaznice ali obratne nakaznice za kruh in moko, **mora dopustiti, da organi občinskega preskrbovalnega urada zaradi nadzorstva nad poslovanjem in zaradi ugotovitve zalog pregledajo poslovne knjige in obratne ter stanovanjske prostore** (kontrola zasebnih zalog se more torej izvesti šele tedaj, če je dotični zahteval nakaznico za kruh in moko in vložil prijavo o zalogah). Obrtniku, ki prepreči tak pregled, se razen redne kazni odvzame tudi pravica obratovati z moko. **Imetniku osebne nakaznice, ki prepreči tak pregled, se odvzame pravica do prejema nakaznice.**

Določbe za mline na merico

Mlinarji, ki meljejo na merico, morajo vse svoje prihode moke za merico oddati Banovinskemu prehranjevalnemu zavodu. Tudi mlinarji na merico morajo voditi zabeležnico, kakor je gori opisana, in morajo izvleček iz zabeležnice mesečno predložiti občinskemu preskrbovalnemu uradu. Prav tako morajo dopustiti organom občinskega preskrbovalnega urada pregled knjig, zalog in poslovanja.

Kazenske določbe

Prekrški te naredbe se kaznujejo, v kolikor niso upoštevani predpisi splošnega kazenskega zakona, uredbe o preskrbi prebivalstva in vojske s kruhom in uredbe o ureditvi blagovne prodaje, po določbah čl. 69 zakona o notranji upravi (Po čl. 2 uredbe o ureditvi blagovne prodaje se kaznuje, kdor proda posamezne vrste blaga v večji količini, nego je z naredbo določeno, in sicer v veliki prodaji z zaporom do 6 mesecev in denarno do 100.000 din, v mali prodaji pa z zaporom do 3 mesecev in denarno do 25.000 din.).

Zaposlenost v Jugoslaviji

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu objavlja podatke o gibanju števila zavarovancev pri vseh krajevnih organih v mesecu oktobru. Od septembra do oktobra se je število zavarovancev zmanjšalo za 2020 in je znašalo v oktobru **785.512.** V primeri s prejšnjim oktobrom pa je bilo lani v oktobru 62.738 zavarovancev več (povečanje znaša 8.7%).

Od gornjega skupnega števila zavarovanih delavcev in nameščencev je v oktobru odpadlo na področje **dravske banovine** 122.784 (OUZD 111.354, bolniška blagajna TBPD 10.487, bolniška blagajna Merkurja 943); na področju banovine **Hrvatske** je bilo 246.757 zavarovancev, na področju **ostale države** pa 415.971 zavarovancev. V primeri s septembrom je število zavarovancev naraslo v banovini Hrvatski za 2938, v dravski banovini je nazadovalo za 2019, na ostalem področju države pa za 2939.

Od celotnega povečanja števila zavarovancev v primeri z oktobrom prejšnjega leta, ki znaša 62.738, odpade na povečanje števila zavarovancev pri **gradnji cest, železnic in vodnih zgradb 20.478** (povečanje za 45%); pri **gradnjah nad zemljo** je bilo v oktobru 12.489 zavarovancev (33.5%) več nego v oktobru prejšnjega leta, pri **gozdno-žagarski industriji** pa 7263 zavarovancev. Nadalje je naraslo število zavarovancev v kovinski in strojni industriji za 6710, v hišnem gospodinjstvu za 3363, v industriji gradbenega materiala za 2102 itd. Nazadovanje je zabeleženo v trgovini in tekstilni stroki, v manjšem obsegu pa tudi v usnjarski in čevljarski stroki.

V primeri z oktobrom prejšnjega leta izkazujejo največji odstotni prirastek zarovancev okrožni uradi v Nišu (13.6%), v Ljubljani (12.6%) in v Zagrebu (12.4%).

Povprečna dnevna zavarovana mezda se je od septembra do oktobra povečala za 1.13 din na 29.39 din in je bila pri tem za 4.59 din ali za 18.5% višja nego pred enim letom.

Celotni zavarovani zaslužek pa je znašal v dravski banovini 96.4 milijona din, v banovini Hrvatski 186 milijonov din in na ostalem področju države 294.7 milijona din, skupaj 577.1 milijona din, to je za 129 milijonov din več nego v oktobru prejšnjega leta.

Gospodarske vesti

= **Maksimalne cene za koruzne mlevske izdelke.** V »Službenem listu« od 22. t. m. je objavljena banova odredba o maksimalnih cenah za koruzo in koruzne mlevske izdelke od 13. januarja t. l. Ta odredba pa ni nova, temveč je po besedilu in po višini maksimalnih cen docela v skladu z odredbo, ki jo je ban izdal dne 16. decembra in smo jo na tem mestu objavili v številki od 17. decembra 1940. Z novo odredbo se torej ni nič spremenilo.

= **Ostavka šefa urada za kontrolo cen v Beogradu.** Iz Beograda poročajo, da je rektor ekonomsko-komercialne visoke šole dr. Aleksander Jovanović podal ostavko na položaj šefa urada za kontrolo cen.

= **Pogod bo uvozil 1200 vagonov sladkorja iz Češkomoravskega protektorata.** Pristojna oblastva so po informacijah iz Zagreba, odobrila Pogodu, da sme uvoziti iz Češkomoravskega protektorata 1200 vagonov sladkorja.

= **Ljubljanska borza je določila tip 85% moke.** V prisotnosti borznega predsednika dr. I. Slokarja in glavnega tajnika J. Kovača ter zastopnika Prevoda inž. V. Koširja je borzna izvedniška komisija — sestoječa iz borznih članov A. Smrkolja, A. Paulija in I. Rojca, ob sodelovanju Fr. Škerjanca, predsednika Združenja mlinarjev dravske banovine določila iz številnih poslanih vzorcev mok povprečni tip 85% enotne krušne moke v smislu zadnje uredbe kr. banske uprave z dne 24. decembra 1940. Borzna komisija je ugotovila, da še najbolj ustrezajo povprečnemu tipu nove enotne moke vzorci mok iz tehle mlinov: Karl Zupanc, Sevnica, Jakob Jaš, Mislinja in »Bistra« mlin, Borovnica. Povprečni tip novo 85% enotne krušne moke bo dostavljen po ljubljanski borzi vsem sreskim načelstvom oziroma sreskim prehranjevalnim odborom, kjer bodo na vpogled tudi vsem občinam oziroma občinskim prehranjevalnim odborom.

= **Prvi ruski avtomobili v Jugoslaviji.** Iz Beograda poročajo, da bo te dni prispela prva partija ruskih avtomobilov v Jugoslavijo. To bodo osebni in tovorni avtomobili na pogon z bencinom ali z lesnim plinom. Avtomobile bo prodajala beograjska tvrdka Autodom.

= **Podjetje Herman Göring zvišuje glavnico.** Iz Berlina poročajo, da je bilo na občnem zboru državnega železarskega podjetja »Herman Göring« sklenjeno povišanje osnovne glavnice od 100 na 250 milijonov mark.

Borze

22. januarja

Na ljubljanski borzi je bilo za grške bone povpraševanje po 39, v Beogradu pa je bil promet po istem tečaju. Tečaji na svobodnem trgu so ostali nespremenjeni.

Na zagrebškem efektnem tržišču je Vojna škoda pri zelo čvrsti tendenci notirala 470 do 480 (v Beogradu je bil promet po 475). Tudi tečaji ostalih državnih vrednot so bili zelo čvrsti, vendar ni bilo prometa.

DEVIZE

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 174.57—177.70, New York 4425—4485, Curih 1028.64—1038.64. **Tečaji na svobodnem trgu:** London 215.90—219.10, New York 5480—5520, Curih 1271.10—1281.10. **Privatni kliring:** Berlin 1772—1792, Solun 39 din.

Curih. Beograd 10, Pariz 28, London 16.10, New York 431, Bruselj 69, Milan 21.70, Madrid 40, Amsterdam 229, Berlin 172.50, Stockholm 102.7750, Oslo 98.50, Köbenhavn 83.50, Sofija 4.25, Lisabona 17.24, Budimpešta 85, Atene 3.00, Carigrad 3.3750, Bukarešta 2.15.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 470—480, 4% agrarne 56 den., 4% severne agrarne 54 den., 6% begluške 85 den., 6% šumske 79 den., 7% stabiliz. 96 den, 7% invest. 100 den.,- 7% Seligman 102—130, 7% Blair 100 den., 8% Blair 106,50 den., delnice: Narodna banka 7050 den., PAB 200 den., Trboveljska 370—380.

Beograd. Vojna škoda 473.50—475 (475) 4% severne agrarne 55—55.25 (55), 6% begluške 85.25—85.75 (85.50), 6% dalm. agrarne 80.50—80.75 (80.50—81), 7% stabil. 98.50 den., 7% invest. 101 den. (101)., 7% Seligman 103—103.50, 7% Blair 100 den., 8% Blair 106—108.50, PAB 204 den. (205.50).

Blagovna tržišča

ŽITO

+ **Chicago,** 22. januarja. Začetni tečaji: **pšenica:** za marc 85.25, za maj 79.875, za julij 80; **koruza:** za marc 62.75.

+ **Winnipeg,** 22. januarja. Začetni tečaji: **pšenica:** za marc 76.75, za maj 78.375.

+ **Novosadska blagovna borza** (21. t. m.) Tendenca nespremenjena. **Oves:** baški, sremski in slavonski 345 — 350. **Ječmen:** baški, sremski 410 — 420. **Moka:** (franko mlin odn. vagon, brez prom. davka in vreč): »0gg« in »0g« 723; enotna pšenična moka 382.25; presejana koruzna moka iz koruze, ki ima največ 14% vlage, 321, iz času primerno suhe koruze 250. **Otrobi** (franko mlin ali vagon, brez prom. davka in vreč): pšenični 200, koruzni 150, brez kali 70 **Fižol:** baški in sremski brez vreč 555 — 565.

Iz Litije

l— **Mreža skavtskih organizacij** po raznih krajih Slovenije mnogo koristi v nacionalnem in vzgojnem pogledu. Med vodilnimi skavti v Jugoslaviji so mladi Litijani, to so jim priznali ne samo domači skavtski voditelji, marveč tudi odlični inozemski gostje, ki so si doslej ogledali oba skavtska doma v Litiji, knjižnico, taborne priprave in drugo. Ob smrti utemeljitelja skavtizma lorda Badena Powella so litijski skavtje prisrčno počastili njegov spomin. Starešina br. Franjo Pleničar je imel žalni govor, o pokojniku je nato obširneje poročal br. Marijan Zović. Naslednji dan je bila javna komemoracija v nabito polni učilnici ljudske šole. Pokojnikova slika je bila ovita s črnim florom in obdana s cvetjem. Po nagovoru starešine je prečital br. Zović savezno poslanico, načelnik br. Duško Pleničar je prav čustveno orisal pokojnika in njegovo skrb za mladino vsega sveta, nakar je br. Zović Marijan recitiral Župančičevo »Grobovi tulijo«.

Tako se vrstijo pred sodniki

Ljubljana, 22. januarja

Pred malim kazenskim senatom, v katerem sta pod predsedstvom s. o. s. Fellaherja sodelovala gg. s. o. s. Brelih in Lederhas, se je danes pozno v popoldne vrstila veriga zvečine mladih ljudi, tako da so se vsak čas zapirala vrata pred radovednim občinstvom. V glavnem je prihajal do veljave paragraf, ki ščiti tujo imovino.

V seriji teh bi bila morala priti kot prva na vrsto trojica iz krovske in kleparske stroke, ki je ob opravljanju svojega dela — popravljanja strehe neke hiše v središču mesta — porabila ugodno priliko, da je lastnikom odnesla nekaj stvari. Lani v marcu so delali na strehi zaradi tatvin že večkrat kaznovani kleparski pomočnik Franc Papež, krovski pomočnik Ivan Nolan in kleparski vajenec, še mladoletni Franček. Iz podstrešne kamre Ludvika Zalarja je izginil cel zaboj kovinskih predmetov pa še nekaj boljših kovinskih stvari. Fantje pa so se spravili tudi na lastnino zavarovalnice Assicurazioni Generali, kateri so poleg medeninaste plinske svetilke odnesli tudi velikega pozlačenega orla iz cinkove zlitine, nekaj žepnih svetilk in veliko črno zastavo. Prav tam je tudi dr. Vladimirju Volavšku izginil kuhalnik in karnisa iz medenine. Že v prejšnjih časih so kovinski predmeti šli dobro v denar, kaj ne bi šli danes! Fantje so vsekakor bili v tatvini orientirani po »konjunkturi«!

Papež, ki je bil kolovodja, je vse priznal in je prejel precej mastno nagrado v obliki 1 leta in 8 mesecev robije, proti Nolanu je bilo postopanje izločeno, ker je trenutno bolan, vajenčka Frančka so s primernim poukom poslali na enoletno preizkušnjo pod nadzorstvom v svobodi.

Kakor bi bil v najprijetnejši družbi v zabavnem razgovoru je nastopil komaj polnoletni krojaški pomočnik Franc Poženel. Dostojno oblečen je z živahnimi gestami takorekoč »kramljal« s predsednikom senata. France je bil sicer že nekajkrat pod ključem zaradi tatvin, pa je kazalo, da današnjih škripcev ni preveč resno vzel. Škode sicer res ni storil velike. Ukradel je bil železničarsko kapo, letnico brez denarja, 10 robcev, zlato verižico z obeskom in zlato zapestnico in dva stotaka. Na fantu pa se je videlo, da so vsi ti poskusi bili prav za prav poklicna smola in bi bil več škode napravil, če bi bil le prav naletel. Kakor se je pokazalo, je tista ukradena kapa — sam je rekel, da jo je najbrž v pijanosti ukradel, da pa tudi ni izključeno, če mu je ni kdo kar na glavo posadil, ko je opit za mizo zaspal — služila za to, da se je nekemu dekletu, okrog katerega se je smukal, predstavljal za postajenačelnika. Delal sicer ni nikjer, toda navado je imel pripeljati se z vsem pompom pred stanovanje v avtomobilu in z veliko gesto naročiti izvoščku, naj zjutraj spet pride ponj. Stanovalcem pa je tvezil, da je prišel z bolgarskim konzulom po poslih. Tatvine je izvrševal v mestnih stanovanjih, v katere se je prismukal kot zavarovalni agent. Kakor je predsedniku senata razlagal, tudi tista ni bila ne huda, ne resna, da je nekemu dekletu in dvema vojakoma nekoč v podeželski gostilni grozil z revolverjem. Ker je bila škoda, ki jo je napravil, sicer res majhna, in jo je napravil še kot mladoletnik, so ga sodniki kljub temu, da ima za seboj že nekaj »preteklosti«, še kaj milo obsodili za 3 zločinstva tatvine in en prestopek proti javni prostosti na 5 mesecev strogega zapora. Franc se je le zadovoljno nasmehnil in izjavil, da je s sodbo zadovoljen.

Povsem drugačnega kova kot France pa je bil Adalbert iz Zasavja. Ta je vso reč pred sodniki vzel zelo resno. Obtožen je bil, da je nekemu posestniku, pri katerem je služil za hlapca le nekaj dni, odnesel 11 tisočakov, ki jih je potem v veseli družbini do kraja zabil. Tudi Adalbert ima za seboj nekaj preteklosti, toda od svoje kriminalne neprimerno hujšo življenjsko. Še nedoleten je vstopil v rov kot rudar, tu ga je zasulo in se je dolgo zdravil, v času zmanjšanega obrata je bil med odpuščenimi z obljubo, da bo jeseni tudi zanj kaj dela. Medtem pa je doma spoznal, da ga revna oče in mati s kopico drugih nepreskrbljenih otrok ne moreta preživljati. Vdrl je v tovarniško blagajno, denar, ki ga je tam našel, je tudi kakor zdaj posestnikov denar, zabil s tovarišijo, prijeli pa so ga naglo, saj je v vlomljeni blagajni pustil pravo potrdilo, da je on pobral denar. Kazen, ki jo je za to dobil, so mu pogojno odpustili, toda fant se je medtem pregrešil nad posestnikovim denarjem. Na vprašanje, zakaj, je odgovoril, da mu je neki njegov bivši gospodar svetoval, naj se udinja pri tem posestniku, ker je bogat. Rekel mu je še, naj kar predujem vzame in naj se zglasi, ko bo imel kaj denarja, da se bodo malo poveselili. Fant je poveda! še to, da ga je skušnjava premotila. Potem pa, ko je ukradeni denar takorekoč v veter pognal, ga je obšlo kesanje. Pisal je materi in bratu, sporočil je, da mu ni več živeti in da se bo zato ustrelil, a brata je poleg tega še rotil, naj posluša dobre materine nasvete in naj ji ne napravi takšnih skrbi kakor jih ji je on. Tedaj se fant sicer ni ustrelil, ampak je prišel še k materi, pozdravil jo je in poljubil, nato pa je zbežal za hlev, kjer se je resnično obesil. Iz težke nezavesti, ki jo je preležal v bolnišnici, se je potem zbudil v sodnih zaporih.

Za zločinstvo tatvine so ga sodniki obsodili spričo vseh olajševalnih okolnosti, toda zaradi velike škode na 10 mesecev strogega zapora, odslužiti pa bo moral tudi še 5 mesecev pogojno odpuščene stare kazni za prvo tatvino. Fant se je udal v usodo in je kazen sprejel.

Naravno pristanišče Tobruk

Prva luka v Libiji, kjer so se izkrcali italijanski mornarji po vojni s Turčijo l. 1911 — Izvrstno utrjena in odlično opremljena postojanka

Pred italijansko-abesinsko vojno Tobruk ni bil med znanimi kraji. Šele koncentracija britske vojne mornarice v Sredozemskem morju in pretnja, da bodo Italijanom zaprli Sueški prekop, sta dvignili njegov

strateški pomen.

Kot zadnje polnovredno oporišče italijanske vojne mornarice na poti do Egipta je Tobruk moral dobiti ta pomen.

Ima izvrstno, globoko naravno pristanišče med golimi obalnimi griči, ki ga obkrožajo. To je po Tripolisu

edino naravno pristanišče

v vzhodnem Sredozemlju do Aleksandrete v severnem delu Sirije. To pristanišče so Italijani izvrstno utrdili in dopolnili z letališči, skladišči goriva, radijsko postajo in drugimi modernimi napravami. Že v zimi 1935./36., sredi vojne z Abesinijo, so Italijani osredotočili tu več desettisočev vojakov, ki so bili pripravljeni

korakati proti Egiptu

v primeru, da bi tam zaprli Sueški prekop. Na grožnjo angleških križark, ki so se zbirale v Aleksandriji, so odgovorili z zbiranjem vojske v Tobruku.

Po podpisu angleško-italijanskega sporazuma l. 1937. je bilo videti, kakor da ni tu nobenega vojnega razburjenja več. Vse vojne naprave in skladišča so na videz spala. Toda razni znaki so kazali, da spi Italija

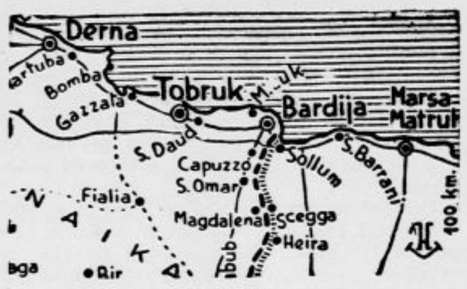

samo z enim ušesom.

Med Tobrukom in Sicilijo so se vršili veliki manevri italijanske vojne mornarice. Dogajalo se je, da se je zbralo v tobruškem pristanišču do petdeset vojnih ladij, med njimi križarke po 20.000 ton. Že iz tega je razvidno, kako važno oporišče predstavlja to pristanišče. Grazianijeva vojska v Cirenajki si je ustvarila tu

svojo glavno bazo.

Tobruk so Italijani osvojili 4. oktobra 1911. v vojni s Turčijo. To je bilo prvo libijsko pristanišče, kjer so se izkrcavali mornarji italijanskega kralja. Tisti čas je kraj predstavljajo nekoliko revnih beduinskih koč. Danes je celo

moderno malo mesto,

ki šteje okrog 4000 prebivalcev — če ne upoštevamo vojaštva — in ima celo vrsto reprezentativnih zgradb. Glavna ulica se imenuje Via Roma. Večino prebivalstva predstavljajo muslimani. Vse to živi zavoljo tobruškega pristanišča, ki je dolgo 4 km, široko poldrug kilometer in globoko do 15 m. Okolica je

popolna puščava,

negostoljubna, toda po svoje vendarle veličastna.

Avstralski vojak

V bojih za Bardio in Tobruk so nosili vso težo napadov na angleški strani vojaki iz Avstralije, ki so prav slikovito opremljeni

Jetika, sifilis, rak

razjedajo temelje francoskega ljudstva — Tudi alkohol prispeva svoj usodni delež

Francoska vlada je pred kratkim na osebno pobudo maršala Petaina započela akcijo za izboljšanje zdravstvenega stanja francoskega ljudstva. V neki izjavi, ki naznanja celo vrsto novih zakonov in dejanj v tej smeri, pravi vlada, da so bili poleg vojaških in moralnih vzrokov tudi zdravstveni nedostatki krivi francoskega poraza. Že leta ni znašala umrljivost na Francoskem nikoli manj nego 15 na 1000, dočim je znašala v Angliji 12, v Nemčiji 11 in v skandinavskih deželah 10 na tisoč. Otroška umrljivost je bila zelo velika in Francija je izgubila na ta račun letno najmanj 40.000 otrok. Za l. 1935. so ugotovili, da so morali 20 odstotkov mladih nabornikov iz zdravstvenih razlogov zavrniti.

Popolnoma nezadostna je bila tudi borba proti boleznim. V petih mirovnih letih je za jetiko, sifilisom in rakom umrlo več Francozov, nego je padlo vojakov v svetovni vojni.. Samo za tuberkulozo umre po zdravniških navedbah vsako leto 20.000 do 30.000 Francozov, ki bi se dali z boljšo organizacijo zdravstvene službe in s pravočasno pomočjo rešiti. Velika umrljivost gre nekaj tudi na račun zlorabe alkoholnih pijač. Letna poraba pitnega alkohola znaša v Franciji na glavo 23 litrov, dočim v večini drugih dežel ne presega 13 litrov. V Franciji je okrog 500.000 gostiln in kavarn, to se pravi po ena na vsakih 80 prebivalcev, med tem ko pride v Nemčiji po ena na vsakih 240 prebivalcev. Visoka umrljivost otrok ima zlasti tri vzroke: alkoholizem, sifilis in prenaporno delo mater med nosečnostjo. Sicer je umrljivost v zadnjem stoletju kakor v vseh civiliziranih deželah nazadovala (še l. 1892. je umrlo 258 novorojenčkov izmed tisoč, l. 1939. pa 90 od tisoč), vendar pa je sedanje število zaradi nazadovanja porodov v Franciji še vedno mnogo previsoko.

Londončanke gasijo požare

V torek so nemška letala spet obiskala London ter vrgla na mesto nekaj zažigalnih bomb. Ob tej priložnosti so prvič stopile v akcijo londonske žene, ki so, čim je bil znak za alarm, zapustile domača ognjišča ter odhitele na kraje, kjer so divjali požari. Nosile so vreče peska, majhne ročne brizgalne in druge priprave ter gasile nastale požare. Ko je bila nevarnost odstranjena, so se vrnile vsaka na svoj dom in nadaljevale prekinjeno delo. Ta nastop Londončank pri gašenju zopet izpričuje, požrtvovalnost angleškega ljudstva kadar gre za višje koristi skupne domovine.

Sto novih švedskih svetilnih ladij v prometu

Švedska vlada je z ozirom na meglene dni in ledne grude, ki ogražajo promet na morju odredila, da izroči v promet sto novih svetilnih ladij, ki bodo pomagale morjeplovcem na vožnji od Stockholma do Kalmarskega zaliva.

ANEKDOTA

Dirigent Felix Mottl je prišel nekoč h generalnemu intendantu monakovske dvorne opere in mu dejal, da mora namesto upokojenega četrtega hornista nastaviti novega moža. »Kaj pa potrebujete četrtega hornista?« je menil štedljivi intendant. »Dajte ostalim trem malo poviška na plačo, potem bodo pihali malo močneje.«

Vojaško sodelovanje med Nemčijo in Italijo

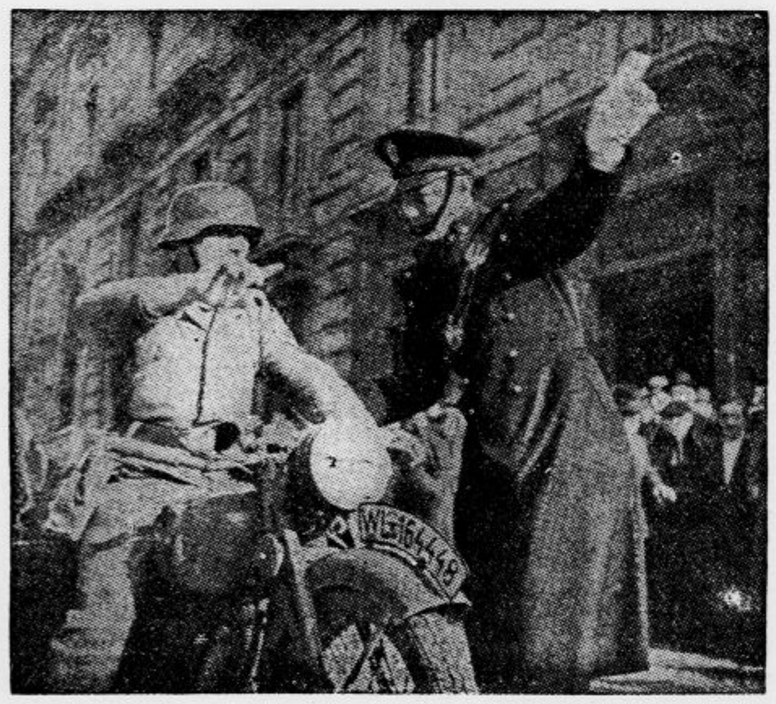

Prometni stražnik v nekem italijanskem mestu dopoveduje nemškemu vojaškemu motociklistu katera pot je najkrajša, da pride na cilj

VSAK DAN ENA

»Pepe, Pepe — ti si in ostaneš resnično bela ovca v naši družini . . .«
(»Berlinske Titende«)

Kamele v vojaški službi

Italijanska vojska se v bojih za Afriko poslužuje tudi kamel za prenašanje tovorov, zlasti vojaškega materiala in živil

Sani na propeler

Izum norveškega inženirja

V severnih okrožjih Skandinavije in Rusije, kjer je le malo železnic, so sani na konjsko ali jelenjo vprego še vedno najobičajnejše vozilo. Motorna vozila se dado uporabljati le nekoliko mescev v letu, tako da prebivalci teh krajev niso razvajeni, kar se tiče brzin.

Norveški inženir Kyndal pa je zgradil sedaj vozilo, ki bo ves promet v severnih deželah nemara preobrnilo. To vozilo ima karoserijo iz novega trdega aluminija, ki je odpornejši od jekla. Na zunaj je podobno avtomobilu in ima pet sedežev. Namesto na kolesih pa stoji na dveh parih jeklenih smuči. Eksplozijski motor v zadnjem delu voza poganja dvokrilni propeler, ki je zavarovan z jeklenimi žicami, krmilo je zvezano s sprednjim parom smuči. Notranjost vozila se dá kuriti. Poskusne vožnje so se obnesle zelo dobro. Z bremenom 500 kg so se te sani na propeler tudi na težkem ozemlju, ki je bilo visoko zasneženo, in preko močnih strmin premikale s srednjo brzino 70 do 80 km na uro.

Množice pri tretjem ustoličenju

V ponedeljek je bilo 400.000 gledalcev pred washingtonskim Kapitolom

Washington se je več dni pred tretjim ustoličenjem Roosevelta za prezidenta Zedinjenih držav pripravljal na ta svečani dogodek. Že v nedeljo so od vseh strani pripeljali vlaki silne ljudske množice v prestolnico ameriške unije. Pripeljalo se je do 400.000 oseb, deloma z vlaki, deloma z avtomobili. Tribune, ki so jih v ta namen postavili po ulicah in pred Kapitolom, so jedva imele dovolj prostora za vse gledalce. Stojišča so bila po deset dolarjev, a vsak Američan je rad žrtvoval to vsoto, da je videl tretje ustoličenje državnega poglavarja, kar predstavlja v zgodovini Zedinjenih držav edinstven dogodek.

Hoteli v Washingtonu so bili od sobote dalje zasedeni do zadnjega kotička. Železniške družbe so tudi napravile dobro kupčijo, kajti oddale so prav vsa ležišča v spalnih vozovih, ki so jih nalašč v ta namen pripeljali na washingtonsko postajo, ki se je razvila za nekaj časa v svojevrstno prenočišče za ameriške državljane. Tujski promet je bil v nedeljo in ponedeljek tako velik, da Washington izlepa ne pomni takšnega v novejši zgodovini.

Čisti albanski oddelki

Milanski »Corriere della Sera« beleži, da je novo italijansko vodstvo na albanskem bojišču začelo izvajati novo prakso. Albanske vojake, ki so doslej bili raztreseni po raznih oddelkih italijanske vojske, je pregrupiralo v samostojne skupine z albanskimi poveljniki na čelu. Albanci morajo smatrati ta ukrep za poseben dokaz zaupanja.

Če še ne veš, zdaj izveš:

da je tudi Turčija bila prisiljena uvesti centralni urad za preskrbo prebivalstva z živili;

da je ameriški poslanik pri francoski vladi v Vichyju admiral Leahy okreval od hripe;

da so se cene krompirju na londonskem trgu tako dvignile, da jih siromašno prebivalstvo jedva zmaguje;

da je bila v nadomestilo za izgubljeno poljsko podmornico »Orzel« te dni v nekem angleškem pristanišču splovljena nova podmornica »Sokol«;

da se v severnih predelih Finske pojavljajo krdela volkov, ki plenijo živino po hlevih;

da je bila v ponedeljek otvorjena nova zračna zveza med Leningradom in Moskvo. 600 km dolga vožnja bo trajala dve uri 20 minut;

da sta v Budimpešti trčila dva tramvajska voza in je bilo pri tem ranjenih deset potnikov;

da je bivša abesinska cesarica s hčerami odpotovala v Sudan, kjer se bo sestala s svojim možem, Hailom Selasijem. Vzela je s seboj tudi nakit, ki ga je nosila, ko je bila ob strani moža na prestolu Abesinije;

da bo državna založba v Moskvi izdala pesmi, izreke in zapiske, ki krožijo med ljudstvom o Leninu;

da so potresomerni aparati te dni zabeležili potres na otoku Cipru;

da so tudi v Vatikanu uvedli dva brezmesna dneva na teden.

Solidarnost osi

Hitler in Mussolini si na sestanku stiskata roki

Šest milijonov filmskih šal

Mister Atterbey, eden izmed mnogih Američanov, ki se preživljajo brez dela, si je izmislil malo nenavadno zbiralno strast. Že leto dni zbira dovtipe, in sicer samo takšne, ki se dogajajo v krogih ameriške filmske proizvodnje ali pa jih v teh vsaj pripovedujejo. Njegova velika četa zbiralcev mu je dobavila doslej nad šest milijonov dovtipov te vrste. Kartoteka, ki si jo je omislil za te dovtipe, je torej zelo obsežna. Gradivo je urejeno po vsebinskih področjih, n. pr. »tašča«, »zaljubljenci«, »kuharska umetnost mladih gospodinj« i. t. d. Samo dovtipov v zvezi s taščo je v Atterbeyjevi kartoteki 7000.

Hulbert Footner: 41

IZGINULI RADŽA

Kriminalni roman

18.

Ko se je Luke spet zavedel, je ležal v svoji sobi na postelji. Mlad zdravnik se je sklanjal nad njim ter mu obvezoval rano v kolku. Bolela je hudo in Luke je zakričal.

Doktor pa se je le smejal.

Za zdravnikom je Luke zagledal okroglo postavico svojega prijatelja v modri jutrnji halji.

»Nu, ali vam je zdaj bolje?« je vprašal Lee.

»Oh da,« je Luke zastokal.

»Kaj ste napravili s tistem človekom, ki vam je posvetil?«

»Nič.«

»Nu, škoda. Vprašam vas le zato, ker mora zdravnik vedeti, odkod je rana. V danem slučaju je njegova dolžnost, da javi stvar policiji.«

»Tu gre za povsem neizzvan napad,« je Luke odvrnil. »Vobče nisem imel možnosti, da bi jim bil kaj storil.«

»Ste s tem zadovoljni, doktor?« je vprašal Lee.

»Zanesem se na vas gospod Mappin, ker ste poleg. Vi najbolj veste, kaj terja zakon. Čez dan ali dva bo mladi mož spet dober.«

Lee je spremil zdravnika do vrat, nato se je vrnil k postelji in ljubeče pogledal Luka. »Neznansko sem se prestrašil, ko sem vas zagledal v hotelski veži nezavestnega in krvavečega. Ali ste se že dovolj opomogli, da mi lahko vse razpoveste?«

»Da,« je odvrnil Luke in spet zastokal. »Zvedeti morate vsekako. Napadli smo me na ukaz princa Vasinte.«

»Kako veste?«

»Trije moški so me naskočili. Streljal je nekakšen gangster; ostala dva sta bila Harun in Faradž, Vasintova služabnika.«

»Torej je to pot vsaka pomota nemogoča.«

»Saj vam že od začetka pravim, da je on morilec.«

»Da, tako ste trdili. A v kakšni zvezi je ta napad na vas z umorom šikharskega radže?«

»Vse spada v isti koš,« je Luke zlovoljno odvrnil. »Zakaj mi še vedno ne verjamete, da je Vasinta umoril svojega brata?«

»Le nikar se ne razburjajte. Nobenih dokazov nimam za to. Jusuf Vasinte ne more prepoznati. Mogoče je torej, da je tisti, ki je dal Jusufu denar, samo nastopal v Vasintovi vlogi.«

»In kdo bi to utegnil biti?«

»Kuhar Abdul na primer ali kdo drug izmed Indijcev. Očitno ste pozabili nekaj: ljudje od tajne službe so nam vendar poročali, da Vasinte takrat ko se je Jusuf zglasil, vobče ni bilo doma.«

»Vraga, to drži!« je razočarano odvrnil Luke.

»Vasinta vas je dal napasti, ker ste ga včeraj s pestjo pobili na tla in ker je videl, da vas ima Diana rajši kakor njega. Gre torej za navaden primer ljubosumja. A zdaj mi na drobno povejte, kaj se je zgodilo.«

Luku je šla beseda težko z jezika, nazadnje pa je vendar prišel z resnico na dan. Ko je končal svoje poročilo, je trpko dodal: »Gotovo se vam zdi vse to zelo smešno.«

»Ne, nikakor ne. Smrt je šla preblizu mimo vas. Hvala Bogu, da se vam je posrečilo uiti.«

Lee se je poslovil in Luke je kmalu zaspal.

Drugo jutro se je počutil znatno bolje. Nobene mrzlice ni bilo, nobenega vnetja. Ostal je v postelji, a naslednji dan se ni dal več udržati, da ne bi vstal.

Ko je prišel v hotelsko vežo, so takoj planili nadeni časnikarji, ki so ga že čakali. Židane volje se je otepal njihovih vprašanj, kakor je vedel in znal. Ko sta z Leejem zajtrkala, je pristopil k njuni mizi paže ter podal Luku listek.

»Gospodična Morvenova želi govoriti z vami po telefonu,« je bilo napisano na njem.

Luke je poskočil tako naglo, da bi bil malone stol prevrnil, in odhitel k telefonu. Minuto kasneje je začul znani glas.

»Luke — Bog bodi zahvaljen!«

Vsa grenkoba in ves sum sta se mahoma utrnila. »Nisem se nadejal glasu od tebe... ljubljena Diana!«

»Štirikhrat sem že klicala, odkar sem čitala tisto strašno istorijo o tebi, pa me niso hoteli spojiti s teboj.«

»Mislil sem, da me nič več ne maraš.«

»Tako ne smeš govoriti! Kako ti pa je?«

»Počutim se kakor riba v vodi. Rana je lahka, samo v meso.«

»Kaj se je prav za prav zgodilo?«

»Po telefonu ti ne morem povedati.«

»Ali je bil V.?«

»Da.«

»Ta človek je za nas pravi strup. Se res počutiš bolje?«

Luke se je vdal trenutnemu nagibu. »Če mi ne verjameš, pridem osebno k tebi na poslaništvo.«

»Prav.«

»Kaj? Res lahko pridem?« je vzhičeno vzkliknil.

»Sicer je nespametno, toda prepričati se moram, kako ti je.«

»Kar bodiva malce nespametna! Kdaj te lahko obiščem?«

»Kadar hočeš. Imava svoje lastno stanovanje. Nikogar ne boš motil.«

»Torej čez eno uro!«

Kakor hitro je minil čar, s katerim ga je bil ovil njen glas, so se spet vrnili dvomi in pomisleki. Prav za prav sem strašanski vetrnjak, je menil sam pri sebi. Toda ljubim jo vendarle!

»Diana je bila,« je rekel, ko je znova prisedel k Leeju.

»Takoj sem si mislil.«

»Štirikrat me je klicala, odkar je slišala o moji nezgodi.«

»Kaže, da ima dobro srce.«

»O tem nisem nikoli dvomil. Še to dopoldne jo obiščem,« je Luke kljubovalno odvrnil.

»Zakaj je ne bi?«

Diana je pričakovala Luka v razkošno opravljeni dnevni sobi, ki jima jo je bil prepustil poslanik. V njenih očeh je bila nedoumljiva bol. Hotel jo je objeti, pa se mu je odmaknila.

Madžarske informacije o možnosti turško-bolgarskega zbližanja

Ankarski poročevalci madžarskih listov ne izključujejo možnosti, da bo v kratkem prišlo do zbližanja med Bolgarijo in Turčijo. Svoje domneve opirajo predvsem na stališče Turčije, da ostane še nadalje izven konflikta kot »nevojujoča se država«. Razen tega pa bi prijateljski odnošaji med obema sosedama ne bili le v njunem interesu, temveč tudi v interesu Nemčije in Italije, ki sta se že večkrat izjavili za ohranitev miru na Balkanu. V spominu je še, kako je 10. decembra lanskega leta nenadoma prišlo do izboljšanja odnošajev med obema državama, tako da so nekateri celo napovedali sklenitev posebnega pakta med Bolgarijo in Turčijo.

Medtem so — beremo dalje v madžarskih listih — seveda nastopile nove težkoče, ki pa so izvirale deloma le iz splošnega vojnega položaja. Poslednji dnevi omiljenja napetosti na Balkanu so tudi na bolgarsko-turške odnošaje vplivali olajševalno. Po zelo verjetnih informacijah ni več izključeno, da bodo na obeh straneh umaknili vojaštvo od meje. Za kasneje pa napovedujejo sklenitev nenapadalnega pakta, ki bi bistveno spremenil ves dosedanji položaj na Balkanu. Položaj Turčije na Balkanu ni bil namreč preveč jasen samo zato, ker se je smel za primer razširjenja italijansko-grškega konflikta z gotovostjo pričakovati tudi turški poseg v ta spor, kar bi seveda nujno vodilo v bolgarsko-turški konflikt. Ako pa bi bil sedaj sklenjen nenapadalni pakt med obema državama, bi bili ž njim ustvarjeni vsi pogoji za mirno rešitev še odprtih balkanskih vprašanj. V tem smislu gredo nemška prizadevanja tako v Ankari kakor v Sofiji.

BELEŽKE

Strah pred vojno je največji nasprotnik miru

Bolgarski list »Ustrešna Blgarija« je objavil pred dnevi članek »Katera izmed dveh poti?« Pisec se v njem dotika vprašanja prave in neprave propagande v Bolgariji ter piše med drugim:

»Upreti se moramo propagandi proti vojni, kajti ta propaganda je za nas bolj nevarna in neprimerno bolj usodna kakor vojna sama. Ona se ne tiče konkretno te ali one politike, temveč slabi najvišjo in dragoceno krepost naroda: njegov borbeni duh in njegovo odpornost proti slabemu. Nihče namreč ne ve in ne more vedeti, kaj nam lahko prinesejo prihodnji dnevi. Utegne se celo zgoditi, da bomo morali izbirati med dvema ter se odločiti za manjše zlo. Ako bi nas tak trenutek našel moralno oslabljene ter prežete samo hrepenenja po »miru« in svojem »udobju«, bo našo domovino zadel polom.«

Načrt za kmetijsko petletko v Jugoslaviji

»Hrvatski dnevnik« poroča, da je izdelalo kmetijsko ministrstvo petletni načrt za napredek in pospeševanje poljedelstva. Država naj bi za to svrho izdala v petih letih 1.800 milijonov dinarjev. Del teh izdatkov naj bi se pokrival iz dohodkov ob priliki izvoza kmetijskih pridelkov, pri čemer naj bi se dobilo 800 milijonov, dočim bi se naj milijarda dinarjev dobila z razpisom posebnega notranjega posojila za pospeševanje kmetijstva.

Izvajanje petletnega načrta bo prevzelo novo ministrstvo za prehrano. Kredite, namenjene v ta namen, bi porabljalo predvsem za pospeševanje poljedelske proizvodnje in živinoreje, za nabavo modernega poljskega orodja, kmetijskih strojev, izbranih semen in umetnih gnojil, za pobijanje sadnih škodljivcev itd.

Dr. Krnjević o hrvatskem saboru

V nedeljo je bila v Šidu konferenca zaupnikov Hrvatske seljačke stranke iz srezov Šid, Vukovar in Ilok. Glavni govornik je bil glavni tajnik HSS senator dr. Krnjević, ki je poudarjal, da s sklenjenim sporazumom in z ustanovitvijo banovine Hrvatske še ni izčrpan program HSS. Treba bo nadaljevati delo za zedinjenje vseh hrvatskih krajev v okviru banovine Hrvatske. Hrvati so pokazali veliko moč pri rušenju zaprek do narodne svobode. Sedaj bodo pokazali prav tako veliko moč in odločnost pri graditvi hrvatske domovine. Velik del težav, s katerimi se mora danes boriti banska oblast v Zagrebu, je treba pripisati temu, da Hrvati še vedno nimajo hrvatskega sabora. Dr. Maček vedno misli na sabor, kar dokazuje tudi dejstvo, da je že podpisana in objavljena uredba o volilnem redu za sabor. Če bi bilo odvisno samo od dr. Mačka, potem bi imeli Hrvati že davno svoj sabor in bi preko njega neposredno vplivali na izgraditev banovine Hrvatske.

Centralistična uredba

Kakor smo že poročali je izdal prometni minister inž. Bešlić novo uredbo o zavarovanju državnega prometnega osebja. Uredba je zbudila dosti kritike, zanimiva pa je predvsem zato, ker je strogo centralistična in jemlje samoupravam v zavarovanju državnega prometnega osebja še tisto male avtonomije, kar so je imele po stari uredbi iz leta 1922. Z novo uredbo je hudo nezadovoljen tudi »Slovenec«, ki je posvetil kar dve koloni kritiki nove uredbe pri tem pa se delal, kakor da njega ne zadene nikaka odgovornost. V resnici pa so pred slovenskimi železničarji odgovorni oni sami saj so imeli dovolj priložnosti in moči, da uredbi pravočasno izderejo centralistične zobe in jo navdajo z duhom samouprave, ki bi odgovarjala sedanji liniji državne politike.

Svoje ljudi skušajo sedaj tolažiti z zagotovilom, da za trdno pričakujejo, da bo »ta uredba, ki žali najgloblja čuvstva našega naroda, razveljavljena.« To je povsem mogoče, ker bodo verjetno nastopili z vso odločnostjo proti njej tudi hrvatski železničarji. Naj se zgodi z njo, kar se hoče, dejstvo pa je, da je bila s soodgovornostjo »Slovenca« zopet enkrat sprejeta strogo centralistična uredba.

Muslimani in Hrvati

V Zagrebu je bila v petek intimna slovesnost v konviktu »Narodna uzdanica«, v katerem so nastanjeni muslimanski srednješolci in akademiki iz Bosne in Hercegovine, ki študirajo v Zagrebu. Slovesnosti se je udeležil kot dr. Mačkov odposlanec prof. dr. Sigismund Čaikovac, ki je imel tudi daljši govor. Dejal je med drugim:

»Danes so med muslimani bele vrane ljudje, ki se ne smatrajo za Hrvate. Vaši dedi in očetje govore v čisti hrvaščini. Tudi antropologija dokazuje, da so bosanski muslimani in katoličani etnična enota. Muslimanov sploh ni bilo v Bosni do prihoda Turkov, potem pa so naši bratje, pristaši bosanske cerkve, zaradi spora z Vatikanom prešli v islam. Ostali pa so kljub temu Hrvati. Muslimani v Bosni in Hercegovini so dragi vsem Hrvatom. vodstvu HSS posebno pa še dr. Mačku. S sporazumom so bili ugotovljeni samo obrisi naše politične ureditve. Zavedajte se, da bo hrvatsko vodstvo vedno skrbelo za to, da bodo naši muslimanski bratje zadovoljni.«

Neutemeljene pritožbe

»Wrbaser Zeitung«, eno izmed nemških glasil v Jugoslaviji, objavlja v zadnji številki uvodnik z naslovom »Strpnost«. V njem se pritožuje nad ozračjem nestrpnosti in razdraženosti, ki se baje širi ponekod v Jugoslaviji v odnošajih do nemških sodržavljanov. Med drugim pravi:

Zaradi zunanjepolitičnih dogodkov se je ustvarila okoli nas Nemcev v Jugoslaviji atmosfera razdraženosti in nestrpnosti. Pred nekaj mesci je bilo to nesrečno stanje povod za čim bolj intenzivno delo v vrstah naše narodne skupine. Sedaj pa postaja to stanje že predmet neprijetne in latentne krize zaupanja med državnim narodom in med nami Nemci. Z zadovoljstvom moremo ugotoviti, da ni iskati izvora za te nestrpnosti v ukrepih državnih in samoupravnih oblasti. Z obžalovanjem pa moramo ugotoviti, da se razvijata nestrpnost in sovraštvo proti nam v širokih slojih državnega naroda. Na delu so neke tajne sile, ki krepe to neprijazno razpoloženje proti nam.«

Beograjska revija »Ravnopravnost« komentira ta članek nemškega lista in pravi, da ji niso znane »tajne sile«, ki naj bi zastrupljale odnošaje med državnim narodom in nemško narodno manjšino. Nato pristavlja:

»Kar se tiče verske in nacionalne strpnosti v našem narodu lahko rečemo, da je postala že naravnost prislovična. Saj jo mnogi tujci označujejo že kot balkansko zanikrnost.«

Zelo malo kmetskih sinov med hrvatskimi študenti

Zagrebški listi objavljajo pregled stanovske pripadnosti roditeljev zagrebških akademikov. Iz tega pregleda je razvidno, da sta na zagrebškem vseučilišču najslabše zastopana kmetski in delavski stan. Kmetskemu stanu pripada le 12.8 odstotka dijakov, delavskemu stanu pa celo samo 0.8 odstotka študentov. Obrtniških in trgovskih otrok je 18.4 odstotka, torej mnogo več kakor kmetskih in delavskih skupaj. Najbolj številno so zastopani otroci državnih in samoupravnih nameščencev, njih je med zagrebškimi akademiki 42 odstotkov. Ostali odpadejo na razne druge poklice.

Nemške „leteče trdnjave"

Po vzoru ameriških letečih trdnjav so pričeli graditi tudi nemški letalski konstrukterji velike štirimotorne bombnike tipa »Focke Wulf«. Ti veliki bombniki so namenjeni za dolge polete in lahko nosijo s seboj zelo velike količine bomb. Vodstvo nemške letalske vojske jih je uporabljalo že nekaj mesecev pri akcijah nad Atlantskim oceanom, kjer so napadali angleške konvoje. Vsako od teh letal ima šest mož posadke, oboroženo pa je s šestimi težkimi strojnicami in s tremi avtomatskimi malokalibrskimi topiči. Letala so opremljena tudi z napravo, ki preprečuje zaledenitev na krilih in izpostavljenih delih trupa. Zaradi tega jih lahko uporabljajo pri vsakem vremenu.

Krušne karte za vso Dalmacijo

Split, 22. jan. o. Poverjenik ekspoziture banske oblasti v Splitu je odredil, da se morajo na vsem področju ekspoziture najkasneje do 15. februarja uvesti nakaznice za kruh.

Nove damske cigarete

Beograd, 22. januarja. a. Uprava državnih monopolov je dala v prodajo novo vrsto cigaret pod imenom »Dubravka«. Cigarete so v lepih, okusno izdelanih kartonskih zavitkih svetlomodre barve. Da bi cigarete ostale sveže, so škatlice zavite tudi v celofan, tako da se pakiranje v resnici lahko smatra za luksuzno. Imajo zelo prijeten duh in okus, ker so izdelane iz zelo posrečene mešanice južnosrbskih vrst tobaka s primesjo hercegovskega in dalmatinskega.

Cigarete »Dubravka« so namenjene v prvi vrsti ženskam, ker uprava državnih monopolov doslej razen cigaret »Minjon« ni izdelovala nobenih lažjih cigaret. škatlica 15 cigaret »Dubravka« stane 9 din. Opozarjajo se prodajalci na drobno, da se založe s temi cigaretami in jih čimprej začno prodajati. (Iz uprave državnih monopolov.)

Šola za finančno kontrolo

Beograd, 22. jan. p. Po odloku finančnega ministra bo v Beogradu osnovana posebna šola za zvaničnike finančne kontrole. Učenci te šole bodo imeli brezplačno stanovanje ter po nizki ceni vso oskrbo v šoli.

Iz državne službe

Beograd, 22. jan. p. Premeščeni so učitelji Oton Brelih iz Zabukovja v Podgorje, Dora Martelanc iz Limbuše v Artiče, Božidar Zupan iz Bohinjske Srednje vasi v Koprivnik, Angela Golobič z Jesenic v Ljubljano, Marija Jenko iz Rateč v Duplje, Pavlina Korber iz Slatine Radenci k Sv. Marjeti.

Premeščen je pomožni strojevodja Karel Oček iz kurilnice v Murski Soboti v Zagreb. — Upokojen je Jože Knecht, strojevodja v Ljubljani.

Umrl je nestor našega pomorstva

Dubrovnik, 22. jan. o. V starosti 96 let je umrl dopoldne nestor našega pomorstva Friderik Lalić, dolgoletni predsednik in glavni delničar Dubrovniške plovbe.

Na Hrvatskem so že poplave

Zagreb, 22. jan. o. Zaradi velikega porasta temperature v zadnjih treh dneh, se sneg naglo tali ter zato tudi vse reke in potoki na Hrvatskem naglo naraščajo. Sava je včeraj pri Zagrebu narastla za 2 m, Kolpa pri Petrinji pa za 4.20 m ter je že prestopila bregove in poplavila okoliško ozemlje. Promet med Glino in Bosansko Krajino je znatno otežkočen, ker je na cesti proti Veliki Kladuši nad pol metra vde. V okolici Petrinje je na tisoče oralov zemlje pod vodo.

Odlikovanja

Beograd, 22. jan. p. Z ukazom Nj. Vel. kralja so odlikovani:

z redom **Jugoslovenske krone IV.** stopnje Miroslav Gregorka, višji svetnik ljubljanske železniške direkcije v p.,

z redom **sv. Save IV.** stopnje dr. Viktor Miliva, svetnik ljubljanske železniške direkcije;

z redom **Jugoslovenske krone 4.** stopnje dr. Anton Breznik, direktor gimnazije v Ljubljani;

z redom **Jugoslovenske krone V.** stopnje Ana Lebar, šolski referent v Ljubljani, Marija Sadar, upokojena učiteljica v Ljubljani, Drago Rostohar, šolski nadzornik v Litiji, Alojzij Peterlin, šolski nadzornik v Kočevju, Ivan Kržišnik, šolski nadzornik v Škofji Loki, Vinko Rupret, šolski nadzornik v Kranju, Janko Grad, upokojeni učitelj v Ljubljani, Fran Ločniškar, šolski nadzornik v Ljubljani, Ivan Primožič, šolski upravitelj pri D. M. v Polju, Vilko Mazi, učitelj na šoli za defektno deco v Ljubljani;

z redom **sv. Save IV.** stopnje Fran Grm, upravitelj zavoda za gluhoneme v pokoju, Anton Čadež, katehet v Ljubljani, Jakob Fatur, dekan v Radovljici.

z redom **sv. Save V.** stopnje dr. Josip Demšar, profesor v Ljubljani, Rudolf Pečjak, upravitelj meščanske šole v Ljubljani, Rudolf Wagner, referent za meščanske šole v Ljubljani, Julij Slapšak, upokojeni učitelj v Ljubljani, Ivan Teuerschuh, upravitelj meščanske šole v Slovenjem Gradcu, Milko Dermelj, upravitelj zavoda za gluhoneme v Ljubljani, Alojzij Tome, katehet v Ljubljani, Ivan Erbežnik, učitelj na šoli za defektno deco v Ljubljani, Zora Pianecki in Karel Puhar, učitelja na gluhonemnici v Ljubljani, Zorko Kotnik, šolski nadzornik v Gornjem gradu, Josip Wagner, šolski upraviteli v Ljubljani, Apolonija Fatur, upokojena učiteljica v Ljubljani, Peter Horn, šolski upravitelj v Ljubljani, Ivana Jaklič, učiteljica v Ljubljani, Marija Jurievčič, šolska upraviteljica v Celju, Terezija Kovačič, upokojena učiteljica v Ljubljani, Alfonz Koprivc, učitelj v Mariboru, Pavla Krušič, upokojena učiteljica v Ljubljani, Pavel Lavrič, učitelj v Ljubljani, Ivan Ambrožič, šolski referent v Ljubljani, Marija Odlasek, upokojena učiteljica v Ljubljani, Marija Stuhec, upokojena učiteljica v Mariboru, Frančiška Bezlaj, upokojena učiteljica v Ljubljani, Srečko Pristan, šolski upravitelj v Ljubljani, Ana Oistriž, učiteljica meščanske šole v Ljubljani, Fran Reboli, honorarni učitelj v Češnjicah, Edo Praprotnik, učitelj v Ptuju.

z zlato kolajno: Josip Žabkar, služitelj meščanske šole v Krškem, Marija Povalej, kuharica na gluhonemnici v Ljubljani.

Visoko odlikovanje katoliškega škofa v Skoplju

Beograd, 2. jan. AA. V imenu Nj. Vel. kralja je z ukazom kr. namestnikov odlikovan z redom sv. Save 1. stopnje skopljanski škof dr. Franjo Čekada.

Pri kašlju

REMEDIA

Guajacol

SIRUP

v tem originalnem zavitku

Dobiva se v vseh lekarnah

Glavno zastopstvo za Slovenijo:

Apoteka Bahovec — Ljubljana.

Presenetljiva aretacija v Kamniku

Osumljen umora Ivane Krušnikove je bil prijet 22-letni delavec Alojzij Lunder

Kamnik, 21. januarja

Pred mesci smo čitali o strahovitem umoru v Studencu pri Dolu nad Domžalami. Že je kazalo, da bo umor ostal nepojasnjen, ko se je našim orožnikom posrečilo dobiti, kakor vse kaže, pravo sled. Vse okolnosti so se čedalje bolj zgoščevale okoli delavca-dninarja Alojzija Lundra, ki je bil malo prej na dninu pri sosedu umorjene. Alojzij je doma iz sosedne vasi Stegne pri Moravčah in so mu bile razmere prilično znane. Velja za delomržneža in prepirljivca, ki se hitro razburi, zato so se ga vsi ogibali in bali. Tudi je bil že trikrat kaznovan. Vse to je dalo zadosten povod orožnikom, da so ga malo temeljiteje vzeli v pretres. Ko so se o njegovih izjavah prepričali, da so popolnoma izmišljene, so napravili na njegovem domu preiskavo, ki ni ostala brez uspeha. Na podstrešju so našli okrvavljeno srajco, hlače in predpasnik. Tudi na vprašanje, od kod krvavi madeži, Lunder ni mogel odgovoriti, niti ni mogel dokazati, kje je bil tist večer, ko je bila umorjena Ivana Krušnikova. Zato je bil preteklo soboto aretiran in z vsem obremenilnim gradivom vred oddan sreskemu sodišču na Brdu.

SPORT

Celjski zlet preložen!

Celje, 22. januarja.

Po sklepu prirediteljskega odbora je bil I. zlet slovenskih smučarjev v Celju, združen z tekmovanji za narodna prvenstva v vseh smučarskih disciplinah, ki je bil določen za dneve od 24. do 26. t. m., zaradi neugodnega vremena preložen.

Slovenci so najboljši tekači v državi

Teki so bili zmerom glavna domena naših atletov, saj še danes branijo — razen na 110 m in 400 m z zaprekami — vse jugoslovenske rekorde v njih

Že dolgo vrsto let tečejo ogorčene borbe za primat v jugoslovenski atletiki. Te borbe so postale posebno zanimive pred nekako desetimi leti, ko se je začela majati premoč hrvatskih atletov in so slovenski atleti vsako leto več pridobivali na terenu. Zagrebu, središču jugoslovenske atletike, je postajala leto za letom Ljubljana vse nevarnejša in si nazadnje tudi osvojila vodilno mesto. Prvi udarec je bil zadan Zagrebu že l. 1933., ko je ASK. Primorje preneslo naslov klubskega državnega prvaka v Ljubljano in ga, razen v dveh letih, tudi obdržalo do l. 1939. Kljub temu pa v Zagrebu še dolgo niso hoteli priznati primata Ljubljani, niti tedaj ne, ko so bili l. 1937. čisto oficielno premagani na troboju v Ljubljani. Tudi največji zagovorniki premoči Zagreba pa so morali utihniti, ko so slovenski atleti l. 1939. ponovno zmagali na troboju, in to v Zagrebu. S to zmago se je Ljubljana dokončno postavila na čelo jugoslovenske atletike.

Zanimivo je, da so premoč slovenski atletiki izvojevali predvsem tekači, ki so vedno doprinesli levji delež k zmagam. Posebno na prvem troboju med Ljubljano, Zagrebom in Beogradom so imeli za zmago Ljubljane največ zaslug tekači, saj so izvojevali 121 točk od 167 doseženih. Nič dosti slabše se niso držali na drugem troboju v Zagrebu, kjer so vzbujali splošno pozornost med gledalci. Ni ravno naključje, da so morali tekači na obeh trobojih odločiti zmago vprav v zadnjih točkah tekmovanja. Značilno pa je, da v Zagrebu nihče od navzočih Ljubljančanov ni dvomil o zmagi Ljubljane, čeprav so Zagrebčani pred zadnjo točko tekmovanja, štafeto 4×400 m, še vodili, kajti zaupanje v slovenske tekače je bilo preveliko. Posebno premočni pa so od naših tekačev

srednje- in dolgoprogaši,

ki imajo le malo resnih nasprotnikov. To posebno lepo kaže seznam vseh dosedaj najboljših rezultatov doseženih v Jugoslaviji v tekih na 800, 1.500, 5.000 in 10.000 m, kjer imajo slovenski tekači popolno premoč.

Najboljših deset rezultatov na 800 m so dosedaj dosegli:

1) Goršek 1:55, 2) Srakar 1:58, 3) Takač 1:58,4, 4) Nabernik 1:58,9, 5) Kotnik 1:59,1, 6) Tučan 1:59,2, 7)—9) Krevs, Gabršek, Oberšek po 1:59,4 in Flass 1:59,5.

Torej 7 Slovencev in 3 Hrvatje (Takač, Tučan in Flass). Prvi je sicer tekel pod 2 minuti, kar je za nas odličen rezultat, Tučan pa je svoj rekord postavil že l. 1932. in ga branil cela štiri leta, ko mu ga je prevzel Goršek, ki ga je popravil v olimpijskem letu 1936. na 1:57,5, leto kasneje v Bukarešti na 1:57,4, zopet leto kasneje v Ljubljani na dvoboju z Julijsko Krajino na 1:56,3 in slednjič l. 1939. na že mednarodno višino 1:55. Razen Gorška so od Slovencev tekli pod 2 minuti še Gabršek l. 1936., Czurda 1936. (1:59,6), Krevs l. 1934., Nabernik l. 1939. in letos Srakar, Kotnik ter Oberšek.

Najboljših deset jugoslovenskih tekačev na 1.500 m je naslednjih:

1) Goršek 4:01,1, 2) Kotnik 4:01,2, 3) Košir 4:02,6, 4) Flass 4:02,8, 5) Srakar 4:05,2, 6) Krevs 4:07,9, 7) Schmiederer 4:10,0, 8) Czurda 4:10,6, 9) Tučan 4:11 in 10) Kien 4:12,6.

Tu sta se med najboljše vrinila samo 2 hrvatska tekača Flass in Tučan, medtem ko so vsi ostali — naši. Tudi tu je najstarejši rezultat oni Tučanov, ki ga je postavil že l. 1932. in je bil vse do l. 1936. drž. rekord, ko so ga šele izboljšali kar trije, slovenski tekači. Najprej Krevs v Pragi, nato Goršek in kot zadnji Czurda. Goršek je nato svoj rekord še izboljšaval skoraj vsako leto in se približal nevarno rezultatov pod 4 minute, kar pa mu ni uspelo. Ima pa resne naslednike v Koširju, Kotniku Flassu in Srakarju.

Skoraj isto enako sliko dobimo pri teku na 5.000 m, ki je takale:

1) Kotnik 15:26,4, 2) Krevs 15:31,4, 3) Bručan 15:48,6, 4) Košir 15:50, 5) Flass 16:02, 6) Srakar I. 16:05,4, 7) Kien 16:10,8, 8) Šindelar 16:16, 9) Perc 16:17 in 10) Krpan 16:22.

Kakor je razvidno iz tablice, je dosedaj samo štirim Slovencem in Jugoslovenom uspelo preteči to progo v času pod 16 minutami. Od vseh navedenih nista Slovenca samo Flass na 5. mestu in Šindelar na 8. mestu. Prvemu je uspelo v Jugoslaviji teči pod 16 minut Krevsu (prvič l. 1933., 15:45), pozneje l. 1935. še Bručanu, 1938. Kotniku in 1939. Koširju. Ostali pa beležijo svoje rezultate: Srakar I. iz l. 1937., Kien l. 1940., Šindelar 1937., Flass 1939., Perc 1937. in Krpan 1935.

Tudi na 10.000 m imajo prvo besedo slovenski tekači. Najboljši so dosedaj bili v Jugoslaviji:

1) Bručan 33:03,8, 2) Krevs 33:06,8, 3) Krajcar F. 33:43,4, 4) Perc 34:16,4, 5) Kangler 34:16,5, 6) Čavić 34:29,8, 7) Kien 34:33, 8) Krajcar I. 34:41, 9) Kvas 34:44, 10) Starman 34:53.

Hrvate zastopajo Krajcar F., Čavić in Krajcar I., ki zavzemajo 3., 6. in 8. mesto, vsi ostali so naši. V poseben razred spadata vsekakor Bručan in Krevs, ker sta toliko boljša od ostalih. Precej daleč v ospredje se je preril Krajcar Franjo, ki je razen Flassa najboljši hrvatski dolgoprogaš. Posamezne rezultate so postavili: Bručan 1935., Krevs 1938., Krajcar F. 1938., Kangler 1935., Perc 1938., Čavić 1936., Kien 1940., Kvas 1939., Krajcar I. 1938. in Starman 1934.

Da se prepričamo o premoči slovenskih tekačev, zadostuje, če pogledamo tablico jugoslovenskih rekordov, kjer branijo vse rekorde v tekih, razen tekov na 110 m in 400 m preko zaprek, sami slovenski tekači. 100 m Kovačič v družbi z Banerjem in Klingom, na 200 m tudi Kovačič v družbi z Jamnickim in Klingom, na 400 m Pleteršek, na 300 m Skušek, na 500, 800, 1.000 in 1.500 in Goršek, na 2.000 m Srakar Ivan, na 3.000, 5.000 in 3.000 m preko zaprek Kotnik, na 10.000 m Bručan, na 15.000 m in enourni tek Šporn. Tudi letos so na vrhu tabele v vseh tekih, razen na 400 m in 110 m preko zaprek, slovenski tekači, ki nadaljujejo tradicijo svojih predhodnikov.

Vr.—Ze.

Lahkoatletska zveza išče trenerja

Ker se bo kmalu začelo delo na terenu, se je Slovenska lahkoatletska zveza odločila, da sprejme trenerja za lahko atletiko. Prav gotovo se bo našel med sportnimi delavci nekdo, ki bi bil zmožen nuditi atletom praktičnih navodil v taki meri, da jih usposobi v specialnih disciplinah do pozitivnih uspehov. Če bi kdo čutil v sebi take sposobnosti, naj naslovi ponudbo na naslov: Slovenska lahkoatletska zveza, v roke g. Zupančiča Miljutina, Ljubljana, Tavčarjeva 3.

V nekaj vrstah

Slabe vesti iz smučarskih krogov

Dne 20. t. m., torej pretekli ponedeljek, je potekel zadnji rok, do katerega je bilo treba prirediteljem svetovnega smučarskega prvenstva v Cortini poslati poimenske prijave tekmovalcev. Tudi ta dan je minil, ne da bi bila Zimskosportna zveza kraljevine Jugoslavije v Ljubljani prejela kakršenkoli prispevek ali vsaj obljubo za podporo, tako da letos naši smučarji na teh največjih smučarskih tekmah sveta ne bodo zastopani. Izven območja ZSSJ pa je bila za udeležbo v Cortini vendarle prijavljena naša vojaška ekipa, ki bo odšla tjakaj pod vodstvom trenerja Franca Smoleja in v spremstvu zdravnika dr. Huberta Helma. FIS tekem v Cortini se bo kot zvezni delegat udeležil tudi g. Joso Gorec.

Ne moremo si kaj, da ne bi tudi pri tej priliki obnovili trpkega obžalovanja — prav v teh dnevih potekata menda dve leti, odkar je naša vrhovna zimskosportna organizacija (takratni JZSS) prejela zadnja denarna sredstva od ministrstva za telesno vzgojo —, da smo se morali, čeprav v teh izrednih časih, odreči temu nastopu v tujini in zamuditi tako bližnjo priložnost, da bi s svojo smučarsko ekipo pokazali svetu, da smo tudi v sportu storili vse za uveljavljenje med ostalimi velikimi narodi . . .

*

Sinoči je bil v Zagrebu sestanek zastopnikov Hrvatske športske sloge, Saveza srbskih sportnih savezov in Slovenske sportne zveze, na katerem je bilo v obravnavi vprašanje sporazuma med temi vrhovnimi narodnimi sportnimi organizacijami, o katerem je svoječasno minister za telesno vzgojo v Zagrebu razpravljal s predsednikom HSS dr. Krnjevićem. Kakor pravijo, so bila takrat vsa sporna vprašanja izglajena in bodo sedaj zastopniki teh posameznih zvez samo še formalno sprejeli novo ureditev. O poteku tega sestanka bomo še pisali.

V soboto in nedeljo je bilo po sporedu določeno tekmovanje za državno prvenstvo v hokeju na ledu, in sicer v izvedbi SK Ilirije v Ljubljani. Pri teh tekmah bodo sodelovali prvaki vseh treh narodnih zvez, ki so zdaj znani že dokončno, in sicer SK Palić za srbsko, VŠD za hrvatsko in naša Ilirija za slovensko zvezo. Ta hokejski turnir, ki bo vsekakor že mnogo bolj zanimiv, kakor so bila ti finali prejšnjih let, se bržkone konec tega tedna ne bo dal izvesti in je pač obenem s številnimi drugimi prireditvami na snegu in ledu preložen na poznejši čas.

Kakor piše italijanski sportni dnevnik »Gazzetta dello Sport«, so se sportni voditelji Nemčije in Italije odločili, naj bi bil sedež FIF-e v bodoče v Rimu. Sedaj posluje ta mednarodna nogometna zveza v Curihu, vendar v njenem tajništvu dozdaj ne vedo ničesar o takšni spremembi, kaže pa, da bodo Nemci in Italijani vendarle prodrli s svojim predlogom. Dne 25. t. m. bo v Curihu seja te zveze in na tej seji bodo bržkone tudi dosegli zaželeni prenos sedeža FIF-e. Podobno akcijo so uvedli tudi v smučarski zvezi (FISI), kjer pa za enkrat prizadevanja za prenos zveze iz Švedske še niso toliko uspela.

K. Schäfer in F. Gillardova v Mariboru. Sportna javnost se obvešča, da ne bo napovedanega nastopa znamenitih drsalcev K. Schäferja in F. Gillardove v Mariboru v petek 24. t. m., temveč bosta slavna drsalca na železničarjevem stadjonu nastopila prihodnji teden. Dan in čas nastopa bo pravočasno objavljen.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 15.—. Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—

Službo dobi

Vsaka beseda 50 par da vek 3 din. za šifro in dajanje naslova 5 din. najmanjši znesek 17 din

Železostrugarja

se takoj sprejme. Ponudbe pod »Stalno delo« na ogl. odd. Jutra. 1405-1

Brivski pomočnik

mlajši, se sprejme takoj. Frizer Franjo Polak, Stari trg pri Rakeku. 1413-1

Služkinjo

iščem k 3 članski družini. Mora biti pridna in ljubiteljica malega fantka. Naslov v vseh posl. Jutra. 1414-1

Pisarniška moč

perfektno strojepisje, — slov. in nemška stenografija, se sprejme. — Prednost odvetniška praksa. Ponudbe s prepisi spričeval, navedbo zahtevkov na podr. Jutra Celje pod »Stalno«. 1425-1

Službe išče

Beseda 1 din. davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Gospodična

stara 19 let, z malo maturo in trgovsko šolo, z znanjem stenografije in strojepisja, zmožna vseh pisarniških del, išče službo v pisarni ali kot blagajničarka. Gre tudi na deželo. Nastop takoj ali po dogovoru. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pomoč« 1410-2

Gospodična

išče službo korespondentke za tuje jezike (nemški, italijanski in francoski). Naslov v vseh posl. Jutra. 1398-2

Dekle

pošteno, pridno, staro 19 let želi službe. Vajeno samostojne kuhe in opravljati vsa hišna dela. Nastop službe lahko takoj ali pozneje. Ponudbe poslati na oglas. odd. Jutra pod šifro: »Dobra, vestna moč«. 1399-2

Potniki

Vsaka beseda 2 din; davek 3 din; za dajanje naslova 5 din; najmanjši znesek 20 din

Potnik

agilen in zelo dobro uveden, z bivališčem v Splitu, išče zastopstva v manufakturni stroki, konfekciji ali slično proti proviziji, za celo Dalmacijo, event. samo za otoke. Potuje 4 krat letno po vseh mestih Dalmacije. Poseduje najboljše reference. Naslov v vseh posl. Jutra pod štev. »7192-B«. 928-5

Prodam

5 avtokoles

z gumi in osišči, pripravno za konjsko vprego prodam. — Bitenc, Ljubljana, Moste, Krekova 7. 1408-6

Radio

Radio

4 ali večcevni, novejši, kupim. Ponudbe pod šifro »Takoj Radio« na ogl. odd. Jutra. 1418-9

Vajenci(ke)

Frizersko vajenko

z oskrbo sprejmem. — Mihael Godnov, Tržič 1416-44

Pohištvo

Beseda 1 din. davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Jedilnica

iz orehovega lesa, nova, naprodaj po zelo ugodni ceni. Pangos Viktor, mizarstvo, Trata 4, Št. Vid nad Ljubljano 1360-12

Les

Beseda 1 din. davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Suha bukova drva

prodaja Ivan Šiška, Metelkova ul. 4, tel. 2244. 1421-15

Posest

Beseda 1 din. davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Hiša v Sevnici

z vrtom, obstoječa iz petih sob s pritiklinami, podkletena, skoraj nova, pripravna za vsako obrt, ugodno naprodaj. Točne informacije pri: Božič Anton, Trbovlje II. 1063-20

Lepe parcele v Celju

ob glavni cesti naprodaj. Naslov v vseh posl. Jutra. 1462-20

Pouk

Beseda 1 din. davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Instrukcije

za vse šolske predmete nudijo brezposelni profesorski kandidatje strokovnjaki. — Novinarski dom, Gosposvetska 12, uradne ure od 10 do 12. 219-4

Lokali

Beseda 1 din. davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Lokal

za odvetniško pisarno blizu sodišča 2—3 sobe se išče za februar. Naslov v vseh posl. Jutra. 1334-19

Trgovski lokal

s sobo se takoj odda. Vprašati Tyrševa cesta 37-I. 1409-19

Kapital

Beseda 1 din. davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Posojilo

dajemo našim članom in varčevalcem. Ugodni pogoji. Vloge obrestujemo po 5 odstotkov. Vsi varčevalci brezplačno zavarovani. Zadruga »Moj Dom« Ljubljana Dvoržakova 8. Iščemo poverjenike. 199-16

Kupim

hranilne knjižice Ljubljanske Kreditne banke do zneska din 300.000, lahko tudi manj, proti takojšnjemu plačilu v gotovini. Ponudbe poslati na ogl. odd. Jutra pod šifro »Gotovina 300.000«. 1406-16

Sobo odda

Beseda 1 din. davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Sobo na Mirju

sončno, lepo opremljeno, s prostim vhodom, blizu tehnike oddam. Naslov v vseh posl. Jutra. 1397-23

Informacije

Beseda 1 din. davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Nasveti, pomoč in usluge

v najrazličnejših vprašanjih. — Prepisujemo, prevajamo, razmnožujemo in sestavljamo vloge in prošnje v raznih jezikih. Poslujemo solidno in diskretno. »Servis biro«, Ljubljana, Sv. Petra cesta 27/I. Telefon 21-09. 1396-31

Dopisi

Vsaka beseda 2 din; davek 3 din; za dajanje naslova 5 din; najmanjši znesek 20 din

Upokojen uradnik

starejši, čedne zunanjosti, brez bližnjih sorodnikov, želi spoznati boljšo osamljeno upokojenko, lepe zunanjosti. Dopise podružnici Jutra Celje pod »Tovarištvo«. 1415-24

Razno

Beseda 1 Din. davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Zastonj zavojček

Dostalovega toaletnega bisera na poskušnjo — Uspeh po prvi uporabi. Koža obraza in telesa ostane čista, zdrava, sveža in mlada. Mozolji, sojedci, nečistosti obraza izginejo. Pošljite za strošek 4 dinarje v znamkah. Kemikalija, Novi Sad 144. V lekarnah, drogerijah original karton din 43 50-37

Dragocenosti

Vsakovrstno zlato kupuje po najvišjih cenah

ČERNE — juvelir. Ljubljana, Wolfova ulica 8-34

Vsakovrstno zlato, briljante

in srebro kupuje po najvišjih cenah A. BOŽIČ Ljubljana, Frančiškanska ul. 3. 95-34

Stroji

Vsaka beseda 50 par, davek 3 din, za šifro in dajanje naslova 5 din najmanjši znesek 17 din

Pisalni stroj

»Royal« zelo ugodno prodam. Interesenti naj pošljejo ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pisalni stroj 666«. 1370-29

Boljše brije in dalje traja . . .

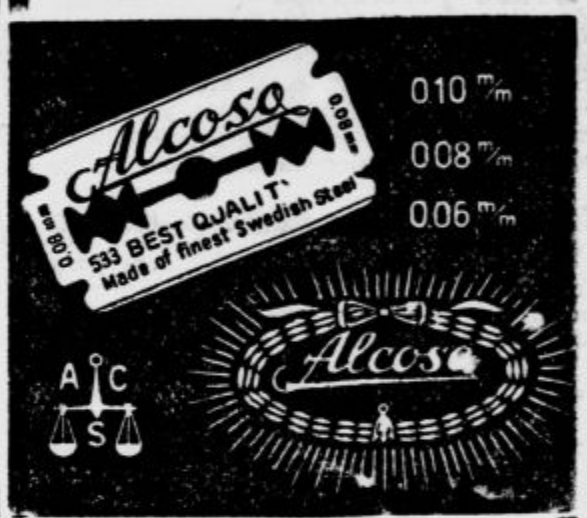

Zahtevajte povsod britvico **ALCOSO**

MOŠKI

PRI ŽIVČNI SLABOSTI poskusite **Okasa Tablete**

Orig. zavoj 110 — din
Dobi se v vsaki lekarni
Po želji pošljemo literaturo
Pošiljamo diskretno

Lekarna **DELINI** BEOGRAD · KNEZ MIHAJLOVA 1

Ogl. reg. pod S. br. 5846/1939.

Kupim

VSAKOVRSTNO **ZLATO** SREBRO - PLATINO **BRILJANTE** SMARAGDE·SAFIRJE·RUBINE BISERE I.T.D STARINSKE NAKITE TER UMETNINE PO NAJVIŠJIH CENAH · STARA TVRDKA **Jos. EBERLE** LJUBLJANA, TYRŠEVA 2 · HOTEL SLON

Od Vas je odvisno, da imate obleko vedno kot novo zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni **JOS. REICH** Ljubljana, Poljanski nasip 4-6. Pralnica · svetlolikalnica

PREMOG KOKS — DRVA nudi **I. Pogačnik** BOHORIČEVA 6 Telefon 20-59 Postrežba brezhibna

Moderne kauče in fotelje nudi solidno in po nizki ceni **R. RADOVAN** tapetnik Mestni trg 13.

Otomane imamo zopet v veliki izbiri na zalogi po zelo konkurenčni ceni tapetništvo **E. Zakrajšek**, Miklošičeva 34.

PUH ODEJE ima v zalogi **SEVER RUDOLF** Marijin trg 2.

Sejem Rajha v Leipzigu

se vrši spomladi 1941. od 2. do 7. marca

60% popusta na **nemških** državnih železnicah. —
25% popusta na jugoslovanskih državnih železnicah.

Nemški vizum se podeli brezplačno. Prijave naj se izvrše čimpreje, najpozneje do 5. februarja 1941 pri pristojnem častnemu zastopniku.

V Ljubljani: **Ing. G. Tönnies**, Tyrševa 33, Telefon 27-62.
V Mariboru: **Jos. Bezjak**, Gosposka 25, Telefon 25-97.
V Beogradu: **Zvanični biro sajma rajha u Lajpcigu**, Knez Mihajlova 33.

NAJPOPOLNEJŠE HARMONIKE SVETA **HOHNER** GENERALNO ZASTOPSTVO **SCHNEIDER** ZAGREB, NIKOLIĆEVA 10 ZAHTEVAJTE BREZPLAČNI CENIK

SLIVOVKO

staro, 40%, prodam s plačano trošarino po 34.— Din liter. — Franko postaja Zagreb, v sodih kupca. — **M. Bojanić, Zagreb, Palmotićeva 22**, telefon 92-75.

Tovarna obutve in gume »Boston« a. d. SPREJME

strojnega prvovrstnega krojnega rezkarja

(Schnittfräser) za obutev in

strojnega ščipača

(Zwicker). — Javiti se je tovarni, Beograd — Kralja Aleksandra 174.

Iz življenja na deželi

DUPLICA. Naša železniška postajica razpolaga edinole z enim prostorom, ki obsega le nekaj kvadratnih metrov. V tem prostoru se nahaja poleg mize in dveh klopi še železna peč, ki pa nikoli ni zakurjena. Vrata postajice so pokvarjena ter se ne dajo zapirati, popravila potrebni sta pa tudi obe okni. Peron je razsvetljen z eno petrolejko, ki meče svojo mračno luč komaj par metrov v daljavo. Čudno, da se ni pripetila že kaka nesreča! Stranišča pri postajici ni in ga menda tudi ravno sedaj ni treba, ko so tako kratki dnevi. — Tukajšnji gostilničarji so povišali cene vina na 16 do 18 din liter, kmetje pa so nam zvišali ceno mleka na 2.50 din liter. Govedina je po 15 din kilogram in teletina po 20 do 24 din. Parna pekarna v bližni Šmarci je morala obratovanje ustaviti, ker ni dobila potrebne moke.

SLOV. BISTRICA. Šahovsko življenje je prav živahno. Čeprav niso organizirani v društvo, se ljubitelji kraljevske igre redno zbirajo v hotelu »Beogradu«, kjer se sleherni večer merijo med sabo. Treba je ugotoviti, da je izšlo iz te »šole« že nekaj prav odličnih igralcev, ki bi utegnili naše mesto prav častno zastopati. Te dni je bil končan prvi turnir, ki je veljal neoficielno tudi za prvenstvo mesta. Udeleževalo se ga je deset igralcev, ki so vsi vztrajali do konca. Za favorita je veljal že izpočetka g. Heribert Maček, ki je bolj kot doma, poznan kot šahist v tujini, ker se že nekaj let udeležuje mednarodnih dopisnih turnirjev. V teh igrah je vedno tudi z uspehom zastopal jugoslovansko ime. Tabela ob izidu turnirja nam podaja sledečo sliko: prvo mesto ima g. Maček s 13½ točke iz 18 dosegljivih — turnir je bil namreč dvokrožen! —, drugo mesto g. dr. Šnuderl s 13 točkami, tretje in četrto mesto si delita g. polkovnik Lavrov ter dr. Prekoršek s po 12 točkami. Nato slede po vrsti: 5. Mohači (11), 6. Grahor (8½), 7. Tomažič (8), 8. Rupnik ter Veldin in Škofca. Posebej se nam zdi potrebno omeniti zelo lep uspeh g. polkovnika Lavrova, ki šteje že svojih 80 let, a s svojo bistrino, mirnostjo ter šahovsko rutino uspeva proti mnogo mlajšim igralcem dobivati partije, tako da se je uvrstil med prvoplasirane. Nasprotno bi bil po g. Maček moral doseči mnogo lepši rezultat, vsaj po svojem znanju, a ga je zalezovala posebno na koncu prava »smola«. Pričakujemo, da se bo agilnost naših šahistov po tej lepi prireditvi še povečala in da bo mogoče čimprej ustanoviti društvo, ker le z njim bo pri nas šahu zagotovljen napredek, ki mu ga vsi želimo.

Iz Trbovelj

t— **Občni zbori.** Prostovoljna gasilska četa Trbovlje-rudnik bo imela v nedeljo ob 16. svoj 60. občni zbor v rudniškem gasilskem domu. Trboveljska sekcija Aerokluba »Naša krila« bo 25. t. m. ob 20. polagal račun o enoletnem delu. Skupščina bo v prostorih gostilne Počivavšek. Člani društva so obvezni, da se udeležijo skupščine, prijatelji letalskega sporta pa se vljudno vabijo k udeležbi. Zbora se bo verjetno udeležil tudi dr. Stane Rape.

t— **Trboveljske volilce** opozarjamo, da je občinski urad pričel z uradnimi popravki volilnih imenikov. Zaradi obsežnega dela in pravilnega postopanja se vabijo vsi volilci, da se v lastnem interesu prepričajo, če so vpisani in če so prijavljeni v občinskem prijavnem oddelku. Zlasti se opozarjajo oni, ki so se preteklo let vrnili od vojakov, starejši moški, ki bivajo vsaj eno leto stalno v trboveljski občini in tisti, ki so postali lani polnoletni. Priglase sprejema občinsko tajništvo.

t— **Pasji kontumac** je razveljavljen tudi za ves trboveljski okoliš, ker se v poslednjih šestih mesci hni pojavil noben nov primer pasje stekline. Občinstvo pa se opozarja, da vsako sumljivo obolenje psov ali mačk nemudno prijavi živinozdravniku.

Iz Kranja

r— **Razstava podstrešnega zaščitnega orodja** ob napadu iz zraka je odprta v gasilskem paviljonu na Mestnem trgu. Vsi hišni posestniki naj si jo ogledajo. Razstava je zelo nazorna in so vsi predmeti opremljeni z napisi. Celotno orodje, ki ga mora imeti vsak hišni posestnik, stane 2500 din. Podrobna pojasnila daje pisarna gasilske čete.

r— **Izpostava Delavske zbornice** je bila v nedeljo ob 15. uri slovesno otvorjena. Izpostava pomeni za industrijsko središče Gorenjske velik pridobitev. Otvoritev je izvršil ob prisotnosti sreskga načelnika, župana in zastopnikov krajevnih organizacij delavstva predsednik Delavske zbornice. Izročil je dekrete novim članom sosveta, nakar so se vsi zastopniki in ostali gostje podali v prostore izpostave, kjer so podpisali spominsko listino. Nato je bila ekspozitura izročena novemu vodji Albinu Gasarju. Zastopniki tukajšnjih delavskih organizacij so v razgovorih izrazili željo, da bi ostala ta ustanova izključno delavska in naj bi služila le njihovim interesom, ne pa političnim.

Recept za lepoto

slaven že 30 let!

Preizkušen recept za neoporečno polt, ki je dokazal svojo vrednost.

Da tudi najbolj temno, najbolj hrapavo kožo napravite mehko, čisto in velurno gladko — da se rešite zajedalcev, razširjenih por in drugih kožnih nedostatkov — poizkusite naslednji recept. Pomešajte en del čiste, digerirane smetane z enim delom digeriranega oljčnega olja in to potem zmešajte z dvema deloma najboljše kreme. To Vam lahko pripravi Vaš lekarnar, toda pripravljanje tako majhne količine je zelo drago. Vi pa to lahko imate tudi za malo denarja — že pripravljeno v kremi Tokalon (dnevni, ne mastni). Ta krema dejensko vsebuje digerirano smetano in oljčno olje, kombinirano z drugimi dragocenimi sestavinami za hrano in krepitev, na znanstveni podlagi zmešano v ustrezajočem razmerju. Krema Tokalon na dovršen način vrača koži mladostno svežino. Neka dama piše: »Po uporabi kreme Tokalon mi je koža že v 3 dneh postala tako čista, tako sveža, tako lepa da sem komaj mogla verjati svojim očem.« — Poizkusite tudi Vi kremo Tokalon (belo, ne mastno), preizkušen recept za neoporečno polt, ki je dokazal svojo vrednost. S kremami Tokalon so uspešni rezultati zajamčeni, ali pa vrnemo denar.

SOKOL

Sokol Slivnica. V nedeljo je Sokol Slivnica vprizoril Nušičevo veseloigro »Navaden človek« na šolskem odru. Predstava je popoldne in zvečer v vsakem pogledu prav dobro uspela, kar so pokazali mnogi obiskovalci, ki so med prizori s smehom in ob koncu dejanj s ploskanjem pokazali svoje zadovoljstvo nad čustvenim in spretnim igranjem. Vloge so bile namreč zelo dobro razdeljene, da je vsaka pokazala svoje zmožnosti. Tudi gmotni uspeh ni izostal, sja je blagajnik zadovoljno pohvalil to prireditev.

Naše gledališče

DRAMA

Četrtek, 23.: Na dnu. Gostovanje mariborskega Narodnega gledališča. Izven. Cene od 30 din navzdol.

Opozarjamo na gostovanje mariborskega Narodnega gledališča, ki bo drevi v drami. Uprizorili bodo delo iz ruske dramatske literature, Gorkega dramo v štirih dejanjih »Na dnu«. V njej je orisal pisatelj, ki je sam spoznal življenje bosjakov in revežev, življenje v nočnem zavetišču. Tam filozofirajo, se prerekajo in veselijo, se bore z boleznijo, ljubijo in umirajo. Delo nudi igralcem blesteče igralske naloge. V tem delu bo prišla umetniška raven mariborskega gledališča lahko do popolnega izraza. Zasedba vlog je sledeča: Kostiljev, posestnik nočnega azila Košič, Vasilisa Karpovna Starčeva, Nataša Branka Rasbergerjeva, Medvedjev Turk, Vaska Pepel Crnobori, Klešč Košuta, Ana, njegova žena Gorinškova, Nastja, dekle Kraljeva, Kvašnja Zakrajškova, Bubnov Rasberger, Satin Gorinšek, Akter Blaž, Baron Nakrst, Luka, romar Pavle Kovič, Aljoška, čevljar Verdonik, Gušavec, dninar Brunčko, Tatar, dninar Harastovič. Delo je zrežiral Jože Kovič. Ker je gostovanje mariborskega gledališča izreden gledališki dogodek, opozarjamo, naj si občinstvo pravočasno preskrbi vstopnice!

OPERA

Četrtek, 23.: Vesele žene windsorske. Red četrtek.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Sobota, 25.: Gospa ministrica.
Nedelja, 26.: Gospa ministrica.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Četrtek, 23.: zaprto. (Na dnu. Gostovanje v Ljubljani).
Petek, 24.: zaprto.
Sobota, 25.: Habakuk. Red C.
Nedelja, 26. ob 15.: Na cesaričin ukaz. Zadnjič. Znižane cene. Ob 20.: Lepa Vida. Zadnjič.

Jakec Skok in Skakec Rok

Poskoki dveh navihancev v treh poglavjih.

TRETJE POGLAVJE

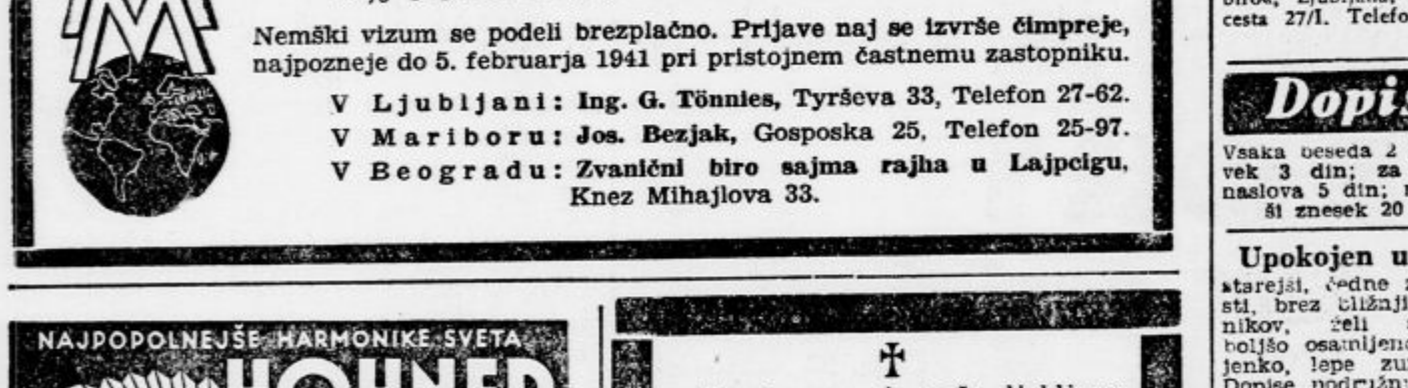

50.

»Se to so rekli, taka je njih volja:
ni boljšega od brezovega olja.
Očeta blagovolita storiti,
da smrkavca dobita jih po —«

✝

Umrla nam je naša ljubljena soproga, mama, sestra, teta in svakinja, gospa

Frančiška Svetek

soproga mestnega uslužbenca

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, dne 23. t. m. ob pol 2. uri popoldne, izpred mrliške veže splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 22. januarja 1941.

Žalujoči: France, soprog; Milan, Anton, Franci, sinovi in ostalo sorodstvo.

✝

Naznanjamo, da je za vedno zaspala

Svetek Frančiška

soproga predsednika podpornega društva mestnih delavcev in kumica društvenega prapora

Pogreb bo 23. januarja 1941 ob pol 2. popoldne iz splošne bolnice k Sv. Križu.

Ljubljana, 23. januarja 1941.

Podporno društvo mestnih delavcev

ZAHVALA

Vsem, ki ste našo drago mamo, gospo

Marijo Stepišnik

spremili na njeni zadnji poti, ji darovali lepo cvetje in nam izrekli tolažilne besede, prisrčna zahvala.

Ljubljana, Slov. Bistrica, 22. januarja 1941.

STEPIŠNIKOVI

✝

Zapustil nas je za vedno eden najstarejših in najodličnejših Triglavanov, gospod

Oton Ploj

notar v pokoju

Pogreb bo v četrtek, dne 23. januarja ob pol 15. uri izpred hiše žalosti Maribor, Rosinova 20.

Zvestemu Triglavanu in požrtvovalnemu rodoljubu ohranimo časten spomin.

V Mariboru, dne 22. januarja 1941.

ODBOR
Starešinskega društva Jugoslov. akad. društva »Triglav« v Mariboru.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.